

OCTA

IZDELUJE: NEVA ZAGREB

TRIBUNA

Ljubljana, 22. novembra 1965 — Leto XII., šte. 46 — Inozemska izdaja

Za prijeten dom
novo zaveso
in lepo preprogo
PRODAJNI SERVISModna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

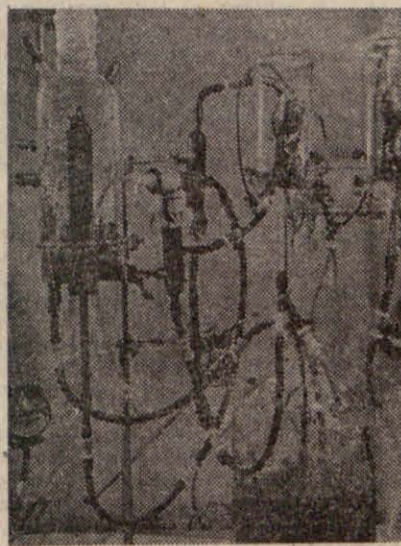
Potrošnik na sejmju: kaže, da so časi, ko je naša lesna industrija razstavljala lepe stvari samo na sejmih, končno minili. Tako je vsaj videti po naši akciji na sejmju pohištva na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču.

KAR VIDIŠ, LAHKO
TUDI KUPIŠ! stran 5

Bondomanija: gneča pred pariškim kinematografom je natanko taka kakor povsod drugod, kjer je moč videti junaka kriminalnih filmov Jamesa Bonda, iz katerih producenti in dediči lani umrlega Bondovega avtorja Iana Fleminga vlečejo milijone.

BOND, BONDITIS,
BONDOMANIJA

stran 3

Medicina: Sodniki so sodili ubijalcu. Zagovornik je dvignil glas: Ni kriv! Pretepena žrtev je umrla šele takrat, ko so zdravniki ustavili stroje. Kdo pa je potem kriv? Sodišče je sprejelo ugovor tožilca: Bolnik ni bil več živ, ko je še živel...

KJE SO MEJE SMRTI?

stran 9

NOVI KUPON
V DRUGI SERIJI
„SREČNA DRUŽINA“

NAŠI ODGOVORI

VAŠA VPRAŠANJA

Rojaki na tujem
probleme, težave in skrbi, ki vas tarejo,
prevalite na naša ramena. Zaupajte jih
nam in pišite na naslov:

UREDNIŠTVO TT
P. P. 150
LJUBLJANA

V rubriki »Vaša vprašanja, naši odgovori«
vam odgovarjajo naši strokovnjaki pov-
sem brezplačno.

O carini za osebno prtljago

Ko sem odšel v okviru mednarodne študentske organizacije na delo v Avstrijo, sem obmenim carinskim organom pozabil prijaviti fotoapar. Ob vrnitvi vam ne bo treba plačati carinskih dajatev za rabljeni fotoapar. Oboje sem kupil v Ljubljani že pred osmimi leti. Računov nimam več. Kaj naj storim, da ne bom imel težav, ko se bom vrnil domov?

Naslednje vprašanje: ker sem odšel zdoma poleti, nisem vzel s seboj zimsko garderobo. Kupil sem jo zdaj. Zanima me, koliko carine bom moral plačati ob povratku za stvari, kot so na primer srajce, pulover, plašč, hlače, čevlji itd. Vse sem že rabil oziroma nosil.

Tretje vprašanje: Zanima me, kolikšna je carina za šolske potrebščine, strokovne knjige in revije.

In prav nazadnje mi še sporočite, kako lahko odprem devizni račun za denar, ki sem ga prihranil. B. B., Linz

Pri odhodu iz Jugoslavije, bi morali prijaviti oziroma zahtevati od carinskega uradnika na mejnem prehodu, da bi vam v potni list vpisal tudi fotoapar. Ob vrnitvi vam ne bo treba plačati carinskih dajatev za rabljeni fotoapar. Oboje sem kupil v Ljubljani že pred osmimi leti. Računov nimam več. Kaj naj storim, da ne bom imel težav, ko se bom vrnil domov?

Carinskih dajatev ni treba plačati za predmete, ki jih potnik rabi na poti za osebno rabo oziroma so njegova osebna prtljaga, ne glede na to, ali jih potnik nosi s seboj ali pa da prtljago prevozniku. Za osebno prtljago štejejo stvari, ki jih ima potnik na poti za osebno rabo, tj. obleka, obutev, predmeti za osebno higieno, živila in drugo, in sicer toliko, kolikor jih potnik potrebuje glede na okoliščine potovanja oziroma na namen in trajanje potovanja, letni čas in drugo. Vaše potovanje v tujino je trajalo dalj časa, v domovino se nameravate vrniti v zimski dobi, zato je razumljivo, da ste morali dokupiti obleko in obutev, da bi lahko končali potovanje po tujini oziroma vaša obleka in obutev je prilagojena zimski dobi. V pismu navajate, da je vse že rabljeno, zato sklepamo, da vam ne bo treba plačati uvoznih carinskih dajatev.

Za strokovne knjige in revije, po katerih ste študirali v tujini, vam ne bo treba plačati uvoznih carinskih dajatev. Za druge šolske potrebščine ste lahko oproščeni plačila uvoznih carinskih dajatev, če deklaraciji priložite potrdilo ustreznih šol, da ste njen dijak oziroma študent, in da predmete, ki jih prinašate, potrebujete za učila.

Stroje, aparatov, instrumentov in priprav, ki utegnete rabiti za opravljanje poklica ali po naravi niso namenjeni za uspešnejši pouk na šoli (pisalni stroji, magnetofoni, mikroskopi in pod.), ne morejo šteti za učila, in zanje je treba plačati uvozne carinske dajatev.

Devizni račun lahko odprete tako, da v banki v tujini nakažete devize na Narodno banko — centralo za SR Slovenijo v Ljubljani na svoje ime. Banki pa izvolite napisati, da ste nakazali denar z željo, da vam odpre devizni račun in pošlje prospekt z navodili.

PO STOPINJAH GOSPODARSKE REFORME

TRI IZMENE - STO PROBLEMOM

Drugod plačujejo delo v drugi in tretji izmeni bolje kot v prvi

Povsem slučajno sem imel pred dnevi priložnost izmenjati nekaj besed z diplomiranim inženjrom, ki je trenutno na seznamu brezposelnih pri ljubljanskem zavodu za zaposlovanje.

V družbi z znancom smo se pogovarjali o tem, kako to, da je brez dela, ko pa vendar vse naše gospodarstvo na čelu z javnostjo dobesedno kriči po kadrih, po kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcih?

— Tako je pač — je dejal. — Ni dela zanje. Povsod sem že potikal na vrata, a vedno sem dobil skoraj enak odgovor: »Oprostite, trenutno vas ne bi potrebovali. Veste, ... forma ...«
— To še mi zdi nemogoče — je dejal znanec. — Pa si res povsod naletel na gluha ušesa?
— Povsod ... No, le v nekem podjetju so mi dejali, da bi lahko dobil delo, toda v drugi izmeni. Ne, v drugi izmeni pa raje ne delam, saj več, potem nimam od življenja prav ničesar: odpade popoldne, tudi kino, gledališče in kavarna! Saj ves, kako je! Zakaj bi moral jaz dati samo popoldne, drugi pa bi lahko lepo ob dveh odšli domov, zvečer pa v družbo in drugam? Ne, sem pa že raje brezposeln — je nekako zviška zaključil inženir — brezposeln strokovnjak.

Je mar potemtakem druga oziroma tretja izmena v naših gospodarskih organizacijah nekašen »bav-bav«?

Odgovor na to vprašanje je kot nalašč izustil direktor ljubljanske tovarne »ROG«, tovariš Zvonimir Tanko:

— Naša tovarna dela v dveh polnih izmenah, tretjo izmeno pa imamo le na tistih delovnih mestih in v tistih obratih, kjer so tako imenovana ozka grla. Vse poteka nekako v redu in večjih problemov na splošno rečeno, nimamo.

— Pa se ljudje branijo delati v dveh izmenah?
— Pri delavcih nimamo problemov. Pač pa so problemi s kvalificiranimi in visoko kvalificiranimi kadri v proizvodnji in pomožnih dejavnostih. Strugarji rezkalci in sploh delavci s podobno kvalifikacijo se upirajo delati v več izmenah, ker lahko zlahka dobe zaposlitev v drugih sorodnih podjetjih, kjer delajo le v eni izmeni. Kar je — vsaj takšno mnenje prevladuje — precej lagodne in ugodne. Se več, ti visoko kvalificirani in kvalificirani kadri lahko v drugih podjetjih dobe še kak dinar več na uro, kot pa jim lahko damo mi.

Zdelo se mi je, da je to problem. Sicer pa ne bi mogli trditi, da je večinsko delo kripile kakšen kamen spotike ... — je zaključil direktor.

SE MNOGO NEIZKORIŠČENIH MOŽNOSTI

Ko si zdaj, v naši gospodarski vsakdanjosti na vse kriplje prizadevamo za večjo proizvodnjo, za večjo delovno produktivnost, za boljše izkoriščanje strojev prav

na vseh področjih, nikakor ne moremo mimo resnične ugotovitve, da imajo prav povsod še vrsto neizkoriščenih možnosti.

Gotovo je, da smo se znašli iz oči z resnico o tem, da smo se navadili lagodne delati, s čim manj napora. Hkrati pa smo pripravljani na ves glas trditi, da je pri nas življenjska raven še daleč od tiste, ki bi si jo želeli in podobno.

Mnogo govorimo (in celo skrbimo) o brezposelnosti, čeprav nam je popolnoma jasno, da kadrov (kvalificiranih in sposobnih) še daleč nimamo toliko, da bi si lahko zadovoljno meli roke. Brezposelnost, o kateri je zadnje čase zelo veliko govora, je le navidezna. Če odpišemo dejstvo, da o splošni brezposelnosti strokovnjakov niti ne moremo govoriti, je tolikanj manj realno trditi, da obstaja, če je v mestih (Ljubljana, Maribor in morda še kje drugje) na seznamu pri zavodu za zaposlovanje nekaj deset strokovnjakov, zunaj mest in industrijskih središč pa bi jih potrebovali še in še.

Pa pustimo ob si ni možnost zaposlitve na relaciji mesto — podeželje. Se mnogo več možnosti je že v obstoječih gospodarskih organizacijah. Dejstvo je namreč, da je v večini naših

podjetij še precej neizkoriščena delovnega časa prav zaradi tega, ker kratko mislo delajo le v eni ali kvečjemu dveh izmenah. Če bi namreč povsod izkoristili te pogoje, bi gotovo sploh ne moglo biti govora o brezposelnosti, pač r prav nasprotno: potrebovali bi še precej delavcev!

Poglejmo, kakšno je trenutno stanje v naši industriji:

● Izmed delovnih organizacij, kjer delajo že zgolj dvainštirideset ur na teden, je polovica takih, kjer delajo v treh izmenah; tretjina dela v dveh izmenah, drugi v eni izmeni.

● Podobno sliko nam nudijo industrijske gospodarske organizacije, ki so skrajšale svoj delovni teden za tri ure (od 48 na 45 ur):

— polovica jih dela v treh, dobra tretjina pa v dveh, vsi ostali pa le v eni izmeni.

● In slednjič še podatki za tista podjetja, ki delajo še polni, osemindeset ur dolgi delovni teden:

— tretjina dela v treh, tretjina v dveh, tretjina v eni sami delovni izmeni.

NI VEDNO LAHKO ...

Drugod po svetu, v industrijsko in gospodarsko razvitih državah nimajo težav z večinskim delom. Vendar so kljub temu prišli do spoznanja, da je treba delo v drugi in tretji izmeni vendarle bolj spodbuditi. Tako je skoraj vedno v praksi, da je delo v drugi izmeni za osem odstotkov več vredno, v tretji pa deset odstotkov. Namreč zaposleni v teh izmenah zaslužijo za toliko odstotkov več od tistih, ki delajo v prvi izmeni.

KAJ PA JE DOMA KAJ NOVEGA?

PROTI PODRAZITVI PRASICEV IN KORUZE. Zvezni izvršni svet je odločno proti temu, da bi prašice še podražili, kakor so zahtevale kmetijske organizacije, češ da bi to sprožilo plaz še drugih podražitev: podražila bi se koruza, zaradi tega pa bi opuščali pridelovanje pšenice, ki je moramo zelo mnogo uvažati. To stališče so podprli tudi poslanci, čeprav ne vsi in čeprav je bila zahteva po podražitvi prašicev močna zlasti v Srbiji.

POZITIVNI USPEHI. Nedavno sta zasedala republiški in gospodarski zbor. Razpravljala sta o izvajanju gospodarske reforme. Med drugim sta ugotovila naslednje: opaziti je pozitiven vpliv zaostrene kreditne politike, valorizacija osebnih dohodkov prepočasno napreduje, v nekaterih delovnih organizacijah imajo nepravilen odnos do strokovnjakov, sprostitev cen je lahko le postopna. — V razpravah so poslanci poudarili, da so stališčski ukrepi kot celota dali

pozitivne uspehe. Bistveno je povečan izvoz — v industrijsko in gospodarsko razvitih državah nimajo težav z večinskim delom. Vendar so kljub temu prišli do spoznanja, da je treba delo v drugi in tretji izmeni vendarle bolj spodbuditi. Tako je skoraj vedno v praksi, da je delo v drugi izmeni za osem odstotkov več vredno, v tretji pa deset odstotkov. Namreč zaposleni v teh izmenah zaslužijo za toliko odstotkov več od tistih, ki delajo v prvi izmeni.

PROBLEM JE TUDI V STORILNOSTI

— Ko že govorimo o večinskem delu, bi bilo na moč zanimivo izvedeti — je v pogovoru z reporterjem dejal pomočnik republiškega sekretarja izvršnega sveta za delo tovariš Miklič — kakšno je razmerje v delovnih storitvah v prvi, drugi oziroma tretji izmeni? Pripravljen sem, da obstajajo velike razlike. ... Omenil vam bom le primer, ki sem ga doživel v neki naši železarni: Morebiti so me malce debelo pogledali, ko sem jih vprašal, kako to, da v drugi izmeni v tretji izmeni ni obratnega inženirja? No, s tem sem vam že tudi omenil dejstvo, da v naših industrijskih podjetjih druga ali tretja izmena dela to pa neki silni inercije (čeprav morda ne povsod!) in je proizvodnja, prav zaradi tega, ker so delavci bolj ali manj prepričani sami sebi, gotovo nižja. To pa je hkrati tudi odgovor na vaše poprej zastavljeno vprašanje, da smo navajeni lagodne in čimbolj »komote« delati ...

Da pa je v večinskem delu v naših kolektivih, ob objektivno zagotovljenih pogojih, še veliko notranjih zerv, je nesporno dejstvo. Prav tako pa tudi, da na tem področju še bolj ali manj orjemo ledino ...

IZTOK AUSEC

ČRNA STATISTIKA

Tovariš urednik,
Za mnoge bralce TT je bil članek »Črna statistika« zanimiv in popolnoma se strinjam s kurativo, ki jo izvajajo zdravstvene ambulante za odpravo spolnih bolezni. Ni pa učinkovita preventiva prav zaradi tega, ker premalo govorimo o tem problemu. Najmanj govorijo o njem ravno tisti, ki bi morali največ govoriti (vzgojitelji, učitelji v osemletkah i. dr.), pa še ti so pogosto, ne vem iz kakšnih razlogov, različnih mišljenj.

Mnogi bralci TT si želijo malo bolj izčrpno poročilo o tem problemu pri nas. Na primer: od kod prihajajo spolne bolezni k nam in drugo. Saj bi bilo to za nepoučene koristno. Upam, da se dr. Križnik strinja z menoj, saj je popolnoma pravilno nakazal postopek za rešitev problema, pa čeprav premalo udarno. S tovariškimi pozdravi!

Jurij Kuhar, Kamnik

SAMOUPRAVLJANJE?

Tovariš urednik,
Smo v času gospodarskega preporoda s ciljem, da postavimo naše gospodarstvo na trdnem temelju — zato pa bo treba marsikje urediti tudi notranje odnose v podjetju.

Zal se to ne dela povsod, kot bi se moralo. Tako je tudi v Mizarškem podjetju »Šišek« v Ljubljani, Knezova 28.

Sklepov, ki jih sprejememo na seji delovne skupnosti, ne izpolnjujejo. Kadar so razveljavljeni sklepi seje upravnega odbora zaradi nezakonitosti, se to ne upošteva in nekateri ljudje delajo zopet naprej po svoje. Delo v delavnicah je slabo organizirano. O reformi se ni nihče spregovoril konkretnih besed, kako ukrepati v bodoče. V kolektivu vlada nedisciplin. Skušali smo jo odpraviti, vendar za zdaj to ni mogoče. Najprej bi bilo namreč treba napraviti red v tehničnem oddelku, nato pa še pri ostalih delovnih kolektivih. Na sestankih delovne skupnosti kritiziramo ni zaželeno, kajti največ kritike zasluži pač vodilni ljudje v podjetju. Zaradi upravljenosti kritike, ki ni po volji določenim ljudem, postane član kolektiva njihova tarča, skušajo ga čimprej spraviti iz podjetja. Delavec, ki pri delu napravi napako, dobi opomin in mora škodo povrniti, če pa strokovnjak zaradi brezvestnosti in nestrokovnosti zavoji precejšnje vsote, ne sme nihče ničesar očitati.

Ves mesec mora delavec delati za skromno plačo, ko pa jo dobi, mu poredijo, da so določeno vsoto odtegnili za nagrado tovarišu direktorju, ki bo odšel v pokoj. Po mojem mnenju je tak postopek nezakonit. Pravilno bi bilo, da bi se seznanili delavci s tako stvarjo in skupno določili vsoto, ki bi jo bil vsakdo pripravljen odstopiti — ne pa da to določi nekdo, ki meni, da lahko ravna z delavcem po svoji volji. Po tem dogodku je bil sestanek delovne skupnosti. Na njem so bile obravnavane tudi prošnje, ki so jih vložili tehnični vodja, računovodja in predsednik delovne skupnosti za dodelitev dolgoročnega posojila za zunanji omet njihove skupne hiše. Prošnje so bile dane na glasovanje, dvignilo se je nekaj rok in s tem so bile rešene v njihovo korist. Nihče pa ni vprašal, če je kdo proti. Sestanek ni bil vnaprej sklican, zjutraj ob šestih so zbrali člane kolektiva. Zaradi tega tudi precej članov kolektiva ni bilo prisotnih, ker so že pred šestimi odšli na svoja delovna mesta po stavbah.

Člani kolektiva, ki se trudimo, da bi nekoč kar največ koristili družbi, zapravljamo svoja mladostna leta v preskromnem življenju. Namesto da bi nam pomagali, nam pa grozijo z odpovedjo.

Ali nam bo tak način vodenja podjetja dvignil delovno storilnost in pripomogel k izvedbi programa gospodarske reforme?

Jože Vene, Ernest Hancič, Ljubljana

Proslave v tujini

Medtem ko nismo dobili sporočil, kdaj in kje pripravljajo proslave ob dnevu republike za naše rojake v tujini, od Slovenske izseljenske matice, smo dobili sporočilo, da bosta znana zagrebška ansambla »Tamburica« in »Grupa Dalmatincev« imela v okviru proslave dneva republike koncerte za naše rojake, ki so na delu v tujini, v petih evropskih državah. Te koncerte organizirata Hrvatska izseljenska matica in Republiški zavod za zaposlovanje delavcev.

TAMBURICA

Od 23. do 25. novembra bo imela koncerte na Gradiškanskem, potem pa 26. nov. v FRANKFURTU (Nemčija) — 27. nov. v SERAINGU (Belgija) — 28. nov. HEERLENU (Holandija) — 30. nov. v AACHENU (Nemčija) — 1. dec. v DUSSELDORFU (Nemčija) — 4. dec. v NEUKIRCHENU (Nemčija) — 5. dec. v SCHWENNINGENU (Nemčija).

Kdaj in kje bodo koncerti, bo razvidno iz plakatov v teh mestih.

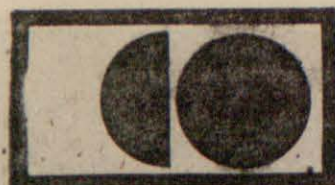
GRUPA DALMATINCEV

bo nastopila 26. nov. ob 19. uri v STUTTGARTU, v dvorani »Gustav Sieglar Haus«, Leonhardplatz, 27. nov. ob 14. uri v SCHWENNINGENU, v dvorani kina »Capitol«, 28. nov. v ZÜRICHU v Švic.

V programu bodo nastopali Grupa Dalmatincev z RTV Zagreb, Duo harmonik in pevi narodnih pesmi, med njimi tudi duet Branka Stigar in Stojan Vene z Radiotelevizije Ljubljana.

S Švedske nazaj

S Švedske, iz Stockholma, je prišla vest, da ne bodo odobrili začasnih delovnih dovoljenj vsem tistim tujim državljanom, ki bodo po 25. novembru prišli iskat delo na Švedsko. Če bo ta predlog direktije za delovno silo sprejet, pomeni, da bodo švedske oblasti po 25. novembru pošle nazaj vse tiste, ki bi na svojo roko prišli iskat delo na Švedsko. Namen tega predloga je olajšati načrtno priseljevanje.

POLDNEVNIKI IN VZPOREDNIKI

ZR NEMČIJA

BORMANN JE NAPRAVIL SAMOMOR

Martin Bormann, Hitlerjeva desna roka, je napravil samomor. 2. maja 1945 je požrl ampulo s ciankijem, potem ko se je sam samomoril prebiti s sovjetski oboroženo silo. Bormann je bil v tistem času v Berlinu, kjer je bil s Hitlerjem. Bormann je bil v Berlinu, kjer je bil s Hitlerjem. Bormann je bil v Berlinu, kjer je bil s Hitlerjem.

Bormann se je naposled ločil od ostalih ter odšel s Stumpferjem proti Indenstrasse.

Ko je prišel Axmann čez desno stran, mu je prišel naproti. »Takoj sem se spoznal,« je pripovedoval. »Skloni sem se k Bormannu, vendar ni več dihal. Nikjer pa ni bilo videti rane. Mislim sem si torej: ubila sta se.«

Axmannovo pripoved je potrdilo še pet priča, ki so jih zaslišali, ne da bi vedele druga za drugo.

Neki berlinski delavec, Ernst Ott, je našel v šepu mrtvega Bormanna beležnico. Inge Schwandt se tega dobro spominja: »Seveda, Ernst Ott in jaz sva dala beležnico mojemu očetu, staremu komunistu, ki so ga Rusi postavili za župana naših četrti. Oče pa je dal beležnico sovjetskimi oblastem.« In res, še danes hranijo to beležnico v sovjetskih arhivih. To je potrdil sovjetski novinar Lev Bezjamenskij, ki je napisal knjigo o Bormannu. Na

Sukarno pravi med drugim, da njegova telesna straža edino njega ne more obvarovati. Pri tem pa ne misli na nedavni poskus državnega udara, marveč na svoje levice. »Ena moja leвица je tovarna kamenja,« pravi, »druga pa zdravnik neprestano opazuje. Vedno znova me opozarjajo: Če boste mirni ter ne boste vpili, ne boste dobili raka. To pa me tako razdraži, da takoj pričnem vpiti: Kako naj bom miren, če vsakič pet minut prihajajo slabe vesti? Zame je edino zdravilo, da vpijem ter tako sproščam napetost, ki se nabira v meni. Nemara se bo komu drugemu posrečilo, da si ne bo nakopal raka, meni se vsekakor ne bo.«

64-letni predsednik se še ne namerava umakniti, saj pravi: »Ne morem si predstavljati, da bi preostala leta preživel v brezdelju in strahu, da me bo nekdo zahrbtno ubil.«

V svoji avtobiografiji Sukarno tudi pravi, da ga je nekdanji ameriški predsednik Dwight Eisenhower namerno ubil. »1960. leta so me povabili, naj obiščem Washington,« piše. »Eisenhower me ni pričakal na letališču. V redu. Tudi me ni pozdravil pred vrati Bele hiše in menim, da je tudi to v redu. Toda ko me je pustil čakati v predsobi, sem bil v dno duše užaljen.«

Sukarno tudi pravi, da ga je Eisenhower javno ubil, ko je obiskal Maniko, povabil, naj pride v Indonezijo, pa je odbil.

Predsednik Kennedy je obljubil, da bo obiskal Indonezijo, vendar, žal, se obljube ni mogel izpolniti. »Če bi bil predsednik Kennedy prišel sem,« pravi Sukarno, »bi morda ne prišlo do tolikšnih razlik med našima državama.«

FRANCIJA

ZDAJ GRE ZARES

V petek se je uradno začela volilna kampanja v Franciji. To je pred dnevi najavil minister za informacije Alain Peyrefitte, v televizijskem intervjuju, ki ga je mimogrede izkoristil tudi za drobno pojasnilo. Povedal je namreč, da general de Gaulle ni hotel prizadeti golističnih voditeljev, ko je v govoru po televiziji 4. novembra dejal, da bi Republika brez njega propadla.

Peyrefitte je objavil, da bo imel vsak kandidat na voljo dve uri radijskega in dve uri televizijskega programa, in sicer dvakrat po 28 minut, štirikrat po 14 minut in 8 minut zadnji dan pred volitvami. General de Gaulle je izjavil, da ne bo porabil vsega časa, ki mu je na voljo; pač pa bo gotovo govoril zadnji.

Kandidati ne bodo smeli uporabljati za propagando filmov, če pa bodo hoteli

V ZDA PRIMANJKUJE POLICISTOV

V ZDA, kjer bi ljudje morda za denar storili vse, nihče ne more biti policist. V Philadelphiji manjka policijskim enotam 1000 mož, v New Yorku 1500, v Chicagu pa 2000.

Policija je tako zaskrbljena, da je pričela pridobivati naraščajočo celotno televizijo. V posebnih oddajah pravi policisti navdušeno opisujejo lepoto tega poklica ter vabijo mlade Američane, naj se jim pridružijo. Vendar so imeli doslej navzile vse propagandne bore malo uspeha, pa čeprav je na trnko zelo prečiščena vaba — začetna plača blizu 6000 dolarjev letno.

Gangsterski sindikati teh težav očitno ne poznajo.

Imeti oddaje v obliki dialoga, bodo smeli izbirati sobesednike samo med politiki istih nazorov.

Po najnovejših podatkih so francoski volilci razdeljeni takole: za generala de Gaulle bi jih glasovalo 43 odstotkov; za François Mitterranda 15 odstotkov; za Jeana Lecanuet 3 odstotke in za Tixier-Vignancour 3 odstotke. V primerjavi s rezultati pred tremi tedni, je de Gaulle izgubil 1 odstotek glasov, Mitterrand prav tako, Tixier-Vignancour je izgubil 2 odstotka, pač pa je Lecanuet pridobil 1 odstotek.

36 odstotkov volilcev še ne ve, za koga bodo volili. Med temi je največ kmetov.

ZR NEMČIJA

GROFOVSKA AFERA

Bonske politične kroge je te dni hudo razburkala afera »grof Huyn«, ki je še zaostrila naspotja med kanclerjem Erhardom ter voditeljem bavorskih krščanskih socialistov Straussom.

»35-letni bavorski grof Hans von Huyn je bil do nedavnega uslužbenec zunanega ministrstva ter se je močno zavzemal za nemško-francosko sodelovanje. 21. oktobra je Huyn prisostvoval seji visokih funkcionarjev zunanega ministrstva, kjer so govorili o Schröderjevem načrtu, po katerem naj bi okrepili sodelovanje v Veliki Britaniji.

S STRANSKIH TIROV

Svojevredni rekord: dva ameriška novinarja sta že napisala knjigo o »temni noči« v New Yorku. Obsega 160 strani, naslov pa bo imela »Noč brez luči«. Izšla bo te dni.

Neki upokojeni turški visoki uradnik je zahteval od vlade pet milijonov turških lir odškodnine, ker so na bankovcih za pet lir brez dovoljenja natisnili podobo njegove žene.

Mladi Luksemburčan bode nemara v kratkem dobil od vlade razveseljivo darilo: kaže namreč, da bodo vojaški rok skrajšali od devet na šest mesecev. To bi bil najkrajši vojaški rok v vseh državah članicah NATO.

Južnoafriški demografski inštitut je priporočil tamkajšnjim belim ženskam, naj ne uporabljajo toliko kontracepcijskih sredstev, ker se sicer utegne tehnika še bolj nagneti v prid črnega prebivalstva.

Francija in Italija zalagata svet s ponarejenim denarjem: na Azurni obali in francoski rivieri »pridelajo« kar devet desetlin svetovne »proizvodnje«.

»Naša stara Rusija se je zelo spremenila; ne upam reči, da je sedaj boljše, če pa bi rekel da je slabše, bi lagal,« je zapisal Jevtušenko.

Na newyorški carini so zasegli na stotine južnovietnamskih lutk, ki so jih poslali svojemu ameriški vojak. Utegnilo bi se namreč zgoditi, da bi vietnamski partizani skrili v lutke eksploziv...

»GOD SAVE IAN SMITH«

Britanska krona od 4. julija 1776. leta ne pomeni takega odločnega upora. Prejšnji četrtek, 289 let po razglasitvi ameriške Deklaracije o neodvisnosti, se je na spektakularen in dramatičen način odedila od Velike Britanije Južna Rodezija.

Pred mikrofoni radio Salisburyja je Ian Smith s resnim, tresočim se glasom prebral enostransko razglasitev neodvisnosti. Poudaril je, da je v trenutku, ko mora pretrgati z Londonom »razdvojen«, da bo zvestoba do kraljice ostala v srcih Rodezijcev; nad deželo bo še vedno plapolala zastava Union Jack; in nacionalna himna bo še nadalje zastila »God save the Queen«.

Vendar pa je doslednost v načelih pomembnejša od navezanosti na Britanijo. »Mi smo hrabro ljudstvo,« je dejal Smith, »zato nam zgodovina nalaga, da prevzamemo herojsko vlogo.«

Doslednost v načelih pomeni za Iana Smitha in večino trdih rodezijskih naseljenčev popolno nadlavo 220.000 belcev nad štirimi milijoni Afričanov. Zato se z vsemi štirimi bore proti temu, da bi prišlo do splošnih volitev, kar bi seveda pomenilo konec priseljenke hegemonije. »Dokler bom živ, se to ne bo zgodilo,« se je zaklel Smith.

Ta bojevitni farmar, mesarjev sin, nekdanji igralec rugbyja, pilot RAF, ki so ga med vojno dvakrat sestrelili, je prišel na položaj proga ministra leta 1962. Proklat v zgodovini Rodezije so farmarji spodbudili v najvišjih upravnih položajev poslovne ljudi iz mest. Novo skupino, ki se je zagrizeno borila proti osamosvojitvi črncev, so imenovali »coubouška vlada«.

Vsi napor Londona, da bi preprečil enostransko razglasitev neodvisnosti, so bili zaman. Zaman je prebil premier Wilson teden dni v Salisburyju, kjer se je sestel s člani vlade, plemenskim poglavarji ter voditelji afriških nacionalističnih organizacij ZAPU in ZANU. Zaman je bila zahteva generalne skupščine OZN, naj Velika Britanija z vsemi sredstvi, tudi s silo, skuša preprečiti razglasitev neodvisnosti. Salisburyjski couboyi so očitno sklenili, da jih ne bo nihče več zadržal.

Ko je premier Wilson 7. novembra predlagal Ianu Smithu, naj se ponovno sestaneta na Malti, je leta ponudbo odločno zavrnil. Kocka je padla.

London je sicer osupnil, vendar je takoj reagiral. Vlada je še nekaj tednov pripravljala sankcije, ki naj bi jih uveljavila proti »supnikom«. Dve uri po razglasitvi neodvisnosti je Harold Wilson izjavil v Spodnjem domu, da vlada njenega veličanstva ne namerava posredovati s silo, da pa bo primorana uveljaviti vrsto »bolečih ukrepov, večina ekonomskih«.

Za rodezijske priseljenke utegne biti to hud udarec. Rodezijske devizne rezerve, ki znašajo okrog 23 milijonov funtov, so skoraj v celoti naložene v Londonu, kjer jih bodo blokirali. Tobaka in sladkorja, ki sta poglavitna izvozna artikla, ne bodo mogli več izvažati po ugodnejših cenah na trg Commonwealtha. Samo v Veliki Britaniji je Rodezija izvažala za 82,8 milijarde dinarjev točaka, za okrog 15 milijard dinarjev bakra in za 5 milijard dinarjev azbesta. Velika Britanija pa je izvažala v Rodezijo električne stroje (20,8 milijarde dinarjev), druge stroje (20,8), avtomobile, tovornjake in avtobuse (16,8), kemične izdelke (7,4), tekstilne izdelke (6,8), obutev (3,4), papir (1,4).

Rodeziji so tudi zaprta vrata do britanskega kapitala. Najbolj bodo zaradi tega prizadeti lastniki plantaž, ki so pogosto najemali kratkoročne kredite v londonskih bankah, dokler niso prodali pridelka. Zlasti pa bi prizadeli Rodezijo, če bi ji ustavili dobave nafte.

V Salisburyju sadijo, da ekonomske sankcije, doslej še nikoli v zgodovini niso bile uspešne, pa naj so bile na papirju še tako stroge. Pristajajo »Rodezijske fronte« upajo predvsem, da bodo Rodezijo podprle Južna Afrika, Mozambik in portugalska Angola. Tudi mnogi opazovalci drugod po svetu dvomijo o uspehu ekonomskih sankcij ter se sprašujejo: kaj pa potem? Ali se bo Britanija zatekla k sili, ali pa bo Smith nekaznovan uresničil svoj načrt?

Na sliki: Ian Smith obvešča novinarje o razglasitvi neodvisnosti

Von Huyn, ki mu to kot izrazitemu priglasi ni bilo po volji, je Schröderjev načrt še topele nesel na nos Straussu, specialistu za zunanjo politiko von Guttenberga, ki je dobil v novi vladi resor za evropska vprašanja. Von Guttenberg pa je sredi naspotnih Schröderja ter je takoj tekel k Adenauerju, ta pa k Erhardu ter mu dramatično oznanil, da Schröder pripisuje »stojni posvetovalni pakt« z Anglijo. Erhard je bil divji. Proti von Huynu bi bil uvedli disciplinski postopek, vendar je še pravočasno odstopil, z pojasnilom, da ne more podpirati politike, ki je »v naspotju s kanclerjevimi navodili«. Strauss pa ga je ročno postavil pod svoje okrilje ter ga imenoval za osebnega svetovaleca. Von Guttenberg je izjavil, da je von Huyn ravnal »plemenito in pošteno«, Straussove »vohune« pa je izdatno podprl tudi desničarski tisk.

Toda ti fantje niso kar tako. Imajo svoje posebne uniforme in orožje ter se redno urijo na poljih v okolici Aberystwytha. Pred kratkim so se trije izmed njih javno pokazali v uniformi in bojni opremi. Uniforma je svetle kablje barve ter spominja na uniformo ameriške konfederacijske vojske. Cepice pa so take, kot bi si jih sposodili od Fidela Castra. Razen vojaških vaj imajo pripadniki gibanja tajne sestanke, na katerih razpravljajo o prihodnosti Walesa. Prvič, da so ti sestanki mnogo bolj obiskani kot vojaške vaje. Eden izmed pripadnikov gibanja Julian Cayo-Evans je nedavno dal zelo bojevitno izjavo nekemu novinarju. »Z mirnim sredstvi ne bomo prišli nikamor,« pravi Evans. »Preostaneta nam le vojna in upor. Prepričan sem, da bo nekdo prišel dan, ko bomo lahko imeli sole, kakršne hočemo imeti, in ko bomo našemu ljudstvu dal vlado, ki bo v ponos Walesu.

VELIKA BRITANIJA

ZA RODEZIO ŠE WALLEŠ?

»Na miren način ne bomo nikdar došli samostojnosti,« pravi v Walesu. In so ustanovili »Nacionalistično gibanje Wal-

les«, ki se bori za neodvisnost tega dela Velike Britanije. Vendar za sedaj ne kaže, da bi bil Wales kmalu osvobojen, saj šteje gibanje le 500 mož. Zato jih britanska vlada in policija ne jemljeja preveč resno. Policija in Aberystwyth se zaburi le, kadar se pojavijo na javnih mestih ali pa »živela antangleška revolucija« ali pa »Angleži, pojditje iz Walesa«.

Toda ti fantje niso kar tako. Imajo svoje posebne uniforme in orožje ter se redno urijo na poljih v okolici Aberystwytha. Pred kratkim so se trije izmed njih javno pokazali v uniformi in bojni opremi. Uniforma je svetle kablje barve ter spominja na uniformo ameriške konfederacijske vojske. Cepice pa so take, kot bi si jih sposodili od Fidela Castra. Razen vojaških vaj imajo pripadniki gibanja tajne sestanke, na katerih razpravljajo o prihodnosti Walesa. Prvič, da so ti sestanki mnogo bolj obiskani kot vojaške vaje. Eden izmed pripadnikov gibanja Julian Cayo-Evans je nedavno dal zelo bojevitno izjavo nekemu novinarju. »Z mirnim sredstvi ne bomo prišli nikamor,« pravi Evans. »Preostaneta nam le vojna in upor. Prepričan sem, da bo nekdo prišel dan, ko bomo lahko imeli sole, kakršne hočemo imeti, in ko bomo našemu ljudstvu dal vlado, ki bo v ponos Walesu.

MUHASTA USODA

Zvečer sem se zapeljal s taksijem na selbine nazaj v Walgett, živahno mesto, ki je dobrih osemdeset kilometrov od Lightning Ridgea. Prizadeven sofer se je rad pogovarjal z menoj. »Iskanje opalov ni nič drugega kot loterija,« je rekel.

»Imaš preklemano prav, fant,« se je oglašil bas za nama. »Spomini se samo tistih dveh Jugoslovancev, ki sta prišla pred dvema letoma brez belica v žepu. Eden tukajšnjih si ju je hotel privoščiti, pa ju je peljal na mesto, za katerega so menili, da na njem ni niti drobca kakršne dragocene kamna. »Tu morata kopati,« jima je zabčal. Kopala sta tam, kjer jima je pokazal, in takoj našli opale. Pred nekaj dnevi sta odpotovala s kovčkom, v katerem je bilo najmanj 35.000 dobrih avstralskih funtov.«

Izenada so zavile zavore. Sofer je tiho zaklel. »Kenguru!« V rezi luči žarometov sem opazil eno teh čudnih živali, ki je samo meter ali dva pred našim avtom skočila v grmičje. »Da, da, opali,« je spet ljubeznivo nadaljeval sofer. »Se veš, tisti buldožer, ki so ga imeli Amerikanci. Celo premoženje jih je stalo, da so ga kupili in spravili s se. Dve leti so bili tu, našli pa niso niti najmanjšega opala. Pred pol leta so zagrnjeni spet odpotovali. Teden nato je imel

BEN LUCIEN BURMAN

dne se je neki rudar zbudil in slišal, da nekdo kopa v njegovem rovu. Kar v nočni srajci je zdrvel tja in začel metati zemljo v rov. Tatu je segala že do vratu, ko so drugi kopači zaslišali ropot in preprečili to kruto igro.

»Kar nekoliko okostnjakov tatov imamo tu dole,« se je zamišljeno oglašil Kenguru-Jack, »ker ljudje pač niso vedno prenehali zametavati rov.«

JEZIK ISKALCA OPALOV

V nenadnem navdihu je Vojvoda zagrabil majhno rovnico in začel z vso močjo sekati v enega slokih glinastih opornikov. »Ti boš pa tale steber kar krepko opraskal, Vojvoda,« je rekel Viski-Bill. »Rekel bi, da ne bo več počakal na naslednji polnočni žegen, če ga boš še bolj obtolel.«

»Samo enkrat umremo,« je odvrnil Vojvoda dobre volje. »Če se ne motim, tiči lep opal v tem stebru.«

Dvignil je drobec, ki ga je bil izpraskal, in ga polizal, da bi videl, če pokaže kakšno barvo — in ga potem vrgel v zbirno vedro. »Vsakega rudarja, ki pride iz Ridgea, lahko spoznaš po jeziku,« mi je pojasnil. »Če je res pravi kopač od tu, ima jezik, ki je od lizanja opalov dobil plitve jamice.«

Kasneje je Vojvoda zavlekel polno vedro nazaj v glavnemu rovu, mi smo šli za njim. Pridrli je vedro na višavo vrv in dal sodelavcu znamenje, naj ga potegne navzgor. Nato se je kavelj spet vrnil, to pot s sedalom. Omotičen sem prišel na svet zrak.

Vojvodov družabnik, ki so mu rekli »Puščavski Johny«, je bil videti kot sestradano ptičje strašilo. Skupno sta iz praznila vedro, zbrala večje, kose kamnine ter jih preiskala; medtem ko sta jih

pravil sedalo, na katerem naj bi se spustil v to luknjo, me je obšla znoja. Sedalo je bilo le tenak, na dveh razcefranih vrveh pritrjen kos pločevine; vse skupaj je viselo na klopotačem vitlu, ki pa je bil tak, da ne bi bilo čudno, če bi se vsak trenutek sesul v svoje sestavine.

S tresočimi koleni sem splezal na klavrn sedec. »Doli,« je Vojvoda zaklical Kenguru-Jacku, ki je pomagal ob motovilu. Kot divjalo, ki se mu strga kabel, sem odvihral navzdol v jašek. Lavina kamnikov se je usula name in pravzaprav nestvor protileteži se je ob poti navzgor obdržal ob moj hrbet.

»Pozor! Tudi veliko kamenje je vmes,« mi je zaklical Kenguru-Jack.

Trenutek kasneje sem olajšan začutil trdno zemljo pod sehoj. Ni trajalo dolgo, pa so se še drugi trije znašli poleg mene. Vojvoda mi je potisnil v roko »opalno jamščarico« — nekaj cepin z gorčo svečo na koncu — sam je vzel enako pripravo in nas peljal po rovu in po ozki lestvi na tri metre višje ležečo ploščad. Zatem smo prišli v hodnik, ki je bil tako ozek in nizak, da smo ležli po vseh štirih. Ne nadomna smo se znašli v velikem, v trdno zemljo izklesanem prostoru, od koder so se cepili preni rovi v vse smeri. Visoko nad nami se je prikazala svetla odprtina — vhod drugega rova.

»Velika plesna dvorana,« se je izprsil Vojvoda z zanosno kretnjo roke.

Trenutek kasneje sem olajšan začutil trdno zemljo pod sehoj. Ni trajalo dolgo, pa so se še drugi trije znašli poleg mene. Vojvoda mi je potisnil v roko »opalno jamščarico« — nekaj cepin z gorčo svečo na koncu — sam je vzel enako pripravo in nas peljal po rovu in po ozki lestvi na tri metre višje ležečo ploščad. Zatem smo prišli v hodnik, ki je bil tako ozek in nizak, da smo ležli po vseh štirih. Ne nadomna smo se znašli v velikem, v trdno zemljo izklesanem prostoru, od koder so se cepili preni rovi v vse smeri. Visoko nad nami se je prikazala svetla odprtina — vhod drugega rova.

»Velika plesna dvorana,« se je izprsil Vojvoda z zanosno kretnjo roke.

VLAŽNA TEMNICA

V kotu sem opazil velik kup gline in kamenin, ki so se bile zrušile s stropa. Strop ni bil podprt z lesenimi oporniki, temveč samo z glinistimi stebri.

Vojvoda je opazil moj pogled. »Malo je stresalo. Ta sara se je večerj zrušila — rekel bi, da je bo kakih trideset ton.«

ISKALCI DRAGIH KAMNOV V AVSTRALIJI

»Tu najdete več nenavadnih čudakov kot opalov,« je rekel dolgoonog, rdečelas Avstralec, ki so mu obesili vzdevek Kenguru-Jack. — »Zdi se mi, da smo iskalec opalov najbolj prisluškujena družina na svetu.«

»To ni pretirano,« je dostavil Viski-Bill, droben možak z obrazom kot uvelo jabolko.

Sestali smo se v Lightning Ridgeu, oddolni majhni naselbini v avstralski zvezni državi Novi Južni Wales, kjer samozvani rudarji kopijejo dragocene črn opal iz rumene zemlje. Marsikateri izmed najznamenitejših opalov, ki so jih odkrili, so našli prav v bogatih ležiščih te pustine iz peska, kamenja in zverženih evkaliptovih dreves. Sem so hajke o dragih kamnih in upanje, da si bodo hitro pridobili priložnost, privabiti pestro četo mož vseh družbenih slojev iz vseh delov sveta.

Vsenokrog so se drgivali belci rumeni grčji iz kršca in zemlje, približno dva in

pol do tri metre visoki, kar je jalovina, ki so jo spravljali iz ozkih jaškov. Tu in tam je na tih grčjih stal možak, ki je bil dvigalom spravjal težka vedra na dan. Nedaleč od tod stoji njegova klavarna koč; nekdo je imel rudar za prenočišče samo preperel sofor ali star tramvajski voz. V soncu, ki je tu, na robu pušave, ne usmiljeno žgalo, se mi je zdelo, da stojim pred odprtim plavžem.

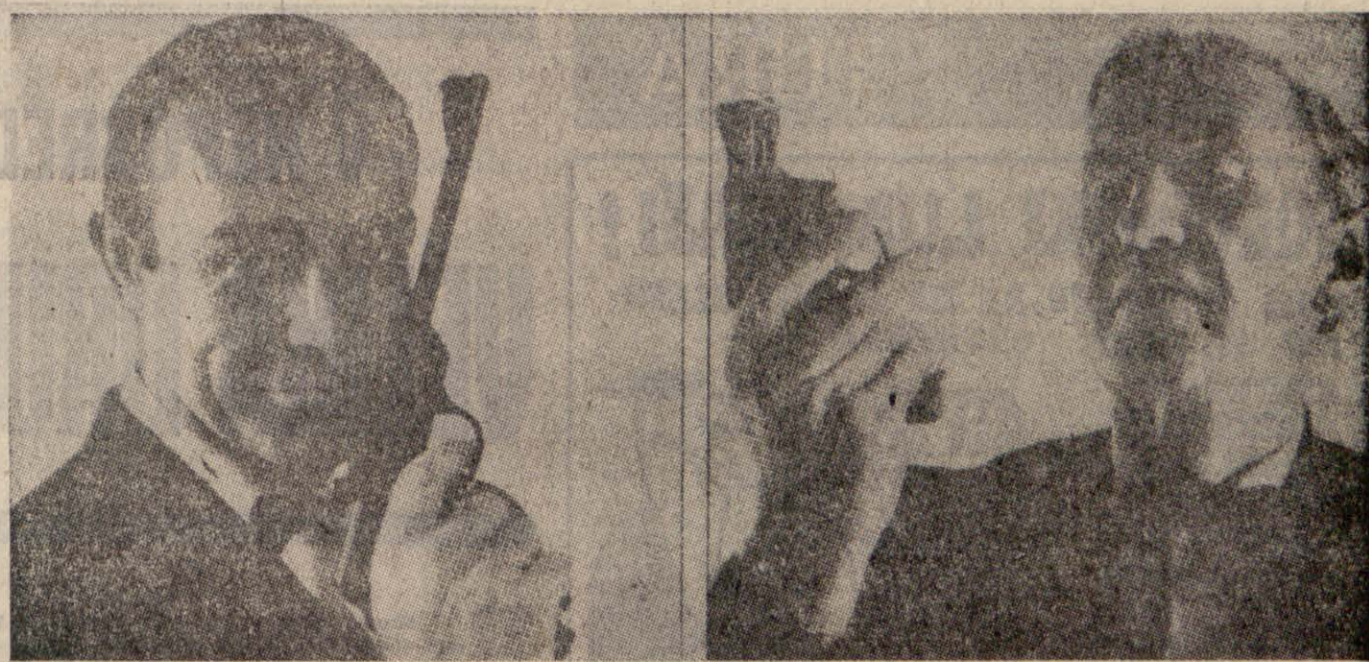
NAVZDOL V JAŠEK

Moja spremljevalca sta me seznanila s postavnim možkim, ki je bil videti kot učenjak in se je izražal v najčistejši ožfordski angleščini. Klicali so ga s prav primernim vzdevkom: Vojvoda Harry.

Povabil me je, naj si ogledam njegovo jamo. Ob vhodu jašek ni bil širši od dveh mož in je vodil sedemnajst metrov navzdol v noč in mrak. Ko je vojvoda pri-

BOND BONDITIS BONDOMANIJA

O junaku Flemingovih
kriminalnih romanov
in filmov
Jamesu Bondu

Junaka Jamesa Bonda igra angleški igralec Sean Connery (levo) — Romane Iana Fleminga (desno) o Jamesu Bondu je zelo rad bral tudi pokojni ameriški predsednik John Kennedy

»Vodi nas, govori nam,« je vzklikalo dvesto mladih Američanov, ki so plivali okoli motornega čolna na gladini pri Bahamskih otokih. »Ti si naš voditelj, mi smo tvoje ljudstvo!«

Stare mame in mladolietnice so zasledovale na bahamskem otoku New Providence taistega voditelja, bivšega mornarja s tetoviranimi rokami. Na levo nadlaktu ima zapisano »Zivela Skotska«, na desnem pa »Za očka in mamco.«

Kjerkoli se je ta mož prikazal na Bahamskih otokih, povsod so ga skušale mladolietnice dobesedno predeleti v spominke: pulile so mu diake na prsih. Nežno spogledljivo so ga vpraševale sivolase babice: »Zivite sila razburljivo življenje, kajne, mister Bond?«

Kot »mister Bond« oboževali britanski igralce Sean (izg. šoun) Connery (35 let) je moral v bahamskem glavnem mestu Nassau, kot tajni agent 007 James Bond pred filmsko kamero razrešiti zadevo »Thunderball« (ogrnjena krogla).

Bond zasleduje mednarodno tolpo »Spectre« (začetnice ustanove, ki bi ji rekli po naše »Posebna organizacija za protivohunstvo, masčevanje, nasilje in izsiljevanje«). Izvedenci te tolpe so odpeljali britanskemu letalstvu bombnik »Vulcan« z dvema atomskima bombama, nato pa zahtevali od britanske vlade odkupnino v znesku 100 milijonov zlatih funtov.

Namesto odkupnine je prišel James Bond, ki je v sovražnem taboru takoj našel damo, pripravljeno sodelovati. To je globinska potapljačica Domino, ki jo igra bivša francoska lepota kraljica Claudine Auger (starost 23 let, mere 78, 54, 78). Domino je posteljna družica velikega lopova Larga, v čigar vlogi nastopa 43-letni Italijan Adolfo Celli.

Priden Bond — po ljubavni igri z Domino pod vodo in nad gladino — odstrani iz bomb »vžigalnice in obračuna z gangsterji, mu mora razgledana bolnišnica sestra (Molly Peters) s kožuhovinastimi rokami masirati masirati buške in druge sledovce boja.

Razen čustnosti se bo Bondovo občinstvo v »Thunderballu« seznanilo z novimi metodami za pošiljanje ljudi na oni svet, na primer z motorjem, ki lahko med najhitrejšo vožnjo z raketami pomori vse živo na pločnikih, in s plavalnim bazenom gangsterskega poglavarja, ki pita svoje morske pse s svežim človeškim mesom.

V filmskem uvodu pobije Bond vdovo, ki v resnici ni vdova, temveč moški. Z davki jo (ga) s požarnim kavljem, potem pa uide čez balkon z nahrbtnim rakotnim helikopterjem. Spodaj ga čaka športni voz »Aston Martin« z brnečim motorjem in z obvezno plavalosko.

»Thunderball« se že s takim začetkom predstavi kot enakovredno četrti delo v seriji Bondovih filmov. Od leta 1962 se je James Bond kot gentlemanski agent, kavalski ubijalec, kruti rabelj in priložnostni morilec že trikrat v barvah sprehal po filmskem platnu.

Trije filmi, ki so povzročili na zahodni polobli »bonditis«, kakor je zapisal »Stern«, oziroma »bondomanijo« (»Time«):

»James Bond — 007 lovi dr. Noja« (režiser: Terence Young). Bond ubije Kitajca z imenom No, ki si je zgradil na karibskem otoku tajno postajo, od koder presmerja ameriške rakete in skuša osvojit svet.

»Ljubezenski pozdravi iz Moskve« (režiser: Terence Young). Bond odpelje iz Carigrada sovjetski desifrirni stroj in onemogoči mednarodno tolpo.

»Goldfinger« (režiser: Guy Hamilton). Bond obračuna z gangsterjem, ki hoče radioaktivno okužiti zlate rezerve ZDA v Fort Noxu, da bi zvišal borzni tečaj svojih zalozg zlate.

»Thunderball« (režiser: Terence Young) bo doživel krstno predstavo 23. decembra istočasno v Evropi in v Ameriki.

O dohodkih od prvih treh filmov pravi Bondov producent Saltzman, da bodo znašali do konca letošnjega leta okoli 80 milijonov dolarjev. Bond, ki sposebija lastnosti pol ducata filmskih junakov in je »dnevni sen vsakega moža« (»Daily News«), je doslej samo v ZDA prijavil v kino 30 milijonov gledalcev, kar je skoraj šestina ameriškega prebivalstva.

Od filma do filma so se večali stroški in dohodki:

»James Bond — 007 lovi dr. Noja« je stal 1.1 milijona, v blagajne pa je prinesel nad 6.2 milijona dolarjev. »Ljubezenski pozdravi iz Moskve« so stali 2.25 milijona, dohodek od njih pa znaša nad 15 milijonov dolarjev. Se »Goldfinger«: tri oziroma 27.5 milijona dolarjev.

Pri teh treh filmih sta zaslužili distribucija in proizvodnja »Eone«. Družba, katere lastnika in managerja sta Kanadčan Harry Saltzman in ameriški Italijan Albert Romolo Broccoli, ima filmske pravice do Flemingovih romanov o Bondu. »Letos imam več denarja, kot sem ga imel lani, prihodnje leto ga bom imel še več,« pravi Saltzman. »Lahko pa rečem: srečen človek sem.«

Saltzmanovne sreče so deležni igralci, ki so prevzeli v Bondovih filmih glavne vloge. Gert Fröbe, ki je dejal, da mu je z vlogo Goldfingerja »končno uspel prodor v angleško govorico sveta«, je nastopil v dveh britanskih filmih, zdaj pa snema v ZDA. Njegov zaslužek: 100.000 dolarjev. Shirley Eaton, v »Goldfingerju« z zlato bronso umorjena Bondova prijateljica za kratek čas, bo dobila 165.000 dolarjev za glavno vlogo v filmu MGM »Okoli sveta in pod morjem«. Poprje neznana Švicarka Ursula Andress se je z nastopom v filmu »Dr. No« uvrstila med filmske zvezde, Goldfingerjeva glavna pilotka Honor Blackman pa v Hollywoodu ne prevzame filmske vloge, če ji ne obljubijo 125.000 dolarjev honorarja. Broccoli pravi: »Zadošča, da James Bond potrepil katero po zadnjici, in že se producenti pulijo zanjo...«

Pred filmskim je dosegel ta presenetljivi uspeh knjižni James Bond. Njegov tvorec Ian Fleming ni takega učinka niti predvideval niti želel, ko je začel pisati leta 1951. Nasprotno: »Bond naj bi bil povsem anonimno živo orodje, ki ga zabira zdaj ta, zdaj oni dogodek in ki se mu vselej kaj pripetja« (Fleming).

Že z imenom junaka svojih romanov je hotel Fleming nakazati Bondovo nepomembnost. Izposodil si ga je pri ameriškem ornitologu, čigar delo »Ptiči zahodnoindijskih otokov« je nekoč bral. Piševo ime James Bond je Fleming ohranil v spominu kot »najbolj dolgočasno ime, kar jih je bil kdaj slišal«.

Toda iz dolgočasja poimenovani knjižni junak je postal najrazburljivši papirnat človek našega časa, junak druge polovice stoletja, bolj živ kot živi agenti Abel, Soblen in Wennerström, agilenjši od vseh agilnih kavalskih ljubčkov, kot so Pignatari, Sachs ali Craser.

Razen štirih, ki so po njih že posneli filme, je napisal Fleming od leta 1952 do avgusta 1964 še devet Bondovih pustolovskih romanov:

»Casino Royale«: Pri igri s kartami vzame Bond ruskemu agentu Le Chiffre 42 milijonov frankov in med mučenjem skorajda neha biti moški.

»Live and let die« (Živi in pusti umreti): Bond spodnese črnega gangster-

ja Mr. Biga, ki finansira rusko vohunsko službo v ZDA.

»Moonraker« (Tepec): Bond prepreči, da bi nemški »prof Hugo von der Drache« izstrelil proti Londonu atomsko raketo.

»Diamonds are forever« (Vedno in povsod diamanti): Bond uniči diamantno tihotapsko mrežo bratov Jacka in Seraffima Spanga.

»For your Eyes only«: pet kratkih zgodb z majhnimi pustolovščinarji in z ubojem, ki ga izvede Bond svojemu šefu na ljubo.

»James Bond 007 in njegova nevarna naloga«: Bond pokvari načrte svojemu najhujšemu sovražniku Blofeldu, ki hoče sabotirati angleško kmetijstvo.

»Zivši samo dvakrat«: Bond uniči plantažo samomorilcev, ki jo je Blofeld uredil na Japonskem, in zadavi Blofelda. »Mož z zlatim samokresom«: Bond, ki ga prenameni nasprotna vohunska služba, hoče najprej svojega šefa poslati na oni svet. Ko mu to spodleti, dobi za preizkušnjo posebno nalogo. Ubije strelica s pištolo Pistola Scaramanga.

Ena izmed knjig o Bondu ne sodi v ta okvir: »Vohun, ki me je ljubil«. Za sprejembo je roman napisan v prvi osebi. »Jaze — to je Kanadčanka Vivienne Michel, ki si jo je Fleming izmislil. Priopveduje o prvih ljubezenskih doživljajih v britanskih gmalnah in uradih. Šele na 136. strani (skupno jih je 220) jo v nekem ameriškem motelu sreča James Bond, ki jo reši iz krempljev dveh pohotnih morilcev.

Skupna naklada trinajstih romanov o Bondu — prevedeni so v enajst jezikov — se bliža petdesetim milijonom. Izvirnike izdaja založnica H. S. Macmillan, pri kateri ima delnice bivši britanski ministrski predsednik. Vidne osebnosti med Bondovimi bralci: pokojni predsednik John Kennedy, vojvoda Edinburghski, nizozemski princ Bernhard in bivši šef ameriške tajne službe Allen Dulles. Nanj je napravila Bondova tehnika oprema tak vtič, da je dal izdelati nekaj takih aparatov, ki pa niso delovali.

Avtor Ian Lancaster Fleming (1908—1964) se je poskušil v pisateljevanju kot v svojem petem poklicu. Sin škotskega milijonarja in člana britanskega parlamenta se je vzgajal v Etonu. Studiral je psihologijo, bil je novinar, bančni uradnik in borzni prekupčevalec, v začetku

druge svetovne vojne pa je postal osebni asistent kontradmirala Johna Godfreyja, šefa tajne službe v britanski mornarici. Fleming je začel pisati roman, da bi odvrnil svoje misli od »hudega dejanja«: pri 43 letih se je poročil z bivšo ženo lorda O'Neillja, ki se je prav takrat ločila od lorda Rothermera, založnika londonskega lista »Daily Mail«.

Fleming je delal v svoji počitniški hiši »Goldeneye« na Jamajki, tam so nastali vsi njegovi romani. Vsako leto okoli 17. januarja sta Fleminga odpotovala iz Londona. V »Goldeneyu« je pisatelj obdelal zamisli, vozne reče, mestne znamenje, naslove hotelov, jedilnice, duhovite izreke in razglednice, ki jih je med letom nabral na vseh koncih sveta. Sredi marca sta se zakonca vrnila v London. Tam je pisec iznova preveril in popravil svoj rokopis.

Kljub tej natančnosti je Fleming, nekdanji član tajne službe, zagrešil marsikatero napako. Primer: »V tajni službi njegova veličanstva« opisuje Blofeldovega gangsterja, ki ga Bond sune po gladki progi za bob. Gangster drsi več sto metrov daleč in obleži mrtev. »Britanski smučarski letopis 1963« vsebuje o tem komentar: »Mož, ki zdrse po progi za bob, drsi kvečjemu šest metrov daleč.«

Bob Glas, ameriški strokovnjak za strečno orožje, se je muzal ob Flemingovem zapisu, da potrebuje Bond tri petne sekunde, da potegne pištolo in pritisne na petelina: »Člani FBI morajo to opraviti v četrtinki sekunde. Noben policist ne bi smel potrebovati nad pol sekunde, če hoče dočakati tista leta, ko ljudje premajajo osebno pokojnino.«

Starost svojega junaka Bonda je Fleming povsem zabiral. V izjavi za revijo »Playboy« mu je pripisal nekoč trideset let. Toda: če ga je Domino Vitali, prijateljica v »Thunderballu«, že leta 1961 poznala kot moža sredi tridesetih, je bilo Jamesu Bondu leta 1933, ko si je kupil prvi štirinajstinski voz Bentley, kvečjemu sedem let.

Točno in jasno pa je opisana Bondova zunanost: višina 183 cm, teža 76 kg, atletska postava, modre oči, črni lasje, navpična brazgotina na desnem licu in na levi rami; pravi atlet, izvrsten strelec s pištolo, bokser, metalec noža, govori francosko in nemško, strasten kadilec po

sebnih cigaret s tremi zlatimi obročki. Njegova slabost — razen pijače, vendar ne pije preveč — so ženske.

Večino Bondovih lastnosti je Fleming povzel po sebi: po rodu je bil Skot, vestranski atlet sicer ni pil in tudi nošev ni metal, zato pa je govoril francosko in nemško ter kadil cigarete (s zlatimi obročki), ki jih izdeluje londonska tovarna Morlands.

Bond obiskuje sloveče restavracije po vsem svetu — tudi Fleming je bil sladokusec. Kadar je treba zapeljati damo, naroči Bond najbolj izbrane jedi in pijače. Oba, avtor in njegov knjižni junak, rada igra golf. Dokaz za to sta poglavji osem in devet v »Goldfingerju«, kjer Fleming opisuje igro golfa med Goldfingerjem in Bondom, pri kateri gre za 10.000 dolarjev. Zgodba o Bondovi smrti je dolga 22 knjižnih strani, na poslednji je prav tako na peti kakor na prvi. »Upoštevanje podrobnosti mi je veliko pripomoglo k uspehu,« je nekoč izjavil Fleming.

Britansko življenje si je vzel avtor za vzor pri opisu Bondovega delovnega dne v Londonu. »Junak zahodnega sveta« tako označujejo nekateri ocenjevalci knjižnega in filmskega Jamesa Bonda — dela od desetih dopoldne do šestih popoldne v uradu. Nejevoljno prebira spise, krepča se v kantini tajne službe, zvečer kvarta ali pa »s precej hladno strastjo« nastopa v vlogi ljubimca. Prav kot povprečen Anglež je Bond najprej bral »Times«; ko pa je začel »Daily Express« tiskati Flemingove zgodbe, je Bond kot bralec preseljal na list.

Flemingov Bond zasluži 1500 funtov na leto — plača vladnega svetnika — povrh pa dobi na žiro račun še tisoč funtov. S takimi dohodki si lahko privoščijo stanovanje v najlepši londonski četrti (Chelsea), škotsko gospodinjjo (May) in drage bentele.

V nečem pa Bond vendarle prekaša povprečno potrošnjo britanskega državljan in seve tudi svojega tvorca Fleminga. V vsaki knjigi vpiše Bond na seznam svojih osvojitve — statistično izraženo — povprečno po 2.3 ženske. Njegov tip so malomarno frizirane plavaloske z modrimi očmi in močnimi rokami, ki jih krasi kratko pristrizhen, nelakirani nohti. Britanski literarni zgodovinar in docent Kingsley Amis je ugotovil njihovo poglavitno značilnost: »lepe, čvrste, brezhibne, ne motno lesketajoče se grudi«.

Brž ko so te lastnosti skupaj, je Jamesu Bondu kaj malo mar, ali ima opraviti z groficom, z vlačugo ali z lesbijko, kajti vse preveč je zaposlen s sanjsko mitkimi ponudbami. Tiffani Case se je v knjigi »Diamondi vedno in povsoda« ponudila z besedami: »Hočem vse, James, vse, kar si kdajkoli storil z dekletom. Zdaj. Hitro.«

V podobnem brozjavnem slogu mu je zaključila Tracy Vicenzo (»V tajni službi njegove veličanstva«) iz postelje v francoskem hotelu »Splendide«: »Sleci se. Spi pri meni, lep si in močan. Stori vse, kar te je volja. In povej mi, kaj naj storim. Bodi brezobziren. Ravnaj z menoj kot z najboljšo navadno vlačugo stvarstva. Po zabi vse drugo. Ne vprašuj. Vzemi me.«

Bond jemlje. Drugače tudi ne more, zakaj dame večinoma ravna tako, da bi bil nevljuden, če bi odklonil:

Tiffany Case sedi na pol gola, ko stopi Bond v hotelsko sobo.

Tatjana Romanova (»Ljubezenski pozdravi iz Moskve«) — filmsko vlogo igra Daniela Bianchi — pričakuje Bonda v sobi carigradskega hotela »Crystal Palace«. Na sebi ima »ozek črn trak okoli vratu in črne svilene nogavice«.

Honeychile Rider (»Dr. No«) nosi čez boke širok usnjen pas s zatanknjeno nožem.

Lisi Baum (»Samo zavoljo tvojih oči«) leži na beneškem Lidu na brisači in ima na sebi samo spodnji del črnega bikinija.

Črno spodnje perilo plavaloskih Bondovih ljubic je jasen namig: Fleming ga je spremenil v značilnost okolja.

Bond ne pije žganja, whiskyja ipd., marveč žgane pijače dolocenič znak. V enem izmed romanov jih je Fleming našel kar šestdesetdeset. Spoznavna znamenja so tudi privoščila dogodkov. Bond se boka v Carigradu in v Orient ekspresu, potuje po francoski rivieri in z letalom pristane v Zürichu; v Las Vegasu ga premamlja, v Tokio prispe brez neved, v Miamiu pa na Floridi sedi za avtomobilskim krmilom, sonč pa se tudi na bahamskih peščinah. O nagonih je Fleming zapisal takole: »Življenje ni nič drugega kot nasilje in ljubezen. Vsi smo sadisti ali pa mazohisti, to nam je že Freud povedal.«

Za Bonda najpomembnejši sklep iz tega poenostavljenega spoznanja očeta psihatrije Sigmunda Freuda: dve ničli pred njegovo agentovsko številko — 007. Zavoljo tega je Bond izbranec, ki »sme ubijati v službi britanskega veličanstva«.

Trikrat je uspelo Flemingu prikazati psihično triolo iz sadizma, mazohizma in strahu pred kastracijo, kajti trikrat se agentu zgodi, da ga njegovi sovražniki mučijo na tistih delih telesa, »zaradi katerih so ga krstili za Jamesa in ne morda za Mary ali Annabelle«.

Le Chiffre obdeluje Bonda z izteplnikom za preproge. Blofeld posadi golega Bonda na vrelce vroče vode. Goldfinger hoče Bonda razagati od dimelj navzgor. Docent Amis je zapisal: »Nočemo iti jest v Bondovi družbi, nočemo z Bondom igrati golfa ali z njim kramljati. Vsak izmed nas hoče biti Bond — četudi je Bond tak, kakršen nač je.« Amis je postregel z rodovnikom Bonda kot literarne figure. Dokazal je, da se je 007 kot tip prvič pojavil kot Child Harold v poznih spelih lorda Byrona. Byronske junaki so bili, kakršen je Bond: osamljeni, melanholični,

čedne zunanosti, temni, razglabljajočega izraza, hladni ali cinčni in varuhi mračnih skrivnosti.

Drugače kot v romanih so sadistični bolni prizori poglavitve sestavine filmskih zgodb in temeljni vir oziroma vzrok za glasne zabave občinstva. Filmi veljajo za silno zabavne, »izredno domiselne in zahtevne« ter za »čudovit nesmisel«. Po oceni nekega pariškega lista je »Goldfinger« nič manj kot »najbolj poetičen film letas«.

Seveda ne manjka manj navdušenih in tudi odklonilnih ocen. Vsem je odgovoril producent Saltzman: »Hočemo zabavati. Za kritike, ki zahtevajo več, nam kaj malo mar. Bond je Tarzan našega časa.«

Bond je več: medtem ko je Karl May s svojim Old Shatterhandom zbuja pri mladih bralcih sanje in jih pri starih spet obnavlja, pa spodbuja Fleming z Jamesom Bondom avtiistično hrepenenje.

Bondomanija nastopa kot epidemija. V Oberhausnu je 23-letni čistilec oken Rainer Bischof v prepriju zadavil svojo 19-letno ženo Marlies. Razlog: ali je James Bond v filmu pravi Bond ali samo igralec Connery.

V Detmoldu je ubil 25-letni britanski vojak David Clark svojega prijatelja Juliana Seakinsa, medtem ko se je skušal s orožjem igrati tako, kakor je videl Bonda.

V Budimpešti so mladi ljudje za zabavo posnemali Goldfingerja, ki je svoj tajnico zadušil v zlati bronzi. Dekleta so prevlekli s čokolado, nato pa žrebali. Zmagovalec je smel odstraniti čokolado — po svojih željah in okusu.

V Parizu so odprli klub, ki hoče svojim članom posredovati Bondove občutke in čustva. Kdor prispeva tisoč frankov, si lahko da stredi od zlato obeljenih deklet v »moskovski sobi«, v saloonu dr. Noja ali v »Goldfingerjevem kabinetu«.

Bondov klub v Oxfordu zahteva od svojih članov, da morajo jesti izbrano in oljkano ter zmerno piti; dokazati morajo, da se znajo vesti v ženski družbi, izrazi morajo za visoke stave, povrh pa vsaj dvakrat prebrati vseh trinajst Bondovih romanov.

Za gospoda Jacquesa Goldfingerja, ki stanuje v 53. pariškem okrožju, se je po premieri filma »Goldfinger« življenje spremenilo v pravi pek: nenehoma ga kličejo in vprašujejo, ali je on tisti Goldfinger. V pariškem telefonskem imeniku je še nekdo, ki se piše Goldfinger, vendar se nihče ne zveni zanj.

Hitrim avtobusom, ki po radiu sporoča centrali vsak svoj postanek, so dali prebivalci Hamburga ime »Goldfinger«.

Direndaj ima posledice. Malo pred smrtjo (12. avgusta 1964) je spoznal tudi Fleming, da je mogoče ekonomsko izkoristiti, nvočiti to mednarodno histerijo. Skot, čigar »ekonomske« navedbe o zlatu in valuti v njegovih romanih so presenetljivo točne — tako je zapisala »Neue Zürcher Zeitung« — je zgradil podjetje, ki sicer vzdržuje njegovo čeno, sina in nekaj sorodnikov, vendar ga dedič ne upravlja. Zaupniki nadzorujejo filmske, radijske in televizijske pravice, dohodki pa se stekajo v žepih dedicov.

Svoje vnovčne knjižne avtorske pravice je Fleming že leta 1952 vložil v podjetje »Gildrose«, lansko pomlad je prodal si odstotkov svojih delnic pri »Gildrosu« za 100.000 funtov šefu koncerna Booker (rum, sladokor in čaj) Jacku Campbellu, s katerim sta se nekoč skupaj šolala v Etonu. Campbell je napravil dobro kupčijo: že po devetih mesecih je znašel čisti dobiček polovico kupne vsote.

Tako naglega in visokega dobička ni dosegla še nobena literarna trgovska družba. »Gildrose« posluje v majhnini obratnih stroki. Beryl Griffie-Williams, Flemingova zadnja tajnica, ima pisalno mizo s telefonom in kartoteko v enajstnem nadstropju nove poslovne stavbe v londonskem cityju, za knjižne pravice (nove izdaje, prevodi) skrbi Peter J. Smith, ki dobiva odstotke. V »Gildrosu« blagajni se zbira tudi pet odstotkov prometa mnogih industrijskih podjetij, ki »jadraro v ugodnem Bondovem vetru«.

V Franciji se je združilo dvajset tovarn moške mode, ki izdelujejo 6000 prodajaln s pižamami, kravatami in žepni mi roboti 077 ter z listnicami »za čvrste« moše, ki nočejo zbujaati videza mlečnozobeve.

»Franciozi so čisto neumni na Bonda,« pravi Flemingova tajnica Griffie-Williams, »zato je poskrbljeno, da lahko kupujejo svojim damam Goldfingerjevo perilo — zlate hlačke in steznike.«

Nič manj ni dovzet en ameriški trg. Koncern »Palmolive« prodaja Bondov parfum, vodo za lase in vodo za britje, katere avonj dela moške nevarne. Jay Emmett, ki prodaja »Gildrosu« licence za ZDA, si obeta od letošnje Bondove božične kupčije 40 milijonov dolarjev prometa.

Bondomanija se širi tudi v filmskem svetu. Francozi imajo filmskega agenta »OSS 117«. Hollywood je napovedal že dvajset vohunskih komedij, Italijani za zdaj le eno: »007 1/2 mislija Goldfinger«. Sean Connery, ki igra Bonda in se ima za »shakespearjskega igralca«, je prišel k filmu po goltem naključju; prej je delal kot zidar, mekar, mornar, krovce in pleskar v tovarni krst. Britanski občinstvo ga je spoznalo kot partnerja Claire Bloom v televizijskem filmu »Ana Karenina«. Bralci londonskega »Daily Expressa« so ga potem med 250 kandidati izbrali za najprimernejšega igralca Jamesa Bonda. Mož, visok 185 cm in težak 80 kg, se je po vsem videzu za rahlo naveličal Bondovih vlog, čeprav dobi za vsak film 200.000 dolarjev honorarja in po pet odstotkov od prodanih vstopnic.

(DER SPIEGEL)

neki avtomobilist na istem mestu okvaro. Skočil je iz voza, da bi zamenjal kolo, pa je videl nekaj, kar se je svetlikalo. Bil je opal, vreden vsaj dva tisoč funtov.«

Se mnogokaj sem slišal iz zgodovine Ridgea. Opalna mrazica se je začela pred šestdesetimi leti, ko je neki jezdec na ovčji postojanki opazil otroke, ki so se igrali z nenavadno barvasimi kamenčki. »Vest o pravilnih najdbi se je bliskovito vžejala in malone čez noč je zrastle tisoč šotorov iz zemlje. Bilo je kot ob zlati mrazici na Aljaski, ko so privreli ljudje od vsepovsod, da bi začeli novo življenje.

ZVEČER V GOSTILNI

Nekaj tednov sem ostal v okolici in se vsako jutro odpeljal v Ridge. »Upajmo, da boste našli prav velik opal, preden boste odpotovali,« mi je voščil Kenguru-Jack.

Na večer tistega dne je prišel mlad mož v gostilno Lightning Ridgea, pozdravil moje znanee z glasnim vzklikom in jim pomolel nekaj pod nos. Kenguru-Jack se je obrnil proti meni: »Rekel bi, da je Ingver-Joe velikega ujela.«

Viski-Bill je podvomil. »Pokažimo ga Artiu Bruceu, brusarju. Artie ti bo kaj povedal, kako in kaj.«

Razočaran sem ogledoval rumeno kroglo, ki je bila prevečena z umazano skorjo. Bila je približno tako velika kot oreh; zdelo se mi je malone nemogoče, da bi bila kaj več kot navaden kamen.

Vedno dobro razpoložen Artie je bil prav tak skeptičen kot Viski-Bill. »To je moč ugotoviti šele v zadnjem trenutku, Ingver,« je menil. »Moram ga zbrusiti.«

Delavnica je bila opremljena z najrazličnejšimi brusilnimi ploščami. Artie je pogljal eno izmed njih; ko je v tankem curku brizgala vodo, je pritisnil kamen ob sivo površino. Dobro uro je delal, Ka-

men se je že skrčil na malone polovico velikosti.

Mlad rudar je trepetal, tako je bil živčen. »Bo kaj, Artie?« je vprašal.

Artijeve ljubeznive oči so bile zaskrbljene. »Zal ima čez sredino velik peščen trak. Če ga ne bo zmanjkalo, kamen ni vreden niti pare.« Ingver je potrt povesil glavo.

Se celo uro je Artie brusil. Vedno tanjša se bile plošče, ki jih je uporabljal. Kamen se je bil medtem že znatno sploščil; ob premeru treh centimetrov je imel le še kakih osem milimetrov debeline.

Skrbno ga je Artie se pomazal s polirnim rdečilom in ga položil v zadnji kot. Nekaj trenutkov nato ga je dal Ingver-Joju v tresoč se dlan.

»Dober je,« je rekel. »Vsaj tisoč petsto funtov je vreden.«

Pogledal sem kamen in nisem verjel svojim očem. Iz grde, rumene kepe je nastal čudovito se lesketajoč dragulj s tisočimi poskakajočimi ognji — vreden carske krone.

Vrnili smo se v gostilno, da bi to proslavili. Pred stavbo se je znašla oguljena postava. »Mi lahko posodiš nekaj šilingov, Jack?« je oklevajoče vprašal mož. »Od četrtka sem komaj še kaj dobil v želedec.« Jack je tiho odvrnil: »Pokaži no mojemu prijatelju svoje opale, Charley.«

Možak je izbrskal iz žepa nekaj škatlic za vžigalice in mi pokazal pol ducata opalov, ob katerih je bilo celo takemu nestrokovnjaku kot meni jasno, da so vredni celo premoženje.

»Zakaj pa ne prodate katerega, Charley?«

Iz glasu klavnega bitja je zvenelo ogorčenje: »Se za 100.000 funtov jih ne dam.«

Kenguru-Jack je stisnil možu nekaj šilingov v roko. Imel je prav: v Lightning Ridgeu je toliko črakov kot opalov v jamah.

SORODNIKI LUBI NAŠI!

NAM POMAĞAJO, DA NE ŽIVIMO SLABO
ALI PA TUDI OKRATNO

STRICA IZ
AMERIKE JE
DANES ZAMEN-
JAL SRANO
DOBRI STRIC
Z DEVIZNIM
RAČUNOM V
RODNI ZEMLJICI
DOMAČI

JOHANU JE
TOREJ DOBRI
STRIC POMAĞAL
PO AVTOTA
NA TA RAČUN
SI JOHAN
NABAVI NEKAJ
KOSOV SESTRIC
ČEN TA OBLIKA
ŽLANTE JE RAZ-
TEGLJIV IN
VEČINOMA
PRIJETEN POJEM

NA DESNI JE
NAJMANJ LUBA
SORODNICA, KI JE
HEI OD TVOJE
LUBE TASEE
TO JE ANOMALIČNA
OBLIKA SORODSTVA
ALI KAZEN BOŽJA

LUBI STRIC OD
STRICEVEGA SVAKA
IMA POLOŽAJ
NEKOČ JE PREŠKREBOVAL
IMENITNE SLUŽBE
PO IZBRUTU REFORME
GA UPORABUJAMO ZA
TO, DA PRAVOČASNO
PREPREČI, DA BI NAS
VRALI IZ SLUŽBE
TAK SORODNIK NI DRU-
ŽINSKA VEJA, TEMVEČ
NJENA HRBTENICA

V NEPOSREDNI BLIŽINI DUBROVNIKA VELIKA DRUŽINA KRALJICE ROŽ

Skoraj redno se dogaja, da pri vsaki gradnji turističnih ali gostinskih objektov sodi olepševanje njihove neposredne okolice med poslednje v načrtih. Često na to celo nihče ne misli, ali pa ob koncu del ni ne ukrenejo za ureditev okolice. Dasi največ turističnih objektov zgradimo v krajih in na mestih, kjer je dosti privlačnosti za turiste, sta vendar slišina in neurejenost okolice dokajšnja pomanjkljivost. Četudi je kje v bližini plaža, reka, hrib ali samo dobra cesta, to še ne pomeni, da je storjeno vse za priroden, popoln in privlačen videz tistega, kar zgradimo. Dostikrat manjka delo prirode, tisto, kar ustvarja prijetna razpoloženja in vzbuja večjo pozornost obisko- valcev kot same marmorne ali drugačne mojstrovine človeških rok z vsem svojim udobjem, ki ga sicer zahteva sodobni turist. Nedvomno je, da tako okolje poživijo in dopolnijo rože in drevesa, vegetacija nasploh, saj njeni ljubitelji žive na vseh koncih sveta.

Na konferencah o ureditvi mest in zgradb čisto govore o tem, da je treba zasaditi drevje, zasejati rože, urediti parke in drevo- rede, vrtove in same zgradbe, saj rože z barvami in vonjem zgovorneje govore kot po- hvale, izražene z besedami. Na žalost se ved- no premalo upoštevamo ta element privla- nosti, lepote in okrasitve, zlasti v turistično- gostinski dejavnosti. Nemažkrat je razlog tudi v tem, da ljudje ne vedo, kako in kje bi dobili sadike, seme ali stebila okrasnih rast- lin, največkrat zimzelenih in južnih.

NAJVEČJA DREVESNICA OB JADRANU
Imeli smo priložnost, da smo obiskali največjo drevesnico južnih kultur, ki je edina taka v vsem našem primorju: drevesnico v Čibači pri Minu nedaleč od Dubrovnika, ki je ne samo ugledno, pač pa tudi gospodarsko pomembno posvetilo Postaje za južne kulture v Dubrovniku.

V tej drevesnici že več kot 50 let gojijo sadike južnega sadja in raznovrstnih okras- nih rastlin. Vendar so v poslednjih desetlet- jih dela in razvoja te edinstvene drevesnice v Čibači obogatili ne samo količino, pač pa še posebno izbiro svetilčnih in sadnih sadik. Od tu pošiljajo v vse kraje svoje sadike limon, mandarin, pomaranč, oljk, fig, granatnih ja- bolk in drugega južnega sadja, prav tako trtne sadike pa sadike breskev, marelic, vi- šenj, češenj itd.; razpošiljajo rože v cvetlič- nih lončkih ali drugače pakirano, vse stro- kovno in dobro zavarovano tudi za prevoze v najoddaljene kraje. Nemažkrat kmetijskih zadržev se redno oskrbuje s sadikami prav v tej drevesnici.

Pri hotelih in drugih zgradbah je moč omiliti ali celo premagati sivino karnia in betona tako, da določene površine obloče- mos. Za to imajo v drevesnici vedno na

voljo raznovrstne zimzelene rastline in grmič- je. Lovorika ni samo sestavni del venca slave, pač pa predvsem venec lepote v parku ali na vrtu. Če hočemo imeti cvetje čim dalj, se odločimo za oleander, ki je izredno hvaležen, saj cvete tako rekoč vse leto. V drevesnici goje eno od najlepših rastlin — pitosporo, z ovalnimi listi, cvete pa spomladi, ko nas obdaruje z belimi dežnikastimi cvetovi. Četudi je obiskovalec v carstvu drugega zelenja niti ne opazi, ga ne pusti ravnodušnega za- radi opojnega vonja.

Kako prazen je kak kotic na vrtu, na terasi, pri plaži ali drugod! Taka praznina prav kliče, da jo izpolnimo z zelenimi listi in bogatimi cvetovi, ki nas razveselijo že v prvih dneh pomladi. Seveda vsako nima na voljo prostora za gojenje vsakršnih zimzelenih in okrasnih rastlin. Lahko pa izbira med najraz- novrstnejšimi cvetličnimi lončki ali morda nekoliko večjimi posodami. V drevesnici ima- jo vedno na zalogi cele vrste teh posod s sadikami asparagusov, žikusov, oleandrov, pitospor in palm. Ena od najlepših palm je Cha- maerops excelsa z bogatimi svetlo zelenimi listjem, ki je odporna proti nizkim tempera- turam, saj ji ne škodi niti — 10 stopinj Cel- zija.

V drevesnici stalno dopolnjujejo asorti- ment. Lani so začeli gojiti tudi kaktuse. Zdal- jih imajo največ vrste Grassula z velikimi listi; te vrste kaktusov so doma iz Južne Afrike, a so že popolnoma prilagojeni naše- mu podneblju. Te dopolnjujeta dve vrsti kro- glastih kaktusov: Gores, za katerega menijo, da je najbolj dekorativen med temi bodičasti- mi rastlinami, in kaktusi vrste Gasteria, ki jih je mogoče postaviti tudi na okna na se- verni strani, kjer sicer druge rože nerade uspevajo.

KRALJESTVO S TISOCI KRALJIC

Ni znano, kdo je proglasil vrtnico za kraljico rož. Toda če že razvrščajo okrasno cvetje po tej hierarhični lestvici, vrtnici go- tovo ne more uiti prvo mesto. To vedo in poudarjajo tudi v Čibači, zato v nobenem ka- talogu in drugem tiskanem gradivu Postaje za južne kulture v Dubrovniku ne manjka misli, da ne bi smelo biti vrta brez vrtnice.

Težko je reči, kako za to skrbje v naših turističnih in gostinskih podjetjih. Laže in bolj za gotovo lahko trdimo, da bi samo ne- kaj sadik iz Čibače polepšalo vsak objekt, vsak vrt, vsako domačijo.

Pa pojdemo po vrsti. Najprej so tu franco- ske lepoticke: vrtnica gospe René Coty, ki je dobila prvo nagrado na mednarodni raz- stavi v Parizu leta 1957. Poleg nje je tudi naj- lepša francoska vrtnica iz istega leta po imenu Rose Gaulard. Malo dalje raste vrtnica Baççara, ki so jo vzgojili l. 1953 s križanjem Rouge Meillon in Kordes Sondermeldung in ima zdaj ovalen rdeč popek. Vrtnica »Slava božja« z neštevilnimi odtenki barv je posebnost za vse ljubitelje rož. Njeni cvetovi imajo v premeru do 15 centimetrov, prelivajo pa se od zlato rumene in svetlo rumene do tem- nejših rumenih barv. Rdeča vrtnica »Soraya« je nastala leta 1955 in takoj dobila priznanja na mednarodnih razstavah v Bogateli in Ze- nevi. Tu jih je še cela vrsta: Autumn, Colum- bia, kontesa Vandal, pa še ta in ona znana osebnost ženskega sveta. Tudi možje imajo svoj delež, saj rastejo vrtnice »Maks Krause« pa vrtnica predsednika Herberta Hooverja itd. Vrtnica »Kraljica snega« je popol- noma bela in izdatno cvete, »Talisman« je mešanica barve od izrazito rožaste do bakre- no rumene. In da bi bil spomin na ta pisani vrt čimbolj popoln, se trudi vrtnica »Souve- nirs« s podolgovatimi popki, iz katerih se bodo izvil cvetovi temne rumeno zelene barve, izredno duhteči in zelo cenjeni.

Tiho zapuščamo to kraljestvo rož. A ne pozabimo, da vse to cvetje gojijo zato, da bi krasilo vso jadransko obalo pa mesta, parke, hotele in vrtove širom po naši zemlji. V dubrovniški Postaji za južne kulture so pripravljeni sodelovati. Toliko v vednost zla- sti tistim, ki skrbje za nove gradnje, in tistim, ki že vodijo hotele, restavracije in druge turis- tične in gostinske objekte. Pa da ne bi bilo samo v vednosti!

SAVO MARIC

OGLEDALO

Leta 1937 pa so ameriški letalci od- krili še višje slapove. Vode na Angel- skih slapovih padajo 8700 metrov glo- boke in so torej slavnj Viktorijanski slapovi (100 metrov) ter Niagara (60,9 metra) prava malenkost.

(Mladina, 6. novembra — Naj... naj... naj...)

Angleški čevlji (foot = 30,5 cm) so krivi, da padajo Angelski slapovi tako neznansko globoko. Po naše so visoki »komaj« 809—820 metrov.

Vsaj obljube... V jeseni bode v Zahodni Nemčiji parlamentarne volit- ve.

(TV — 16. novembra — 5 kijuks in klina)

Svoje volitve so Nemci opravili že 19. septembra.

»Največ prostega časa porabim za izlete po okolici Maribora in za svoje- ga konjička, slikanje. Najraje imam pokrajinske pejzaže.«

(7 dni, priloga Večera — 12.—18. no- vembra — Receptor Ivo in njegovi gostje)

Zanimivo bi bilo vedeti še za druge vrste pejsažev, ki niso pokrajinski.

Dovolil mi je in zato lahko objavl- jamo na tej strani fotografijo Ilje Erenburga, posneto v njegovem stano- vanju v Moskvi 6. oktobra letos.

(Nedeljski dnevnik, 14. novembra — Erenburg in Leonov).

Na vesoljni 9. strani najdemo od slik samo reklamo za Zlatorog in Argo 65. Na nobeni od teh ni Ilje Erenburga.

Vse izpeljanke kot Siptarji, Skipe- tarji, celo Albanci (latinsko alba = ore) in Arnarvi pa uporabljajo za naš narod tujci...

(Ljubljanski dnevnik, 12. novembra — Orlič s sodobnim peresom)

Najnovejšo odkritje, da se pravi orlu latinsko »albas«. Doselej je veljalo, da je »aquila«.

Slovan je izgubil z zagrebško Loko- motivo 5:2 (3:2).

(Delo, 15. novembra — Poraz: ne- previdnost obrambe) — Lokomotiva : Slovan 5:3.

(Ljubljanski dnevnik, 15. novem- bra, na športni strani)

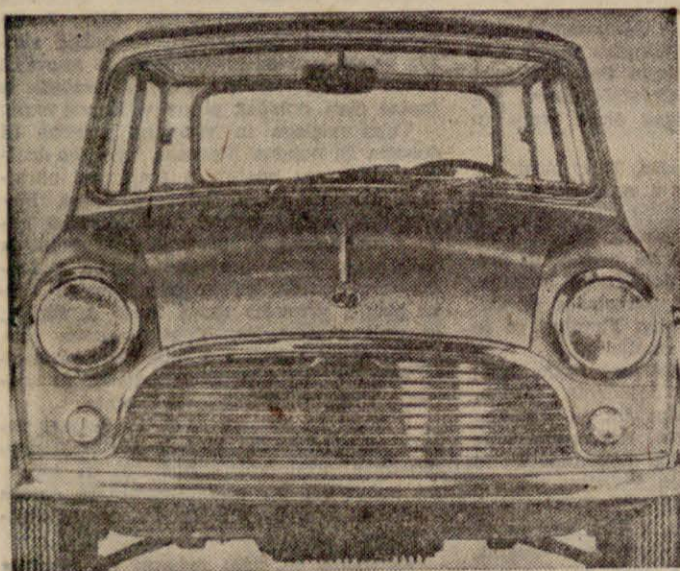
Razne variante rezultata.

»Vzeml tabelo za spanje. Jutri mo- raš biti spočita in močna.«

(Ljubljanski dnevnik, 5. novembra, v noveli »Muhac«)

Po celodnevni birokraciji tabela še za spanje — ta je pa malo prehuda.

BRITISH MOTOR CORPORATION LTD,
LONGBRIDGE, BIRMINGHAM, ANGLIJA

VAM NUDI NASLEDNJE POTNIŠKE AVTOMOBILE
IZ SVOJEGA PROIZVODNEGA PROGRAMA:

AUSTIN ali MORRIS Mini model 948 cm³ s hidrostatno vzmet- njem, 904 \$ in 671.000 din za carino in prometni davek.

AUSTIN A 40, 1098 cm³ — 1063 \$ in 774.000 din za carino in prometni davek

MORRIS MINOR 1090 model 1098 cm³ — 966 \$ in 712.000 din za carino in prometni davek

AUSTIN — MORRIS — MG — WOLSELEY — RILEY 1190 s hidrostatno vzmetenjem — 1178 \$ in 845.500 din za carino in prometni davek

AUSTIN A 60 1022 cm³, 1978 \$ in 1.194.000 din za carino in pro- metni davek.

MORRIS OXFORD 1022 cm³, 1996 \$ in 1.210.000 din za carino in prometni davek — z Diesel motorjem 1597 \$ in 1.367.000 din za carino in prometni davek

AUSTIN 1800 s hidrostatno vzmetenjem 1975 \$ in 1.373.500 din za carino in prometni davek

AUSTIN/HEALEY SPRITE MK III 1098 cm³ — športni dvose- dežni avto — 1159 \$ in 851.000 din za carino in prometni davek

M. G. MIDGET MK III 1098 cm³ — športni dvosedežni avto — 1201 \$ in 859.500 din za carino in prometni davek

M. G. »B« TOURER 1798 cm³ — športni dvosedežni avto ali coupe s 4 sedeži, 1572 \$ in 1.348.000 din za carino in prometni davek

KONSIGNACIJSKO SKLADIŠČE REZERVNIH DELOV IN SERVIS STA ZAGOTOVLJENA. ZA PONUDBE IN VSE OSTALE INFORMACIJE SE OBRNITE NA GENERALNO ZASTOPSTVO ZA SFRJ, PODJETJE

INTERPROMET

BEOGRAD, Prote Mateje 45
poštni predal 338
tel. 45-173

ZAGREB, Petrinjska 13
tel. 36-501

LJUBLJANA, Pražakova 12
tel. 31-21-34

JANEZ KAJZER JE ZA POPEVKO

VPRAŠANJA IN VPRAŠANJA

Se napol v megli zaspanosti tavam po hiši, ko me sladek in prijeten glas iz pravkar prižganega radia zbudi in v isti sapi sprašuje: »Mnogi trdijo, da sta po- pevka ali šanson lahko umetnost, najdejo pa se tudi taki, ki temu oporekajo. Upa- mo, da ne spadate med poslednje in vas sprašujemo: Ste za popevko ali proti njej? Sedaj pa boste slišali popevko »Moj črni konj«.

To je popevka, ki sem jo slišal naj- prej iz otroških ust. Le poredko poslu- šam radio, pa sem tako mislil, da je pesem otroška. Poučili so me, da je kav- bojska.

Zal na vprašanje nisem mogel odgo- voriti. Radio je samo mehaničen pred- met, ki zna vpraševati, ne zmora pa si- šati odgovora.

Zvečer sem odprl televizor in sem la- hko spet poslušal popevke. Da bi ne bilo dolgčas, pa je reporter spraševal poslu- šalce, ali so za popevko ali pa morda proti njej. In kakšni so razlogi za eno ali drugo?

Biti za popevko ali proti popevki — to je zdaj vprašanje. Državlani, občani, meščani, vaščani, izjasnite se! Povejte reporterjem, napišite v anketah, pišite radiu, televiziji in časopisom, kakšno je

vaše stališče. V vsakem primeru je bolje, da ste za popevke, ker boste tako stopili na stran večine, ohranili dober glas in ker boste morali kljub negativne- mu odgovoru še naprej poslušati po- pevke.

Izjavljam s vsem srcem: sem za po- pevke in za pevce, še bolj pa za pevke. Sem za dobre popevke in za dobre pev- ke. Toda prenesem tudi slabše popevke in prenesi moram tudi popevkarska skrupala. Skratka: jaz sem za.

V prihodnje mi ni treba pošiljati pis- menih vprašanj, ni mi treba telefonirati in me ne ustavljati na ulici. Lahko ste prepričani in brez slabe vesti lahko za- pišete: on je za.

Prav rad pa bom odgovoril, če me bo- ste vprašali kaj drugega. Če me boste vprašali, kaj mislim o vožnji v ljubljanskih trolejbusih in avtobusih, posebno ob času konic, ko se delovni ljudje na- gnetejo v vozila mestnega prometa kot živina v vagono, ko se po osemurnem de- lovniku za pol ure sprostojo v borbi za prostor v trolejbusu. O tem, na primer, imam svoje mišljenje. Rad ga razložim vsakomur, na tovrstna vprašanja pa rad odgovarjam tudi po telefonu in pismeno.

Se več: poleg odgovora imam pripravljen tudi predlog. Ta pa je zelo preprost: kdaj pa kdaj, saj ni treba hudo pogosto, naj bi se za spremembo popeljali domov s trolejbusom tudi predsedniki, podpred- sedniki, sekretarji in vsi drugi, ki poznajo vožnjo po mestu samo iz perspektive osebnega avtomobila. Prepričan sem nam- reč, da bi se ob konicah hitro našlo več avtobusov in trolejbusov.

Nihče me ne sprašuje, kaj mislim o kopanju v javnem kopališču v petek ali v soboto. O dolgi vrsti delovnih ljudi, ki potrpežljivo čaka, da spere umazanost s svojega telesa. Tudi na tako vprašanje bi znal odgovoriti. Za javna kopališča se namreč zanimajo samo tisti ljudje, ki ne premorejo stanovanj ali pa v stanova- njih nimajo kopalne. Vsem drugim so javna kopališča španska vas.

Nihče me ne vpraša, kaj mislim o tem, zakaj še niso položili temeljnega kamna za novo ljubljansko bolnišnico. Za tisto bolnišnico, o kateri so govorili že zdavnaj pred vojno. Za bolnišnico, o kateri smo prebrali že na kilograma član- kov in razprav. Za bolnišnico, o katere potrebnosti smo več kot prepričani. Mor- da je za dobro, da me o tem nihče ne sprašuje. Saj ne bi znal kaj odgovoriti.

OB DVAJSETLETNICI ZALOŽBE VAM NUDIJO KNJIGARNE
DRŽAVNE ZALOŽBE SLOVENIJE

v Ljubljani, Mariboru, Celju, Jesenicah, Bledu, Radovljici, Kranju, Škofji Loki, Trzinu, Kamniku, Litiji, Kočevju, Črnomlju, Brežicah, Trebnjem in Krškem

20 % popust na vse leposlovne, znanstvene in poljudnopolne knjige DZS
POPUST VELJA OD 22. NOVEMBRA DO 4. DECEMBRA!

Akcija „Tedenske tribune“ na Gospodarskem razstavišču

KAR VIDIŠ, LAHKO TUDI KUPIŠ

Kupec in reporter z roko v roki - pa vendar vsak zase

Sejem je razprodaja želja, ki se uresniči ali pa tudi ne. Paša za oči, s skrbjo v žepu, ki je včasih kljub hudim časom dovolj globok, ampak želja še vedno ostane želja, ker imamo, žal, s sejmi slabe izkušnje. Občudujemo, gledamo in se navdušujemo, potem pa smo mnogo manj navdušeni v trgovinah, ker je sejmsko blago le medel spomin z resnično interpretacijo prodajalca: »Nimamo!«

Minuli teden je bilo Gospodarsko razstavišče v svojih halah vesoljno stanovanje s pohištvo, lepim in malo manj lepim, z množico stanovalcev, ki so namesto stanarine plačali vstopnico in so potem raznežen postajali pred kuhinjami, spalnicami s sto in več imeni, itd.

No, žal, s sejmi prav zares nimamo najboljših izkušenj. Proizvajalci nas razdražijo z mlakavnimi, razstavljenimi vabami, ki jih potem zaman iščemo v trgovinah. Na letošnjem mednarodnem sejmu pohištva in opreme, ki je bil minul teden na GR, je bilo veliko lepega in veliko obetajočega.

Strokovnjaki so nam tedaj dejali: »Namen mednarodnih lesnih sejmov v Ljubljani je pokazati domačin in tujim kupcem napredek pri naših prizadevanjih tako glede izbire izdelkov kot glede kvalitete. Razumljivo je, da želimo po naših možnostih doseči zadovoljiv plašma izdelkov tako na domačem kot na tujem tržišču.«

Žal pa smo glede prodaje izdelkov na domačem tržišču zelo skeptični. V dneh, ko je bil na Gospodarskem razstavišču največji živžav, sem krožil med labirintom pohištva in med predstavniki, ki so sedeli za skrivnostnimi zavesami pod napis svojih firm; toda nisem bil sam.

Iz lastnih izkušenj dajemo na znanje (pa ne tisto: otrok se laže naredi kot stanovanje! — kar je napisal že pesnik Martin), ampak da ponavadi novinarjem na vseh takšnih in podobnih sejmišnih napolnjenih ušesa s tako lepimi, laskavnimi in obetajočimi besedami, da mimogrede pozabiš na stvarnost.

To pot smo v naši akciji na Gospodarskem razstavišču nastavlili majhno past. Nič nisem skrival, niti sebe niti svojega poslanstva. Predstavil sem se predstavnikom razstavljalcev podjetij in tovararnam resno in odkrito:

»Sem novinar TT, prosim vas, mi lahko poveste, kaj vse bo mogoče kupiti v trgovinah, kar sedaj razstavlja?«

Le nekaj korakov za menoj mi je sledil čisto povprečen obiskovalec, prijatelj Roman.

»Veste, novo stanovanje sem dobil, je smrtno resen natvezel predstavniku nekaj trenutkov kasneje, ko sem se jaz poslovil. Zanimam me — res nameravam kupiti — kaj bi lahko izbral od tega, kar tukaj razstavlja?«

To je bila past. Z Romanom sva bila domenjena. Predvsem nas je v tej akciji zanimalo, ali bodo predstavniki tako pri-

nhem prostoru razkošne fotelje. Trgovski zastopnik Mirko Ogrizek mi je na moje vprašanje odgovoril, da je moč dobiti vse, kar je razstavljeno, da se ljudje zelo zanimajo za garnituro »Bleda, ki je dokaj poceni.

Potrošniku Romanu pa je potem še dejal, da mu lahko v tovarni izdelajo fotelje v barvi blaga, kakršnega si sam izbere.

Šli smo do kraja.

Telefonirali smo v tovarno Tapo, se predstavili z izmišljenim imenom in izrazili željo glede foteljev v posebni vrsti blaga. Bili so pripravljeni ustreči naši želji.

1:0 za »Tapo«.

»Stole, Kamnik, ing. Janez Humar reporterju:«

»Pisarniško pohištvo lahko dobite takoj v prodaji na drobno, jedilna miza iz tikovega lesa, ki je naš novi proizvod in je zanjo precej zanimanja, pa je že v proizvodnji in jo bomo začeli prodajati čez dobrih štirinajst dni. Tudi drugo pohištvo, predvsem sedežne garniture, bodo v prodaji v enem ali dveh mesecih.«

Romanu:

»Vi se verjetno zanimate predvsem za stanovanjsko pohištvo. Vse boste lahko dobili v trgovinah po Novem letu.«

»Lesno-industrijski kombinat »Savinja«, Celje, prodajni referent Martin Kolenc je zaupal reporterju:

»Vse, kar vidite tukaj, izdelujemo in tudi radi prodajamo, imamo pa še mnogo več izdelkov raznega kosovnega pohištva, ki ga tukaj ne razstavlja.«

Kupcu Romanu je povedal isto.

»Simpow, Vranje. Komercialni direktor Dramnik Jančič je bil zelo prijazen in je povedal reporterju:

»Vse, kar razstavlja, bo v prodaji najkasneje konec decembra ali pa v začetku leta. Vse že tudi serijsko proizvajamo.«

Komercialni direktor je kmalu zatem odšel, in tako je kupec Roman naletel na predstavnico, ki pa mu je dejala:

»Za sada još nema, ali bit će.«

V hali B smo se najprej ogledali pri predstavniku tovarne Brest iz Cerknice. Tovariš me je sprejel precej čudno: »Oh, že spet novinar! Po tem ne preveč prijaznem uvodu sem izvedel, da je tovariš le trgovski potnik in da tako, žal, nisem izvedel nič uradnega. Prav žal mi je bilo, kajti tovarna Brest je razstavljala na svojem razstavnem prostoru zelo lepo pohištvo in so se ljudje, kot sem opazil, skoraj najbolj zanimali za to pohištvo. Če bi na letošnjem sejmu pohištva podeljevali grand prix, bi ga nedvomno prisodil Brestovi spalnici, kombinirani z rdečim blagom, pred katero je bilo vselej precej občudovalcev.

Pri podjetju »Standard« iz Sarajeva, ki je imelo kar precej velik razstavljeni prostor, so imeli prav tako marsikaj lepega in so obema povedali, da je vse, kar je razstavljeno, moč kupiti v njihovi trgovini na Novem trgu v Ljubljani.

Lesno-industrijsko podjetje Radomlje je na majhnem prostoru pokazalo nekaj zelo lepih in kvalitetnih kosov pohištva. Njihov predstavnik tovariš Peter Zankar mi je dejal, da v glavnem delajo za izvoz, da je med kupci veliko zanimanja in da kdaj pa kdaj prodajo tudi kaj doma.

Kupcu Romanu je povedal podobno in se dodal, da sodelujejo v kooperaciji s Slovenija-lesom.

MPZ Sevnica je razstavilo svoje stilno pohištvo, ki je bilo prav tako eno izmed središč pozornosti na letošnjem sejmu. Konstruktor Feliks Cafuta mi je povedal:

»Vseh kosov v trgovini ni, to so v glavnem prototipi, zbiramo pa naročila, potem pa v našem podjetju v Sevnici izdelujemo po želji individualnih naročnikov; imamo pa seveda tudi nekaj serijske proizvodnje.«

Tovariš Cafuta je bil prav tako prijazen tudi z Romanom, še več, povedal mu je celo, da mu lahko pošljejo domov njihovega arhitekta, ki bi mu naredil načrt, po katerem bi mu izdelali pohištvo. Takšno naročilo je, razumljivo, malo dražje, je pa seveda tudi vse bolj izdelano.

V naši akciji resda nismo obiskali vseh podjetij, toda, kot kaže, letošnji sejem pohištva se vsaj delno razlikuje od prejšnjih. Precej razstavljenega pohištva je torej, kot kaže, že moč kupiti, za skoraj vse drugo pa proizvajalci sveto obljubljajo, da bo naprodaj najkasneje po Novem letu. Bomo videli, če bodo proizvajalci besedo zares držali, zatorej bomo končno besedo o letošnjem sejmu pohištva napisali šele takrat.

TONE FORNEZZI

Vsaka novost razveseljuje!

Taft — novi lak za lase vas bo še posebej razveselil. Rešil vas bo strahu pred vetrorom in vlažnim vremenom. Iščočavno ga razpršite po laseh in vaša pričeska bo obetovna in urejena.

Ce želite prav izbrati — vzemite Taft, novi lak za lase!

Zlatorog

PO NAŠI DEŽELI NEKOČ IN DANES

● BESEDA O PRESELJEVANJU V PTUJE DEŽELE

Zalost nas je obšla in v srce nas je zbolelo, da se več naših rojakov, in zlasti na Gorenjskem napravljajo ali saj misli o prvi priliki od naše predrage domovine posloviti in v ptuje, neznane kraje podati se — košček hleba iskati. Zares daleč je prišlo, da naši rojaki kaj takega mislijo. Pomislili smo, naj se ta stvar od vse strani dobro predari in v vrsto občnih zadev našega naroda postavi, ter od izvedenih mož pod velikimi našimi lipami dobro razjasni in natanko prerešeta, kakor pa siromaku, ki na izseljenje, žalibog! misliti morajo, same sebi in nemili osodi prepustiti: da bi šli. Bog ve, kam, in kako se jim bode godilo — morebiti slabše, ko doma.

Novice, 22. novembra 1865.

● SRAMEŽLJIVE ŽENSKE

V nekem ameriškem mestu je dobilo žensko društvo za zborovanje dvorano ondote knjižnice, kjer stoji ob straneh več umetnih kipov grških boginj in bogov. Pogled na te klasične lepote je tako žalil sramežljivost članic, da so pokrile kipe s svojimi rutami, predpasniki in krili, ki so jih mogle pogrešati. Ako bi bilo še več nespodobnih kipov, slekle bi si bile brezdomno še ostalo obleko. Seveda se upraša, ali bi se potem pokazale tako klasične lepote, kakor so pokriti kipi.

Slovenski narod, 23. novembra 1905.

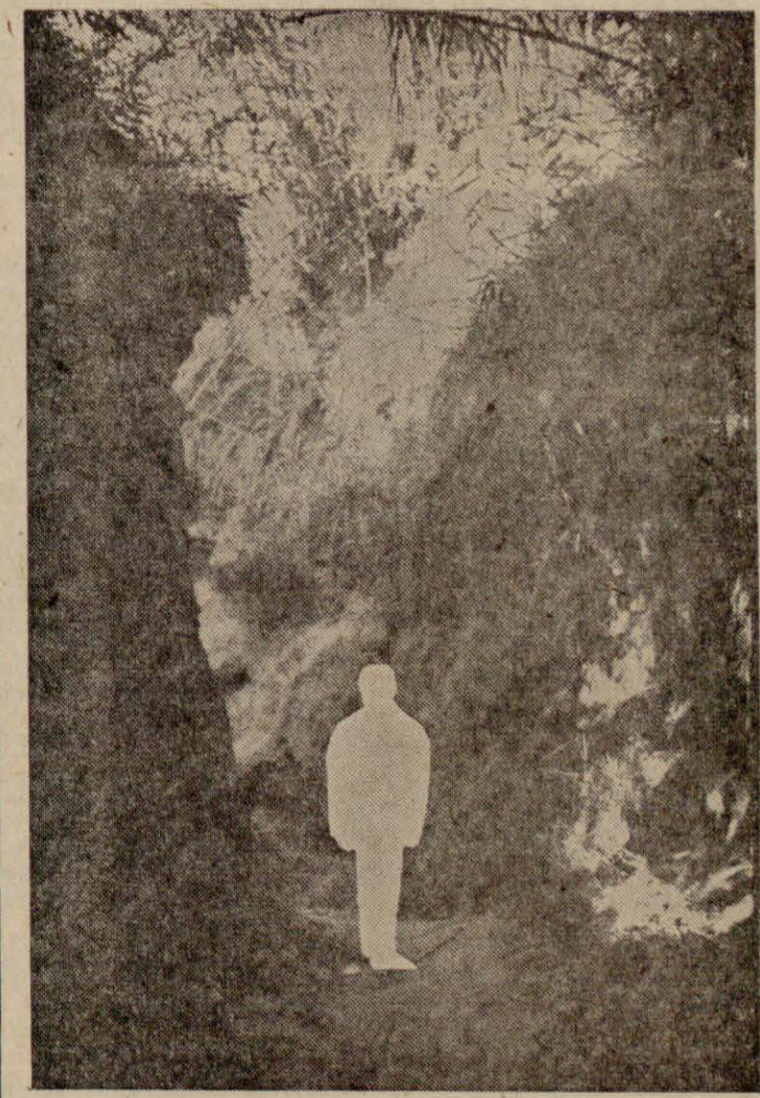
● DVAJSET LET BREZ SPANJA

V Istri, v vasi Bale pri Rovinju živi nekdanji partizan Antun Rabi, ki že dvajset let ni zatisnil očesa. Dvajset let že živi brez spanca. Svetovnoznani psihiatri so ga že pregledali in ugotovili so, da je duševno popolnoma zdrav, le da ne more zatisniti vek zaradi močnega žučnega pretresa, ki ga je doživel v partizanih.

Pripetilo se je nekako takole: Rabi je bil italijanski vojak in takoj po okupaciji Jugoslavije so ga premestili na francosko-italijansko mejo. Ker pa se je pri nas odporniško gibanje vedlo bolj širilo, so morali tudi Italijani pošiljati čedalje več okrepitev. Tako je Rabi prišel s svojo enoto na Ptivko. Dokler ga neki njegov kolega — vojak mi izdal, je Rabi pomagal partizanom s hrano in strelivom. Potem so ga obsodili na dve leti ječe. Po kapitulaciji se je pridružil partizanom in v neki bitki — 14. oktobra 1944. leta — je v neenakem boju ostal sam z mitraljezem. Vsi drugi so padli. Preden so fu zajeli Nemci, je dobil v telo štirinajst strelcev. Na pol mrtvega, kdo ve zakaj, niso ubili... V naslednjih sedmih letih je bil Rabi sedemkrat operiran, z nespečnostjo pa se bori že več kot dvajset let! Trdijo, da zaradi pretresa, ki ga je doživel 14. oktobra 1944. leta...

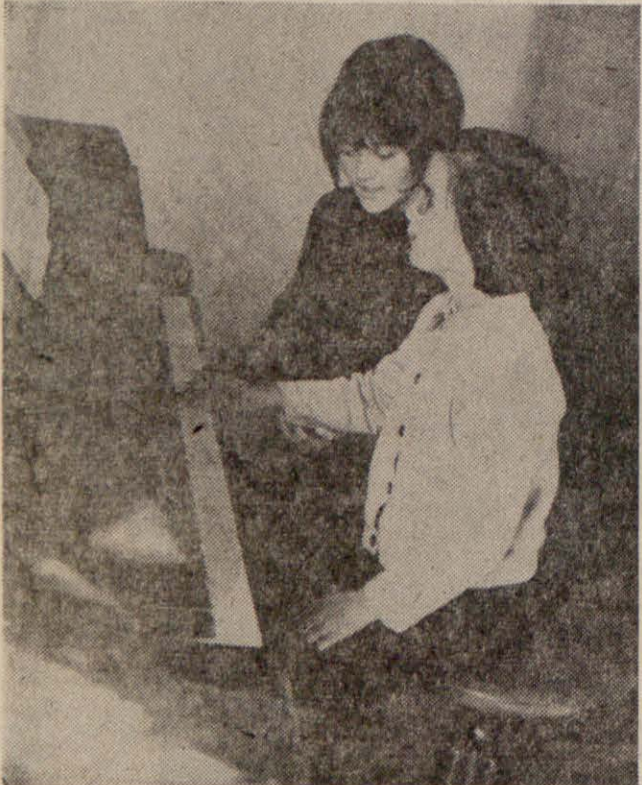
● EROZIJA

Otok Susak je, kot znano, povsem peščen. V debele plasti mivke so ljudje v stoletjih zarezali meje polj in številne steze, ki pomenijo edine prometne zveze po otoku. Ljudem pa je nepoklican prišel na pomoč še dež in uhojene steze poglabljaj, ob nalih jih je spreminjal v prave hudournike, ki so si nena- menjeno strugo sami vedno hitreje zgledali v sipko mivko. Danes so nekatere steze že pravi majhni kanjoni, saj se zdi človek v njih že skoraj pritiklavce (glej primerjavo na sliki).

MAJA KATALINIČ, PIANISTKA

Služba, študij in avtostop

Zarometi »škoda« so ugovili dvignjeni palec. »Kamate se kaj prostora; potujeva v Maribor?« je vprašal ženski glas. To je bilo v Slov. Bistrici. Sedla je na zadnji sedež. Sprva smo se pogovarjali kar anonimno, nato smo se predstavili. »Maja Katalinič,« je povedala svoje ime črnolaska za mojimi hrbtom. Ko sem potem poslušal njen žametni glas, se mi je zdelo, kot da je za menoj nekdo vključil radio. In tega občutka se nisem mogel otresti vse do Maribora. Medtem sem zvedel, da je Maja študentka drugega letnika Akademije za glasbo v Ljubljani in strokovna učiteljica na Centru za glasbeno vzgojo v Mariboru.

»Kako opravljate vse te dolžnosti na dveh zavodih, ki ju loči 130 kilometrov dolga pot?«

»Ni taka reč! Učim 22 učencev, skupno 20 ur na teden. V Ljubljano pa se vozim vsako sredo; včasih z vlakom, včasih z avtobusom, največkrat pa »stopam.«

»Se ne bojite...?«

»Čemu? S kolegico Darinko stopava skupaj. Doslej sva imeli srečo.«

»Kateri instrument vam je najbližji?«

»Klavir; pianistka sem. Nekdaj sem igrala tudi klarinet, ker sem hotela spoznati svojstvo pihala.«

»Kdo vas je navdušil za študij glasbe?«

»Vplivi so prihajali od vsepoved, smisel za glasbo pa sem gotovo podedovala po mami, ki je med drugim tudi končala srednjo glasbeno šolo in je spikerica na Radiu Maribor.«

Maja je najmlajši pedagog na Centru za glasbeno vzgojo; ima šele dvajset let.

»Vaš osebni odnos do glasbe?«

»Glasba je umetnost, ki hoče imeti celega človeka, pa najsi bo skladatelj ali reproduktor. Cenim vsako glasbo, ki je kvalitetna.«

»Tudi zabavno?«

»Mislim, da bo dovolj, če povem, da zelo rada plešem. Tudi balet sem plesala šest let.«

»Katero skladbo si zaigrate, kadar sedite h klavirju za kratke čase?«

»To se malokdaj zgodi. Zelo rada pa igram Chopinove skladbe za klavir. Seveda ga ne smatram obnemem za največjega skladatelja, zakaj ta naziv zasluži samo Beethoven.«

»Vaši načrti za prihodnost?«

»Akademijo moram končati, potem pa, če bom imela dovolj možnosti, se bom vpisala še na tretjo stopnjo.«

»Bi želeli poslušati interpretacijo zabavnih melodij?«

Maja se smeje; pogled modrih oči postane za hip dvomilen: »Kako neki, saj nimam glasu!«

»...ima glas in krič, medtem ko mnogi pevci kričijo brez glasu!«

»Ali vaš Center za glasbeno vzgojo res premore več klavirjev kot katerikoli glasbeni zavod v Jugoslaviji?«

»Verjetno; saj imamo izposojevalnico klavirjev, kajti vseh sto osemdeset za sedaj res ne potrebujemo.«

RADO VOJK

GERALDINE CHAPLIN: „ODLOČITEV PO TRETJEM FILMU“

OČETJE IN HČERE

V filmu »Šli bomo v mesto« ima Geraldine Chaplin, kot pregnana jugoslovanska židinja, slepega brata. Ko Nemci oba odpeljejo v taborišče uničenja, mu ona pove plemenito laž: »Šla bova v mesto. Tam, bratec, te bodo operirali in videl boš življenje okrog sebe.«

Jugoslavija zbira mnoge cineste že več let. Catherine Spaak je pravkar zapustila Slovenijo, kjer je snemala Mlle de Maupin in že je Geraldine Chaplin prišla v Vojvodino in z njo Nino Castelnuovo, da bosta snemala »Šli bomo v mesto« po romanu pisateljice Edith Bruck. To je že tretji film Geraldine Chaplin in obeta se ji lepa vloga. »Oče boš uspela, se bo to pokazalo v treh filmih,« je morda povedal stari Chaplin svojji hčeri. Ko je prebral scenarij, je bil Charlot pretresen in takoj je telefoniral hčerki, da ji teži vloga zanjo, da je italijanskega režiserja Nela Risijsa, ki bo film realiziral, pa tole: »Povej temu gospodu, ki ga ne poznam, da mu zavidam, kajti sam bi želel imeti idejo za tako lep film.«

Zgodba se odvija v Jugoslaviji med drugo svetovno vojno. Mlada židinja Lenka (Geraldine Chaplin) živi s petletnim slepim bratom v majhnem provincijem mestu. Okrog njih je vojna in nasilje. Ivan, mlad slovenski partizan (Nino Castelnuovo), v katerega je zaljubljen, je odšel v gozdove in mlada zaljubljenca se redko vidita, saj je polno nevarnosti okrog njih. Lenka doživlja deportacije, partizanske akcije, nasilna maščevanja, vendar te krute realnosti, ki jo obkroža, ne pove slepemu bratu. Obljubi mu le,

da ga bo nekega dne vzela s seboj v mesto, kjer ga bodo operirali, da bo tudi on videl svet, ki mu je neznan. Ko neko jutro esesovci pridejo, da ju bodo odpeljali v koncentracijsko taborišče, se mlado dekle ne upira, zaradi brata, in v živalskem vagonu, ki jih pelje v smrt, slepi bratec verjame, da gre v mesto, kot mu je zatrjevala sestra.

Med snemanjem zunanjih posnetkov v majhnem vojvodinskem mestu Geraldine gradi in zori s svojo vlogo polno poezije in zaupanja v človeške vrednote. Geraldine je že daleč od samosvoje mladostnice, kar je bila nekoč, ko se je sprehajala po Parizu s pitonom v torbici in hotela vzbuditi pozornost med novinarji. Z Ninom Castelnuovom bi že morala prej nastopiti, kajti tudi Vittorio de Sica ju je hotel združiti v svojem filmu Novi svet, a je Geraldine bila še vezana z MGM (Doktor Zivago).

V hotelu Park v Novem Sadu je Geraldine povedala: »Ni moja krivda, če nosim ime, ki je tako slavno v zgodovini filma, zato imam mnoge ugodnosti, a tudi velike odgovornosti. Rojena sem bila v Kaliforniji, medtem ko je bila vojna v Evropi. Ko smo se preselili v Švico, sem se vpisala v lausanski kolegij in potem v Kraljevsko baletno šolo v Londonu. Le-

ta 1963 sem prvič nastopila v Poppelu v Parizu in takrat je nek nepričakovan dogodek razjezila očeta; gledalci so namreč ploskali neki plesalki, ko so mislili, da sem to jaz. Zaradi tega nesporazuma sem spremenila odnos do baletne kariere, odrekla sem se plesu. Oče je odšel nazaj v Švico, jaz pa sem uživala svobodo v Parizu. Oče mi je vedno stal ob strani z razumnimi nasveti. Poizkušam se prepričati s tisto humanostjo, ki jo imajo vsi njegovi filmi, posebno meni najljubši »Luči vlemesta«. Oče se je ugonil pred mojo trdno odločitvijo, da bom sama potkusila srečo pri filmu, povedal mi je samo, če ne bom uspela po treh filmih, je bolje, da ga pustim. Zdi se mi, da je danes oče zadovoljen z menoj, čeprav je težko izveči iz njegove pohvale. Edino, kar ga jezi, so govorice o mojih »flirtih«. Poizkušala sem mu razložiti, da je on poročen že četrtič. On se ogreva samo za poroko, jaz pa sem alergična na to. Osebnost ne verjamem, da je podpis v poročni knjigi že znak moje ljubezni. Kako naj mu razložim, da sta on in mati eden redkih primerov zakonske zvestobe. Oče bo povesel glavo zaradi mojega izjave, toda ve, da povem tisto, kar mislim, saj tudi sam ni drugačen. Doma bom spet najbolj mirna.«

Odšla je na snemanje, hčeri genija in verjetno nova filmska zvezda, srednja povezovalna slavnega imena in talenta. (Cinemonde)

»Šli bomo v mesto«: Židinja Lenka (Geraldine Chaplin) in slovenski partizan (Nino Castelnuovo)

Geraldine Chaplin

STE ŽE KUPILI?

NA PAURE
PRIDI ZVEČER
KAM LI ČAS REŽI
PO STAREM
Pojeje Franco Šegova,
Tina Lakoviček in
Jože Šteharček iz
ansambla »Štirje
Kovači«

EPY-352F

SEPLITE MOJ
pojeta Gerezeta Kesovija
in Miro Ungar
ODRASLI SMO
pojeta Gerezeta Kesovija
POSILITE KIŠE DOJAZI
SUNCE

pojeta Zdenka Vučković
in Arsen Dedić
DOK TRAJE LJETO
pojeta Maruška Šinković
in Ivo Hobić

EPY-348F

NA KRAJU AVGUSTA
JEDNA PRIČA MOŽDA STARA
TI KOJU NE POZNAM
MALO SUNCA
pojeta Igor Jakac

EPY-350F

Jugoton

FILMI, KI JIH GLEDAMO

PRITI IN OSTATI

Jugoslovanski film, scenarij Gordana Mihić in Ljubila Kozomara, režija Branko Bauer, kamera Branko Blažina, nastopajo: Kole Angelovski, Mija Aleksić, Pavle Vuisić, Dragomir Bojanić, proizvodnja Jadran film, Zagreb in Arala film, Beograd; distribucija Vesna film, Ljubljana.

Na letošnjem pujskem festivalu so film Priti in ostanili proglasili za tretji najboljši film leta. Nekateri so bili proti temu. Scenarij sta napisala novinarja Gordana Mihić in Ljubila Kozomara in zgodbi se to tudi pozna. Nastala je reportaža iz današnjih dni: trije moški z dežele, tri generacije, predstavljene v starem Jeremiji, moletem in močnem Radovanu, in mladeniču Djordju, zapustilo vas in se odpravilo v mesto Beograd, da bi tam našli večjo možnost za ekonomsko sigurnost, za topli prostor pod soncem. Toda te tri delavce sprejme mesto po mačehovski. Sami sebi prepričani tavajo iz ven družbe kot potepuhi. V filmu pravzaprav ni zgodbe, temveč so stanja, izražena na neorealistični način, ki predvsem govorijo gledalcem v solipsnih ali neizmeri panorami barak, v katerih živijo tudi ljudje. Radovan se spopade s okoljem, zakorenini se bo, za precej visoko ceno, sotovarišu zapelje ženo, sorojke pa polagoma izbrise iz svojega življenja. Gašo, njihov sopotnik v iskanju prostora in sreče, doživlja notranji zlom, pretenkoten je, saj je že v začetku odšel iz klanca, ker ni mogel prisostvovati klanju živine. Stari Jeremija se vrne na deželo. Mladi Djordje pa se odpelje iz mesta dalje, mlad bo že našel morda svoj prostor pod soncem, vsaj njegovo senco. Pridrži se mu Gašo. Gledalec filma želi vse dobro. Vsota tega stanja je resnično stanje zavede, se en in isti v očeh režiserja Branka Bauera. Kot v prejšnjih filmih Bauera ni za pripravo zaradi pojava Maruška Šinković in Ivo Hobić.

Eno je priti, a druga je ostaniti, si izločevati prostor. Bauer je napravil svoj najboljši film, ki pa je preveč lokalni in le trenutno aktualen, kot vsi njegovi prejšnji filmi. Manjka neizprosno stalnice kompletnega avtorja. Obliko je prevzel iz neorealizma, montažo in ritm iz sodobnega pojmovanja teh dveh elementov, kar pa ne spremeni trenutne aktualnosti. Za gledalca je ta Bauerov novi iz očel prekrita stvarnost, da bi jo hotel še gledati. V ansambelski igri, ki je izjemna, stopata mladi Kole Angelovski in Mija Aleksić.

VOJKO DULETIC

KAJ BO Z NAŠIMI GRADOVI?

POGLED NA LEVO IN NAVZGOR

Dolina reke Krke je dolina gradov. Kot orlova gnezda se vrste ob njenem toku, v zlato rumeni jeseni dajejo s sivino kamna pokrajini prav poseben videz. Okrogli stolpi in stočaste strehe so kot povesti iz davnih časov. So pa tudi čitanka sodobnega turizma, so konec poti sobotnega izleta, priljubljen predmet šolskih ekskurzij in postanka v tujem turizmu. Nekateri so danes obnovljeni, posebej se s kulturnim poslanstvom »Forme vive«, pa drugih prireditev, ki se odpravljajo med njegovimi zidovi. Otočec, stičišče turizma na Dolenskem, si je s svojo slikovito lego na otoku pridobil veliko obiskovalcev. Obi-

skal sem dva gradova, Hmeljnik in Stari grad. Z avtomobilske ceste vidiš oba. Pogled na levo in navzgor se ti nekaj kilometrov pred Novim mestom ustavi na slikovitih razvalinah Hmeljnika, nekaj kilometrov pred Otočcem pa na rdečih starih Starega gradu. Gradova nista obnovljena in morda se prav zaradi bližnjega Otočca vsiljuje vprašanje o njuni obnovitvi.

Razvrščeni ob toku reke Krke od Žužemberka do Brežic so dolenski gradovi doživljali različne usode. Kmečki panti so jim krojili obzidja in stolpe. Ni bilo prizaneseno nikomur, ki je hotel iz stolpa upravljati z ljudmi, vse do tam, kamor je segal pogled iz lina. To so spomeniki narodnega življenja in bojev, napadno bi bilo, če bi nanje gledali samo s turističnega vidika.

Oba gradova, Hmeljnik in Stari grad, ležita nad Krko, med vinskim gorami, v neposredni bližini Trške gore in Novega mesta. Nisem se oglasil na Zavodu za spomeniško varstvo, da bi kaj zvedel, kdaj in kako bosta gradova obnovljena in kakšne namenu bosta služila. Hotel sem samo pogledati njuno notranjost, videti stvari take, kot so. Govoril sem z ljudmi, ki sem jih srečal na poti in moram reči, da je bil čudovit dan. Ali pa je treba to še posebej poudariti, če gre za jesen v dolini gradov?

GRAJSKI KROKARJI

so sedaj prebivalci na Hmeljniku, je zatržil Jože Zoran, kmet iz Gorenjega Kamenja pod Hmeljnikom. »Skoraj ne mine dan, da ne vidim avtomobila, ki ti po cesti h gradu,« pravi. »Tisti, ki ne vedo, da ni moč pri gradu ničesar kupiti, so ponavadi tuji, medtem ko naši ljudje največkrat že vedo, da je grad za sedaj še razvalina (sl. kovita seveda) in prinesejo malico kar s seboj.«

Ko je govoril, si je dal opraska s konji. Popoldne je sončno in izkoristiti ga je treba, kajti kmalu pride deževje in sneg.

»Dež pa je za grad pravi strup,« pravi Zoran. »Letos poleti, ko je tako padalo, se je v gradu zrušil neki vogal. Na to stran se ni slišalo grmenja, sicer bi človek mislil, da tam gori straže se je zasmel.«

Z avtomobilske ceste gleda, kot da je rad kar na doseg roke toda ko se vzpenja navzgor in se ti tam zdaj pa zdaj prikažejo grajski stolpi, ki zopet v ovinku izginejo neke za smrekami, uvidiš, da ni prav blizu. Morda je za prevaro kriv umit zrak tega dne. Spodaj se odpira dolina.

»Tisto tamle je Karteljevo, tam gori Golobinjak,« kaže z roko Ana Zupancič, ki dela na zaplati detelje. »Do gradu je še kakih pet minut,« pravi. »Ja, popravljali pa ga niso, počakajte, da premislim... vsaj pet let že. Pravijo, da je zmanjkalo denarja. Seveda se večkrat kaj podre. Pa so govorili, da bo v gradu nekak dom...«

Med jelkami se je že prikazal grad. Tako je, kot da bi nebo razklato stene, ki so porasle z bršljanom. Visoke

smreke, macesni in jelke dajejo z razvalinami podobo, ki bi sodila v romantično slikarsko šolo. Strelne line, sistem utrab, obzidja s stolpi in mostiček, ki vodi v grad. Da pa je pod vzhodom v grad zares mostiček, vidiš se, ko se odmakneš od njega in se skloniš, kajti vse je poraslo s travo in grmičevjem. Pred vzhodom se je ustavil avtomobil z ljubljansko registracijo, voznik pa je nekaj popravil, odprl je motor, toda nikjer žive duše, ki bi izletniku lahko pomagala. Saj ti bilo morda tudi tako, z razvalinami, povsem lepo, le ko se ne bi podiralo. V notranjosti gradu podpirajo stene drogovi. Koliko časa že in koliko še?

Grajski dimnik se je zapetil v nebo. Moral je biti alpinist, kdor je vanj počez zapetil dve palici, da zgleda kot antena, ki oddaja SOS za grad. Okna iz klesanega kamna zevajo v dan. Vrata so izgubila tla pod seboj. Grad je brez strehe in tudi zidovi niso zaščiteni. Obnovitvena dela, ki so se končala pred leti, pa ne dajejo slutnje o tem, kako bo grad nekoč izgledal. Za sedaj ima streho le en stolp. Kot rdeča kapica je ta streha. V nekem drugem stolpu je pogrnalo drevo. Ta stolp ima zeleno kapico. Na grajskem obzidju pa je zrasla smreka.

Spodaj, pri stolpu z rdečo kapico, je nad vzhodom, ki vodi k obzidju, deska z napisom, ki ga lahko prebereš le, če umakneš roko, ki so jo že prekrile. GRAD JE Z ZAKONOM ZASTITEN. RUŠENJE IN ODNASANJE MATERIALA JE Z ZAKONOM STROGO PREPOVEDANO.

Na Hmeljniku straži. Straži zob časa, dež in neurje, ki ne zna prebrati napisa nad vzhodom.

SONČNA URA

je za ta dan na Starem gradu, visoko v steni, že opravila svoje delo. Popoldne se je nagnilo v večer, rdeče strehe gradu so potemtele. Samson in angel na steni se je komajda še razločil.

»Pravijo, da je Samson iz Češnjice (bližnja vas) metal sem kamenje, ko so gradili grad,« je povedal Miha Jerman, upokojenec, ki živi v pristavi, ki je v sklopu gradu.

»Zid je trden kot le kaj,« je pristavila njegova žena. »Pravijo, da so ga zidali z mlekom, ki so ga prinašali iz Žužemberka.«

»Le pogledjte, kako šment drži,« je skušal Jerman razmisliti kamen v zidu. Bilo pa je še toliko svetlo, da smo lahko prebrali opozorilo, ki visi pri vzhodu v grad: OGLED STROGO PREPOVEDAN ZARADI ŽIVLJENJSKIH NEZGOD-NEPRILIK. DOVOLJEN OGLED SAMO Z DOVOLJENJEM MUZEJA V NOVEM MESTU.

Kljub pretečim »nezgodam in neprilikam« smo stopili v grad.

Tako obetajoč zgleda Stari grad, ko ga s ceste ujameš v pogledu na levo in navzgor. Zgleda, kot da ni porušen. Res ga je streha, ki so jo pred leti posadili nanj, rešila pred rušenjem.

»Ampak vseeno zateka,« pravi Jerman.

»Saj je ves pokrit,« mu odvrne.

»Že. Že. Ampak odloži se strešnik in potegne še druga dva za seboj, pa je naenkrat luknja v strehi in zateka po zidu. Popraviti bi bilo treba, to pa je skoraj dvajset metrov visoko. Meni pa se še na tleh zuri v glavi.«

Nekje spodaj, ob Starograjskem potoku je počil strel. Potem še eden.

»To je lovec,« pravi Jerman. Prislukujemo. Ničesar več ni slišati. Samo jata gosi se je dvignila neke nad Krko.

»Največ ljudi prihaja spomladi. Takrat je tukaj tudi najlepše. Prihajajo naši pa tudi: Francozi, Italijani, Nemci. Marsikdo se začudi, ko vidi, da grad ni obnovljen. S Hmeljnikom je drugače, tam že od daleč lahko vidiš, da je razvalina. Stari grad pa zgleda s ceste kot da je obnovljen. Večkrat pridejo tudi izletniki iz bližnjih šmarjskih toplic.«

Pred nami so zevala grajska vrata s stopnišči, ki vodijo iz sobane brez tal.

»Zadnjič je prišel iz vasi neki fant in rekel, naj mu posodim kabel za luč. Rekel sem mu, naj gre v grad po stopnicah navzgor in da ga bo že zaitpal. Bilo je opolnoči. Čez nekaj časa je prišel nazaj in rekel, da ne gre nikoli več pomoči v grad.«

»Saj ne straši res,« pravi njegova žena. »Mi smo tukaj že več kot deset let, pa nismo še ničesar videli.«

V smehu se pogovarjamo o grajskih strahovih. Morda zato, ker je že noč in ker Starograjski potok tako skrivnostno šumlja.

»Nekega jutra sem šla pometat klet. Slišala sem, kako nekaj skače in cvili. Pa so bile mačke...«

»Pravijo, da je pod gradom zakopano zlato tele. Za marsikdo me je vprašal, če kaj vem o tem.«

»Pa da so turške sablje...« je skoraj zasepetal šolarček.

»Kaj bi tisto,« ga je zavrnil Jerman. »Pač pa je res, no, vsaj tako pravijo, da je tistale vdolbina v zidu, v tisti kamnici zgoraj od takrat, ko so v njej premu Turku, ki se je prikazal pod gradom, odsekal glavo.«

»In tista gospodična, ki se je obesila...«

»Pravijo, da hodi grajska gospodična, ki se je obesila, nazaj... Menda se je končala v starih časih... Da hodi nazaj. Prazne čevle.«

In nehoti sem pogledal navzgor, na grajski balkon s tremi vatovitimi podporniki.

»Zadnjič so prišli iz Ljubljane in imeli so s seboj tovaršico, ki je bila oblečena v obleke nekdanjih grajskih gospodčin. Slikali so jo...« je pristavil Jerman.

Povsem stemnilo se je že. Pogovarjamo se v temi, pod visokimi zidovi Starega gradu in v nas reči tema grajskih vrat in oken. V starem gradu na Hmeljniku ni luči, zato ju ponoči s ceste ne boste opazili. Vaš pogled v levo in navzgor bo zadel v prazno.

PETER BRESCAK

ZANIMIVOSTI PO JUS

ROMAN KOT ZVEZDNO NEBO

V Beogradu se sprašujejo, kdo bo tiskal roman Vlada Radovanovića, knjigo, o kateri trdijo, da je najbolj avangardno delo sodobne svetovne literature. Domnevajo, da roman, kakršnega je ustvaril mladi beograjski skladatelj, pisatelj in slikar, še ni ustvarjen v svetovni književnosti. Roman nosi naslov »Pustolina« (zapuščeno posestvo, brez gospodarja, pustež).

stracij, ki jih je narisal sam pisatelj, romanu pa je dodan tudi slovar novih izrazov in pojmov in navodilo za branje posameznih strani, ki so ustvarjene v obliki zemljevida zvezdnega neba, samo da se na teh zemljevidih namesto zvezd nahajajo besede, napisane v različnih smereh. Rokopis obsega 60 strani, grafična oblika knjige se menjuje od strani do strani. Roman je pisatelj ustvarjal šest let, na leto torej samo po deset strani.

Na vprašanje, kaj je v njego-

in smereh, tako kot je mogoče gledati zvezde na nebu. Tretji del romana bi moral biti tiskan z belimi črkami na črni podlagi, ker se dogaja v večni temi kozmosa.

Vsebinsko in smisel svojega romana je označil z besedami: »To je roman stanja in dogajanja. Stanja: stvari brez človeka, stanje nekega človeka brez imena in vsega tistega, na podlagi česa on obstaja za druge ljudi, stanja nekega možnega kozmosa in duha, razpetega med vprašanjem in vprašanjem o vprašanju.«

Zveni hudo učeno in zapleteno, pa saj je pisatelj iskal inspiracijo v zvezdah. Poželimo mu srečo z založniki, založnikom pa srečo s kupci.

ORIGINALNOST ZA VSAKO CENO

O vsaki neumnosti, še posebej, če je vsaj malo duhovita, ki jo ustvari, napravi ali uprizori slikar Salvador Dali, poročila ves svetovni tisk. Kadar pa je Dali sit svoje klovnske igre in počiva, se mora tisk zadovoljiti z originalnimi idejami drugih. Tako je v teh dneh časopisje, radio in televizija vsega sveta poročala o mladi beograjski slikarki Ljiljani Petrović. Ta je izumila novo smer v slikarstvu, nanašanje v grafiko. Domislila se je, da bi lahko na papir oddisala kanalske pokrove, ki jih je na mestnih ulicah povsod dovolj. Nameravala je celo predlagati Zdrženim narodom, naj organizirajo razstavo oddisanih kanalskih pokrovov, ki bi jih ona sama oddisala v različnih mestih sveta.

Vanjo je bilo uperjenih deset in deset kamer, časniki so jo spraševali tisoč stvari. Medtem pa se je pojavil beograjski slikar Kosta Bradić. Izjavil je: »Ona ni mati nove smeri grafike, kot ste jo imenovali. Ideja v nobenem primeru ne more biti njena. Ideja so namreč ukradli meni, ko sem se tega najmanj nadejal.«

Povedal je še, da je bila Ljiljana Petrović njegova učenka in da je delala v njegovem ateljeju. Za svojo predstavitev javnosti je izkoristila njegovo potovanje v Italijo.

Kosta Bradić se vprašali, kaj je hotel doseči s to novo vrsto grafike. Povedal je zelo odkrito: »Hotel sem ustvariti nekaj novega. In, razumljivo, opozoriti na nase.«

Javnost se je sedaj začela poglabljeno zanimati za Kosta Bradića.

Kosta Bradić je rad postregel z novimi odkritji. Povedal je, da pripravlja razstavo zakrpane obleke. Takoile pravi: »Če neko kupa svoje hlače tako

dolgo, da izgubijo svojo prvotno barvo, da niso podobne več hlačam, kakršne so bile narejene, to je potemtakem slika ekonomske resničnosti kraja, v katerem živi človek s takšnimi hlačami.«

Tudi Bradiću se je takoj zdelo, da bi sodila takšna razstava v okvir Zdrženih narodov. V svojem ateljeju ima že čedno zbirko zakrpanih hlač. Kadar sreča na ulici koga, ki nosi zares zelo zakrpane hlače, ga pregovarja, naj mu zakrpano revščino odstopi v zameno za nove hlače. Slikar pa pripravlja za tisk tudi knjigo o korenju, ki bo tehtala deset kilogramov (knjiga, ne korenje).

Ubogi Zdrženim narod!

NAGRADE ZA OPREMO KNJIG

Na letošnjem sejmu knjig v Beogradu je na natečaju za najlepše opremljene knjige sodelovalo 26 založnikov s 170 knjigami. Prvo nagrado je dobil Branko Simić za opremo obeh Prešernovih knjig, ki ju je izdala Mladinska knjiga.

VELIKO ZANIMANJE ZA IRENO PROSEN

Irena Prosen je že nekaj mesecev v Beogradu. Poročajo, da je zapustila Ljubljano po petih letih bivanja na stalni angažma v enam od obeh ljubljanskih gledališč. V tem času je igrala v trinajstih filmih in se enkrat pojavila na televiziji. V Beogradu je zelo zaposlena. Vsi jo iščejo. Nastopa v gledališču, posnela je prvo oddajo iz TV serije »Pri sodniku za prekrške«, poleg tega pa menda kar dva filmska scenarija pišeta vloge zanj. Irena Prosen izjavlja, da se pet ur na dan uči srbohrvaščine, v redkem prostem času pa prebira članke o nogometu, si ogleda kako nogometno tekmo in pleče. V Beogradu je spleta še celo obleko. Na ta način si pomirja živce.

Videti je, da se je Irena naselila posled nasmehnila sreča.

DVEŠTO TISOČ VERZOV

Milovan Jovanović, član Društva srbskih književnikov, je zaradi svoje prevelike delavnosti izgubil zaupanje v založnike. Do sedaj je napisal več kot dvesto tisoč verzov. Toda nobena založba noče teh verzov natisniti. Vseeno ni obupal in ni nehal pisati. Pred tremi leti je tudi uradno postal književnik. Sprejel so ga v Društvo srbskih književnikov in od takrat dela še z večjim zanosom. Pri-

trguje si od ust in od skromne uradniške pokojnine. Na lastne stroške je dal natisniti deset zbirke pesmi.

Vedno med knjigami, kot knjižničar nekdanjega ministrstva za znanje zadeva in kot bralec, proučevalec starih kultur in filozofij, ljubitelj in navdušenec, prijatelj številnih naših in svetovnih pesnikov, prevajalec, esejist in ljubitelj klasike, zasluži ta šestdesetletni mož naše občudovanje: z nevsakdanjo vztrajnostjo hodi od založnika do založnika, išče sodbe uglednih osebnosti, zupanje in priznanje. Ze šesto leto sklepa pogodbe s številnimi beograjskimi tiskarnami in odhaja v podeželska mesta, da bi tam tiskal svoje knjige. Prodaja in se vojskuje z balzacovsko energijo in vztrajnostjo s vsemi, ki sumijo v kvaliteto in odkritosrčnost njegove poezije. S svojimi pesmi ni zaslužil niti dinarja, komaj da je pokrival stroške tiskanja. Milovan Jovanović je pesnik, založnik in prodajalec pesmi, ki jih piše. Dneve in dneve hodi okrog prijateljev in znancev in tako prodaja tudi po tisoč knjig.

V svojih pesmih opeva številne zgodovinske dogodke, piše pa tudi o dogajanju v sodobnosti. Do danes je napisal šestdeset knjig. To brezmejno življenje za poezijo ima prav gotovo bolesten prizvok, v njem je dosti fanatične zanesenosti, toda ne bolečnih ambicij. »Samoodpoved in delo, pravi sam, sta postala moja druga narava. Bil sem pod vplivom Bojčića, Dučića in Rakića, sedaj pa vem, da sem našel svoj osebni izraz. Ljubim sonet in sonetni venec, čeprav ga drugi ne marajo. Prepričan sem, da je moja poezija vsakomur razumljiva. Nikoli nisem pisal ljubezenskih pesmi, živim zaradi poezije. Morda bi si v življenju lahko kupil tudi hišo, toda ne bi mogel živeti v nji brez poezije.«

KRATKE OD VSEPOVSOD

BREZ KOMBINEŽE

Anna Magnani po desetih letih spet nastopa v gledališču. V pariskem Gledališču narodov je doživela lep uspeh v Verjevici Volkulji. Upa, da bo v gledališču nadoknadila vse, kar je bila zamedila pri filmu. »V Italiji zame ni več vlog, hočem samo komercialnost. Hočem, da bi me gledalci gledali v kombinizi opoldne, v kombinizi ponoči, v kombinizi ob zori. Ha, saj so nori, ali ne?«

SMRT S ŠALOM

Shirley Mac Laine bo igrala vlogu slavne plesalke Isadore Duncan, ki je, Američanka, nekaj let živela tudi v Rusiji in bila poročena z mnogimi mladimi pesniki, med njimi J. B. Proustom. Pravi Mac Laine: »Zelo rada bom igrala svecnico modernega plesa Isadore Duncan. Zahtevam samo, da me bo zamenjala lutka v prizoru plesalkeine smrti. Kajti zelo sem praznoverna.« Isadora

Duncan je namreč umrla v odprtem avtomobilu: ko se je peljala po deželi, se je njen dolgi šal ovil okoli veje obcestnega drevesa in Isadora se je zadušila. Terence Young, ki bo film režiral, pravi: »Oh, prepričan sem, da Shirley tega prizora ne bo prepustila dvojici, saj je utelešena vestnost. Če bo treba, se bo pustila tudi zadušiti.«

VSAK PO SVOJE

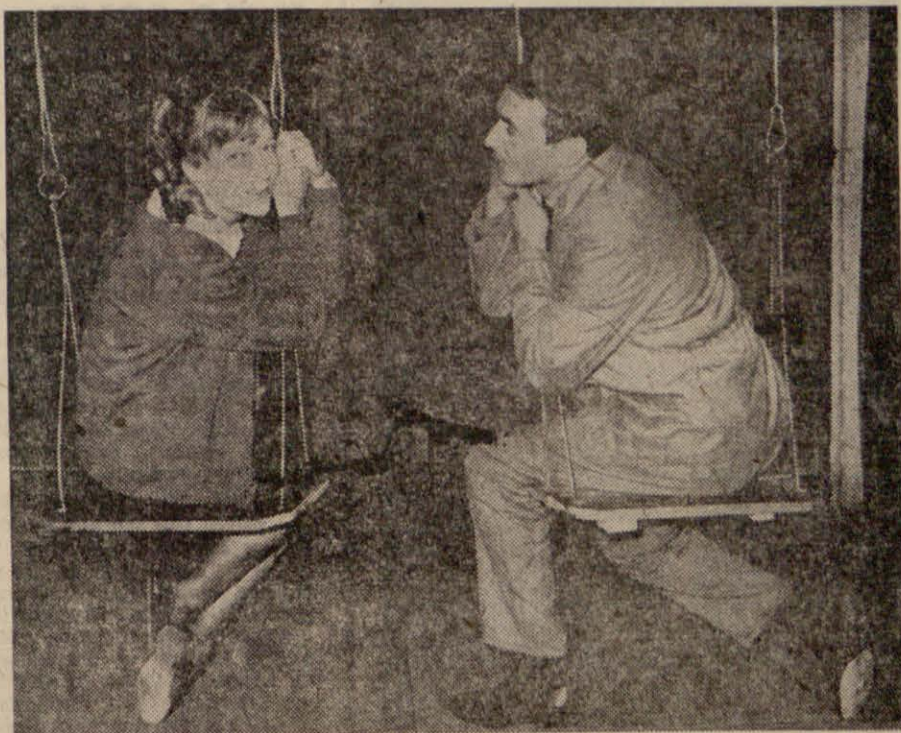
Maria Callas je spet odločno odklonila filmsko ponudbo. »Prepričana sem, da ne zmorem čudnega. Vedno ista pesmica, da imam tako izrazit, spreminljiv, zgovoren obraz, me res ne more ganiti. Saj vem, da ni tako, naj mi še tako dopovedujejo. Nočem se pojaviti na platnu, naj bo veliko ali majhno. Pustijo naj me delati, kar znam — in to je na odru, v operi.«

KULTURNA FOTOKRONIKA

Glavni nosilec kulturnega življenja v Celju je Slovensko ljudsko gledališče; s svojim štirinajstčlanskim ansamblom mora kljubovati težavam, ki že dlje časa spremljajo njegovo dejavnost. (Na sliki M. Goršičeva in režiser Uršič med vajo na odru)

Med člani kolektiva še prevladuje navdušenje, ki je odlika zlasti mlajših članov celjskega gledališča. (Na sliki Minu Kjudrova in Drago Kastelic med vajo za enodejanko »Rendez-vous« A. Medveda, ki je v tem gledališču doživela krstno uprizoritev)

Mestna ljudska knjižnica v Celju je ena najsodobnejše urejenih knjižnic pri nas; deluje po načinu samopostrežbe. V dobrih dveh letih so vpisali že 16.528 izposojevalcev. (Na sliki: dijakinji izbirata čtivo)

Knjižnica ima tudi poseben oddelek za pionirje in za cicibane, kjer se zbirajo številni mladi bralec, ki se kar ne morejo ločiti od zanimivih knjig in slikanic

KNJIGE IN LJUDJE

Po Shakespeareovih sledih

Shakespeare je avtor, ki ni samo največji, najboljši, edinstven in kar je še takih superlativov, temveč ima tudi to prijetno lastnost, da je razburljiv. Njegovo življenje — tudi če se pridružimo uradni veri in iščemo Willa v Stratfordu — kakšna veriga nepojasnjenih okoliščin in dogodkov! Njegova poezija — koliko priložnosti za erudicijo! In šele njegova dramatika — saj ni, da bi govorili! Tudi če odstejemo tisto poglavitno skrivnostnost, ki jo ima za večino izmed nas, da namreč o njej sicer globokoumno razpravljamo, da pa bi bili malce v zadreg, ko bi nas kdo čisto nedolžno povprašal po nekaterih dejstvih... Kakor je rekel tisti študent pri izpitu: »Mene zanimajo problemi, ne podatki!«

No, tu pa tam se le še najde kdo, ki ceni tudi podatke in dejstva. In da ni nujno, da bi bil zato pri zajemanju problemov plitev in zanič, kaže najbolje knjiga poljskega šekspirologa Jana Kotta: »Shakespeare, naš sodobnik« ali »Eseji o Shakespeareu« (Državna založba Slovenije, prev. Uroš Kraigher). Po tistem povedano, tako izvirne in nove interpretacije Shakespeara nismo doživeli vsaj od Brookove režije Tita Andronika z Oliverom in Vivian Leigh (ki smo jo nekateri srečno videli v Zagrebu), tako sočno napisanih študij (ali — če hočete — esejev), pa sploh še ne; če bi od zdaj pa do konca tega zapisa ponavljali »dragocena knjiga«, ne bi rekli nič pre-

več. Pa bomo to rajši opustili. Kot znano, Slovenci se strašno nagibamo k odkrivanju večnih resnic in nestrpnosti proti vsem drugim, pa sta Jan Kott in njegov Shakespeare že tako in tako v nevarnosti, da postaneta pri nas katekizem.

Nič takega se ni bati knjižici »Sto let s Hamletom« (Knjižnica Mestnega gledališča ljubljanskega, uredil Dušan Moravec), v kateri je s ljubezno in znanjem zbrano vse tisto, kar nam govori o vračanju Shakespeareovega Hamleta v slovensko zavest. O prvem slovenskem prevodu pred ravno sto leti (za dramatikovo 300-letnico, seveda!), prvih študijah, o prvih predstavah in tistih, šeststih, ko je postal Hamlet slovenska »ljudska igra«; o trenju generacij ob postavitvi Hamleta v tridesetih letih, o novem doživljanju tragedije po vojni, do tjakaj, ko so zrasli mladi Hamleti tudi zunaj Ljubljane in Maribora, v Celju in Trstu... in o gostovanjih po naših deških, ki so po svoje nedvomno tudi vplivala na našo predstavo o danskem kraljeviču. Dveh »gostovanj« knjiga ne upošteva in je res vprašanje, kako naj bi ju: to sta Hamleta Olivera in Kozinceva, ali, če hočete, Smoktunovskega. Slovenca ta dva Hamleta seveda nista in tudi namenoma »gostovate« k nam nista prišla — da pa naše predstave o Hamletu nista vplivala, bi pa vendarle težko rekli, se vam ne zdi? In kaj je s Hamletom Brankom Plešo v gostovanju Jugoslovanskega dramskega gledališča?

Sicer pa, če nam je do tega, da se jasno in glasno prepričamo, kako se ni samo Hamlet, ampak sploh Shakespeare polagoma pri Slovencih vkožil, zalistajmo najprej po prvih neboljanih slavospevih naših prednikov v knjižici »Sto let s Hamletom«, potem pa po pomorni izdaji Matice slovenske ob moletstvi 400-letnici, »William Shakespeare pri Slovencih« (Zbornik razprav in esejev, uredil France Koblar), pa bomo videli, koliko globlje, zapleteneje in bolj zidferencirano nas naši današnji esejisti navajajo na misel, da je bil Shakespeare konec koncev kar sijajen fant. Zabavno branje »Shakespeare pri Slovencih« kapada ni; učenost je le redko kdaj zabavna in to ponavadi šele z vsaj stoletne časovne perspektive. Zato pa je v knjigi veliko odličnega gradiva, jasnih stališč, bistrih sodb in spoštljivega pa kritičnega obravnavanja avtorja, ki je bil nekoč pri nas toliko da ne tabu. In v njej je tudi odlični pregled predvajanja in predstav »stratfordskega laboda« na Slovenskem — od začetka, pa skorajda do predčrtašnjim — in lepo zbrana slikovna gradiva. To pa nas — generacija »priporočničarjev« — še prav posebej veseli.

RAPA SUKLJE

BRANA CRNČEVIĆ:

Piši kot molčiš

Morali bi izdreti zdrav zob iz gnile glave.

Sovražim dirkališče, konj zmaga, jezdec pa dobi venec.

Ne bi se čudil, če bi začeli razvijati alpinizem v ravninskih krajih.

Težko tistemu, ki nima svoje ideje, boriti se mora za tujo.

Velikemu človeku ni potrebna velika žena, zadostata mu dve majhni.

(Književne novine)

SAP

Ljubljana

v Palači »Slovenija ceste«
— nasproti Kozolca

Turistična poslovalnica
Titova 38

tel. 315-353, 315-342, 315-352
in poslovalnice:

Idrija, Trbovlje, Hrastnik,
Zagorje, Piran, Brežice.

IZVRŠUJE VSE AVTOBUSNE
PREVOZE, IZLETE IN
POTOVANJA DOMA IN V
INOZEMSTVO.

PRVAK PRVAKOV

Za utemeljitev tega naslova, ki ga pri nas ne poznamo, je treba seči kar četrta stoletja nazaj, v leto 1940, pa še naše meje je treba prekositi in se odpraviti v prvo deželo šaha na svetu, v Sovjetsko zvezo. Tam se je namreč navedenega leta porodila ideja o organizaciji štirikrožnega turnirja šestorice za naslov absolutnega državnega prvaka. V SZ so namreč že takrat imeli obliko odličnih igralcev — danes jih imajo še več — pa so se zato odločili, da zadevo razčistijo in dobijo prvaka prvakov. Rečeno, storjeno in absolutni šampion je postal Mihail Botvinnik, po vojni tudi trinajst let svetovni prvak.

Pri nas, razen enkrat, nismo izpeljali niti dvobojev za naslov najboljšega v državi, pa čeprav se je večkrat zgodilo, da sta se na cilju znašla na najvišji, šampionski stopnički, dva igralca. Kar petkrat je bilo tako v dvajsetih letih. Kaj šele, da bi ponovili vsekar zanimivo sovjetsko idejo!

Morda pa to niti ni potrebno, morda imamo ne glede na vse igralce, ki zaslužijo, da ga naslavljamo »prvaka prvakov«. Najbrž ste že sami uganili odgovor na to nenapisano vprašanje: to je velemojster Svetozar Gligorić, v povprečju prav gotovo naš daleč najboljši povojni šahist.

Poskušajmo to dokumentirati, seveda le na podlagi povojnih državnih prvenstev, ki stopajo te dni že v enaindvajseto leto. Izpustimo Gligorićeve velike mednarodne uspehe, v katerih se mu zdaj edini začnjenja počasi približevati likovi. Prezimo tudi, da je Gligorić največkrat, kar sedemnajstkrat do Titograda, nastopil na našem največjem domačem pregledu, na šampionatih, kakor tudi, da ni nikoli obstal pod šestim mestom, vsem ko so vsi drugi veliko močnejši nihali ali šele napredujejo.

NAJBOLJŠI: Velemojster Svetozar Gligorić

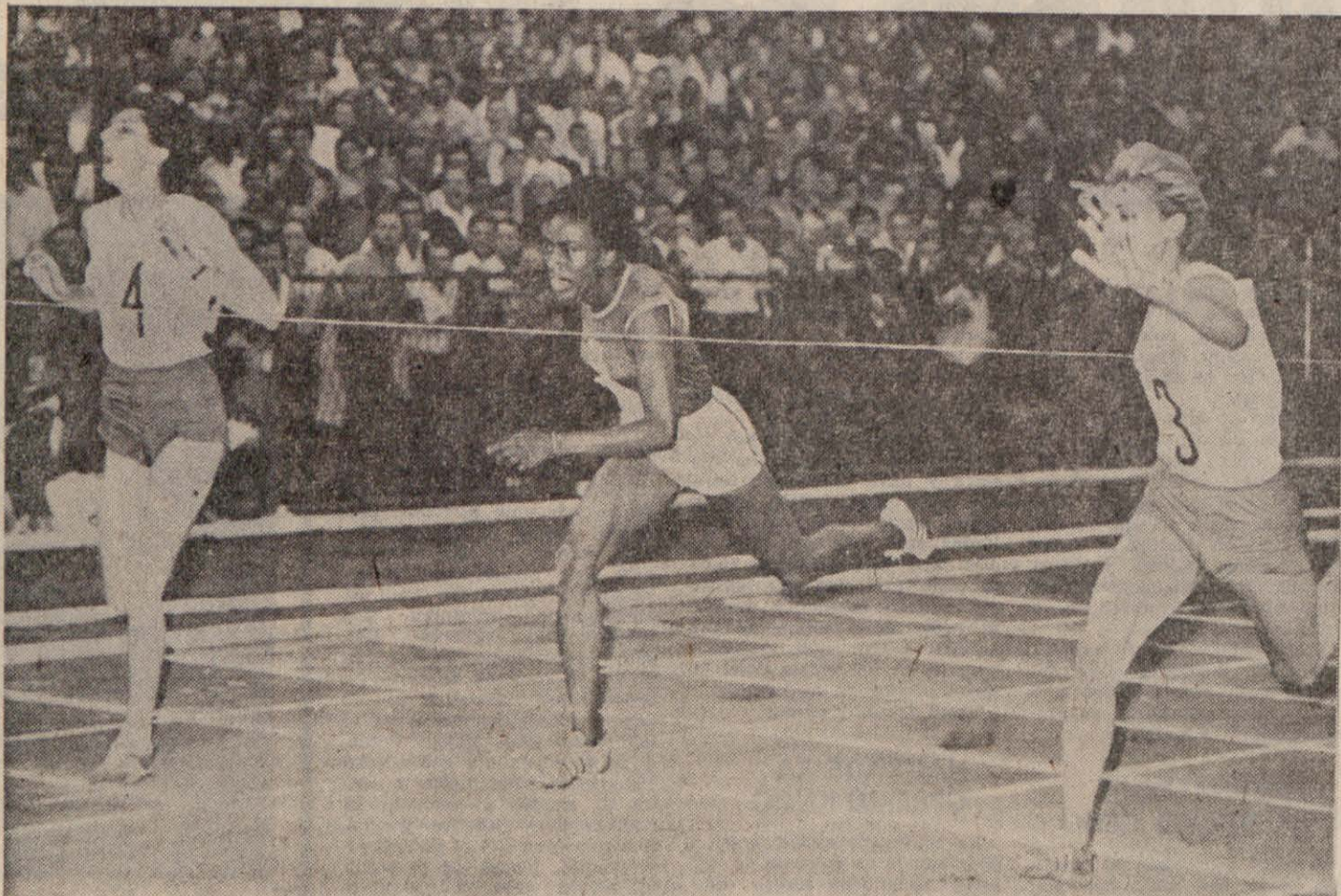
Od dvajsetih naslovov državnega prvaka se Gligorić ponaša nič manj kot z desetinami. Sedemkrat je sam stopil na najvišjo stopničko, trikrat pa sta stala na njej dva, on in še Trifunović, Pirc in Ivkov. Štirikrat je bil sam na vrhu Trifunović. Po enkrat so bili sami najboljši v državi Pirc, Rabar, Karačić in Matulović, z dvema polovicama tega naslova se ponaša Ivkov, samo z eno tako polovico pa so okrašeni Matanović, Minić in Udovčić.

Tonej prepričljivo prvo mesto za Gligorića, da dokaz več skoraj ni potreben. Pa vendar si ogledmo še enega, naj preprosto zaplešejo številke o vseh partijah, ki jih je Gligorić odigral na državnih prvenstvih, razdeljene v zmage, remije in poraze, pa potem seštevek vseh zbranih točk spremenimo v odstotek. »Soocenjenec z vsemi, ki so lastniki morda celo samo pol naslova prvaka, bo pokazalo, da je vsak morebitni dvom odveč in da tudi tu prednjači Gligorić.

Ime	partij	+	=	-	skupaj	odstotek
Gligorić	309	137	147	25	211,5	68,44
Trifunović	300	100	185	15	192,5	64,16
Udovčić	250	84	108	58	138	55,2
Rabar	239	63	139	37	132,5	55,48
Pirc	221	70	125	26	132,5	60,0
Matanović	192	62	105	25	114,5	60,0
Matulović	170	68	69	33	102,5	60,0
Ivkov	168	55	96	17	103	61,31
Karačić	164	45	82	37	86	52,44
Minić	101	26	55	20	53,5	52,97

Lahko bi še kar naprej naštevati, vendar bi v našem primeru bilo to podobno ponovnemu odkritju vanju Amerike. Slej ko prej drži, da je Gligorić naš igralec št. 1. Da misli tako tudi SZJ, dokazuje imenovanje Gligorića in Ivkova, našega trenutno drugega najboljšega šahista, za naša zastopnika na osonskih turnirjih za svetovno šahovsko prvenstvo prihodnje leto, brez kvalifikacije, direktno. Toda ne glede na to zaslužen bonifikacijo bo Gligorić to priznanje prav gotovo potrdil tudi z uspešno uvrstitvijo na 21. prvenstvu SFRJ od srede dalje v Titogradu. To tekmovalje pa bo hkrati tudi prilika za nov obračun med nekaterimi dosedanjimi prvaki in še nekaterimi, ki imajo visoko ceno na jugoslovanski šahovski borzi. Se bo seznam desetih imen podaljšal vsaj še za eno ime, ali pa bo obstal na vrhu spet kdo od starih šampionov. Kakorkoli že, Gligorić bo ponovno visoko, če ne sploh na vrhu. Tako se za prvaka prvakov tudi spodobi. Vrh vsega pa je tudi zgleden športnik, dober šahovski novinar in pisec šahovskih knjig.

FRANCEK BRGLEZ

NAJHITREJSE NA SVETU. Vse tri sprinterke na sliki (z leve: Poljakinja Kirszenstein, Američanka Tyus in Poljakinja Klobukowska) so že pretekli 100 m v času svetovnega rekorda — 11,1.

POLJSKI

ATLETSKI ČUDEŽ

Eden njegovih tvorcev — Jan Mulak — o poljski in naši atletiki

Jan Mulak je za poljsko atletiko to, kar je — naj mi bo dovoljena ta primerjava — Fedor Gradnik za slovensko. Tesno povezan z razvojem te športne zvrsti na Poljskem, je ta znani atletski delavec se zdaj na ključnih položajih: podpredsednik Poljske atletske federacije, glavni urednik strokovnega glasila »Lahka atletika«, da naštejemo samo dva izmed njih.

Izredno vitalni, sloki, že nekoliko osiveli pan Jan je bil te dni spet v Jugoslaviji. Vodil je izbrane poljske atlete, ki so po naporni sezoni skupaj aktivno počivali (kot sami temu pravijo) v našem športnem centru v Makarski. Že petič so bili pri nas ob morju in Mulak je slej ko prej navdušen nad možnostmi za trening, kakršne so v jesenskem pa tudi zimskem in pomladanskem času v našem primorju.

»Zdi se mi pa,« je dejal, »da vi tega ne izkoriščate dovolj — tako »izvozno« kot za vašo rabo. Tudi naš obisk bi, na primer, lahko s pridom uporabili. Med atletinjami, ki so taborile v Makarski, sta bili na primer tudi naši svetovni rekorderki — sprinterki Ewa Klobukowska in Irena Kirszenstein. Slišal sem za vašo mlado talentirano Ljiljano Petnjarić. Mar ne sodite, da bi ji neposredni stik z našimi šampionkami, ki sta »v civilu« prav tako mladi in skromni deklici, ne koristil?«

Tak kritični pristop do pogovora je bil nedvomno simpatičen in je prav spodbujal še k nadaljnjim bolj ali manj delikatnim vprašanjem.

— Čemu pripisujete pregrupačijo sil v poljski atletiki? Prej je bila vaša poglavitna moč v

tekah na dolge proge, sedaj pa blestite v sprintu?

»Nismo slabi niti na dolgih progah, samo šampionov nimamo takih, kakršna sta bila nekdo Krzyskowiak in Chromick. Pa bodo tudi ti še prišli.«

— Kako pa gledate na predlagano povečanje elitnih atletskih prireditelj v Evropi? Evropsko prvenstvo posameznikov naj bi bilo poslej vsako drugo leto, za novo ustanovljeni evropski pokal pa naj bi tekmovali vsako četrto leto, čeprav so mnogi pričakovali prej obratno?

»Sam bom na koledarskem kongresu podpiral ta predlog. Vedeti morate namreč, da je tekmovalje za evropski pokal izredno učinkovita propaganda, s športnega gledišča (samo po en tekmovalac na disciplino) pa ne zadovoljuje povsem (primerjava z loterijo je skorajda na mestu) in je zato usmeritev na evropsko prvenstvo posameznikov pravilna.«

— Kaj svetujete jugoslovanski atletiki ob krizi v njej, o kateri ste govorili slišali?

»Delati, delati in spet delati. Talentov je pri vas gotovo dovolj. Treba pa jih bo pridobiti za smotno vadbo, kajti v atletiki z improvizacijo ni mogoče pobirati lovov. Tudi si morajo mladi priboriti mesta, denimo v reprezentanci, ne pa da jih kdo umetno poriva v ospredje. In še tole: investirati je treba v lastno atletiko, ne pa v pompozna tekmovalja, ki minejo, njihov učinek pa ostaja neznan, če jih ne spremljajo tudi načrtna akcije za zdravo rast športne zvrsti, v tem primeru atletike.«

Nič posebno novega ni v teh besedah Jana Mulaka, pa velja navzlic temu priznati, da bi da-

leč prišli, ko bi se jih držali tu di v praksi.

Kaj pa, če nam manjka prav

mož njegovega kova, ki ne znajo samo govoriti, marveč tudi delati? EVGEN BERGANT

Posetnica poljske atletike

22 zlatih kolajn, 4 veljavni svetovni rekordi

Poljska sodi med evropske pa tudi svetovne atletiske vellesile. Že med obema vojnama se je z nekaterimi posamezniki povzpela v svetovno elito, po razumljivem padcu po veliki vojni pa je, začeni s evropskim prvenstvom 1938, doživela nesluten vzpon. Tudi zdaj sodi — skupno s SZ in obojema Nemčijama — neoporno v evropski vrh, kar sta nazadnje dokazali tudi letošnji prvi preizkušnji za evropski pokal, na katerih je Poljska tako v moški konkurenci kakor tudi med ženskami zasedla tretje mesto.

Podrobnejša razčlenitev najpomembnejših poljskih uspehov v atletiki je naslednja:

OLIMPIJSKE IGRE: Poljska je doslej pri moških in ženskah osvojila po 4 zlate kolajne: Kusozinski (10.000 m — 1952), Krzyskowiak (steeple — 1950), Schmidt (troskok — 1960, 1964) med moškimi, Konopacka (disk — 1953), Walasiewicz (100 m — 1932), Krzesinska (daljina — 1956), štafeta 4 × 100 m (1964) med ženskami.

SVETOVNI REKORDI: Poljska ima za zdaj štiri svetovne rekorde, in sicer Ewa Klobukowska in Irena Kirszenstein v teku na 100 m (11,1), poljska ženska štafeta 4 × 100 m (43,6) in Josef Schmidt v troskoku (17,03).

EVROPSKA PRVENSTVA: 9 moških naslovov in 5 ženskih si je že priborila Poljska. Evropski prvaki so postali: Sidor (kopje 1954), Krzyskowiak (5000 in 10.000 m), Chromick (steeple), Schmidt (troskok), Piatkowski (disk), Sidor (kopje) in Rut (klativo) — vsi 1938 (ter Schmidt (troskok) — 1962 med moškimi ter Walasiewicz (100 in 200 m — 1934), Kirszenstein (200 m — 1956) ter Ciepla (80 m ovir) ter štafeta 4 × 100 m (1962) — ženske.

EVROPSKA EKIPNA UVRSITITEV: Na temelju točkovanj po šesti najbolje uvrščenih tekmovalcev oziroma tekmovalci z EP (7 točk za prvo mesto, 3 za drugo itd.), dohimo naslednje zaporedje najboljših evropskih reprezentanc, po katerem lahko spremljamo izreden napredek Poljske (in tudi delu Jugoslavije):

MOSKVI: 1934: 1. Nemčija 82, 2. Finska 80, 3. Madžarska 55, 9. POLJSKA 15; 1938: 1. Nemčija 110, 2. Finska 84, 3. Švedska 73, 10. POLJSKA 12; 1946: 1. Švedska 164, 2. Finska 70, 3. Francija 52; 1950: 1. Francija 82, 2. Švedska 73, 3. Anglija 72, 12. JUGOSLAVIJA 11.

15. POLJSKA 3; 1954: 1. SZ 113, 2. Madžarska 64, 3. CSSR 56, 9. POLJSKA 18, 14. JUGOSLAVIJA 5.

1958: 1. SZ 118, 2. Anglija 93, 3. POLJSKA 84, 13. JUGOSLAVIJA 7; 1962: 1. SZ 123, 2. Nemčija 88,5, 3. POLJSKA 60,5, 15. JUGOSLAVIJA 3; 1965: (evropski pokal): 1. SZ 86, 2. Nemčija 85, 3. POLJSKA 69.

22. SZKE: 1938: 1. Nemčija 91, 2. POLJSKA 29, 3. Nizozemska 19; 1946: 1. SZ 65, 2. Nizozemska 36, 3. Francija 11, 6. POLJSKA 11; 1950: 1. SZ 73, 2. Anglija 42, 3. Nizozemska 30, 8. JUGOSLAVIJA 4, 12. POLJSKA 2.

1954: 1. SZ 106, 2. Anglija 39, 3. Nemčija 31, 5. POLJSKA 12, 7. JUGOSLAVIJA 5; 1958: 1. SZ 114, 2. Nemčija 60, 3. Anglija 36, 4. POLJSKA 18; 1962: 1. Nemčija 65,5, 2. SZ 63, 3. Anglija 44, 4. POLJSKA 35,5, 8. JUGOSLAVIJA 9.

1965 (evropski pokal): 1. SZ 56, 2. NDR 42, 3. POLJSKA 38 točk.

JURIJ VLASOV

Torsten Tegner, senior švedski športni novinar, je Jurija Vlasova leta 1960 imenoval najpomembnejšega atleta našega stoletja. Ta vzdevek je Vlasov tudi zaslužil, saj je sanjal o dosegih, ki so mejili pri 600 kg, čeprav ga je bilo pošteno aram, ko je prišel prvič na oder za dviganje uteži. Njegova kariera je trajala kar 12 let, končala pa se je — s svetovnim rekordom in porazom — 18. oktobra 1964 na olimpijskih letnih igrah v Tokiu. Vlasov se je poslovlil, ko je prišel Leonid Zabotinski; bil je pač psihološko močnejši od svojega mladšega telmeca. Danes, leto dni po igrah na Japonskem, je jasno, da mu ob slovesu ni bilo lahko pri srcu. Njegov zadnji nastop je okronal njegovega naslednika; to je tudi spadalo k vsej legendi.

Jurij Vlasov se je narodil 5. decembra 1935 v Ukrajini. Njegov oče je delal v jami; mati pa je bila iz kozacke družine. Otroška leta je preživel v Moskvi, mladost pa v Saratovu. Ondi je začel tudi s športom. S 17 leti je tehtal 83 kilogramov, izkazal pa se je kot dober metalec bombe. Ta čas ga je, mladega Herkulesa, zadel želja učitelja na akademiji: dvigati naj bi uteži!

Vlasov je leta 1963 pisal o svojem športnem življenju; njegovi spomini sodijo med najpomembnejše, najlepše in najbolj poštenke, kar jih šport pozna. Ne brez osebnosti, toda s pisateljsko nadarjenostjo piše, kako je sprejel ukaz, da se mora posvetiti dvigalski ročki: »Najprej sem pomislil, da je dviganje uteži nekaj za ljudi, ki ne vedo, kakšne užitke lahko prinese intelektualna dejavnost. Prestrašil sem se o navideznem nesmislu dvigati uteži. Kakšen šport je to pravzaprav! Dviganje uteži je nekaj za ljudi, ki jim ni prišlo ničesar bolj pametnega na misel!«

Dve leti pozneje je pisal o popolni harmoniji med svojim telesnim in duševnim delom: Razum ga je spravil na samotarsko pot. Vlasov se je ogreval

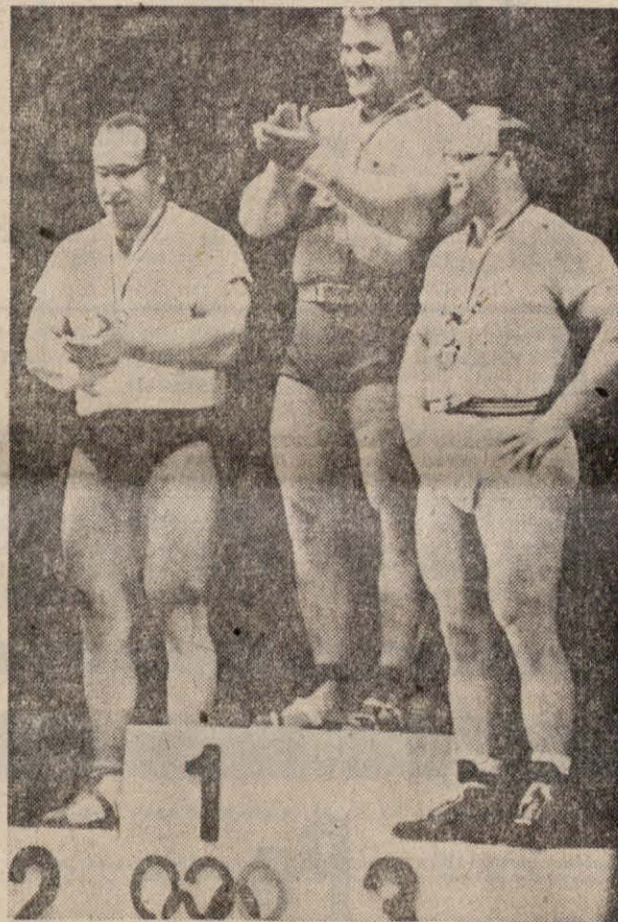
za posebnosti. V Saratovu je čital Tolstaja, Gorkoga, Shakespeara, Moliera, Byrona in Hugoja. V Moskvi je odkril pozneje še Jacka Londona, ki je postal njegov literarni vzor. Dviganje uteži pa je s svojim izrednim vplivom odvrnil od cirkuške smeri Paula Andersona. Udarci nazaj so skovali njegov alog in oblikovali njegovo poznejše vedenje. Učil se je tako, da je obenem občudoval: globnost Johna Davisa, žilavost Norberta Schemanskega, nastop Jamesa Bradforda... Brez ameriških vzorov ne bi bil prišel tako daleč, kakor je.

Z zmago nad Bradfordom leta 1959 v Varšavi si je pridobil najkrajšo stopinjo, na desni in nekaj nižje je stal Jim Bradford, levo od mene pa Ivan Veselinov iz Bolgarije. Nisem se preveč veselil, kajti bil sem duševno preveč zdelan. Kar je o tem večeru največ ostalo v mojem spominu, je bila prav ta utrujenost...«

Izkupilec Jurija Vlasova v petih letih: pet svetovnih prvenstev, šest evropskih in pet državnih prvenstev, ena olimpijska zmaga, ena srebrna olimpijska kolajna in 27 svetovnih rekordov; eden med njimi, prav najljepši, velja še danes: 580,0 kg v olimpijskem trilateralu.

Ko je ključavničar iz Zaporozja, Leonid Zabotinski, zmagal v Tokiu, je Vlasov po svoje počastil tega velikanu iz Ukrajine: nikdar več ni prišel za ročko. Leto dni po Tokiu sicer ni nikoli omenil, da se bo odnehal za zmaj, pa tudi ni zanikal govorice, da se bo vrnil na tekmovalni oder. To je bil pravzaprav zadnji dvoboj z Zabotinskim; njegov naslednik se potem takem ne sme počutiti preveč varnega...

Jurija Vlasova torej ni več med dvigalci uteži, spodrinil pa ga ni nihče drug kot Vlasov sam — pisatelj.

V Tokiu: 1. Zabotinski, 2. Vlasov (oba SZ), 3. Schemansky (ZDA)

OD DANES NAPREJ V NOVI EM BALAZI...

KRATKO TODA NOVO

vlogo, ki jo ima donavska republika na turističnem področju.

Kakor v Franciji in Avstriji so se začeli tudi v Belgiji močno prizadevati za zboljšanje vrhunskega športa. Zadnji čas so se konkretno sklenili, da bodo to nalogo poverili posebnim komisijam, ustanovili nalašč center za trening olimpijcev, zgradili so doben dom športar za vse uporabno poslovanje in sprožili resno akcijo, da bi šport redno podpirala tudi industrija. Tudi belgijski umetniki so pristali, da bodo pomagali športnikom do boljšega in plodnejšega obstoja.

Nogometni strokovnjaki so raziskali in se skoraj zedinili v tem, naj bi bil idealen nogometaš visok okrog 170 cm. Seveda so nekateri večji ali tudi manjši marsikje že pokazali nadpovprečne sposob-

Neka norveška enajsterica za žogo je večidel sestavljena iz igralcev, ki so zaposleni v nočnih službah. Tako imajo tehnični ljudje pri njej mnogo sitnosti, preden lahko poslijejo na igrišče res same dobro prespane igralce. Zgodilo se je že — pomislite — ravno vratarju, da je nekaj hipov zakinkal, toda bilo je že dovolj, da ga je predramil vik in krič, ki so ga doignili njegovi pristasi, ker so mu nasprotniki potisnili žogo v mrežo. To pa je res prav zadnja inačica — smole...

120.000 kupic iz lepence je bilo premalo, da bi bili privedeni šestdesetih kolesar-

skih dirk v Dortmundu zadovoljilo piva žejne gledalce. Po štirih nočeh so potrošniki po-

rabili vse do zadnjega. Blagajniki so si elastični roke v noči od sobote na nedeljo, ko so zjutraj pobirali inkaso za pivo in klobasice v višini 88.000 DM. Tudi to so neki »rekordi« iz časov sodobnega športa...

Francozi imajo pravzaprav redkega nogometnega sodnika, ki je do 43. življenjskega leta »odsodila« nič manj kakor 1000 tekem. Koliko je to ur... izračunajte sami! Moč žvižga zdaj že celih 24 let in se je medtem povzpela v najvišjo kategorijo. Pierre Schweint — avtoritativen in docela plešast mož — uživa prav dober sloves, menda ne nazadnje zategadelj, ker ne sega rad po izključitvah, ampak raje še sam pravi čas pritegne vaje in tako — kakor pravimo — v kralj miri preverbo kri prebojevitih petelinov. Tudi če niso Francozi...

V rokah imamo daljši sestavek z naslovom »Gospodje v črne, ki je izšel v »Sport Illustrées« in dahuje obnavno večni problem nogometnih sodnikov, saj ne tako ne drugače ne morejo ugajati vsem. V ZRN so sestavili posebno zaupno obrazce, po katerih so dolni opazovalci (torej nadzorni sodniki) ocenjevati delo vsakega posameznika. Ocena se podrobno nanaša na njegovo osebo samo, dalje na vodenje igre, in razlaganje pravil zaradi celotnega reda, ki je lahko dober, zadosten in nezadosten. Opazovalec se mora zreti v najmanj 50 variantah.

KJE SO MEJE SMRTI?

Sodišče v Chicagu je sodilo ubijalcu. Obtožen je bil znan zaradi toge in že večkrat kaznovan zaradi pretepev. Tokrat je v navalu jeze s pestmi in brami tako zdelal svojega delovnega tovariša, da je čez nekaj ur v bolnišnici umrl zaradi krvavitve v možganih. Pri prepisu sta bili dve priči, in očitno je bila dokazana krivda obtoženega. Vsi so pričevali ostro kazni zaradi »telesnih poškodb, ki so povzročile smrt«.

Toda proces je potekal drugače, kot so pričakovali. Potem ko je tožilec prebral obtožnico, je vstal zagovornik in izjavil, da njegov klient ni kriv, in da ga v najslabšem primeru lahko obtožijo samo kot »sokrivca«. Smrti namreč ni zavrnil obtoženi, ampak so jo nedvomno povzročili zdravniški bolnišnice.

Na kliniki, kamor so ranjenca pripeljali, je namreč prav takrat ležal bolnik, ki naj bi mu presadili ledvice. Zdravniki so se že nekaj tednov trudili, da bi našli darovalca.

Niso uspeli. Tudi bolnikova žena ni mogla dati možu ledvice, ker ni imela primerne krvne skupine.

Takrat so v bolnišnico pripeljali na smrt pretepenega moža. Laboratorijske preiskave so pokazale, da bi lahko daroval ledvico. Tudi žena, ki je bila zaradi nepričakovane surovosti, ki ji je vzela moža, vsa iz sebe, je pristala, da lahko zdravilni poskusijo z ledvicami njenega mrtvega moža rešiti drugo življenje.

Toda še preden začne operacijo presajanja ledvic, zdravniki potrebujejo vsaj 24 ur za pripravo. Ko je postajalo dihanje umirajočega vse slabotnejše, so na njegovo telo povezali aparature za oživiljanje.

Naslednjih 24 ur je mož, katerega možgani so bili zaradi krvavitve že zdavnaj uničeni, globoko in enakomerno dihal. Kri mu je še vedno z normalno hitrostjo krožila po žilah, čeprav je srce komaj še delovalo. Posebna naprava mu je stiskala prsni koš in tako stiskala zrak v pljuča, tako da je kri še vedno sprejemala kisik. Posebna električna črpalka je poganjala kri, da je krožila po žilah, in grelec ji je ohranjal stalno temperaturo. Zato je »mrtvečev« obraz imel še vedno rožnato barvo in tkivo je bilo dobro prekravljeno. Za zdravnike je bilo pomembno predvsem to, da so ledvice še vedno dobivale kri in niso umrle.

Ko je bilo končno vse pripravljeno za operacijo, so v operacijsko sobo pripeljali telo, ki ga je poganjal stroj. Operacija se je začela. Kirurgi so naglo izrezali ledvico. Nekaj minut potem je bil organ že spravljen v primerno topli fiziološki raztopini v stekleni posodi. Takrat je nekdo od asistentov pritisnil na stikalo in ustavil stroje. Darovalcev prsni koš se je v trenutku prenehal gibati, ni bilo več slišati dihanja, in rožnati obraz je prebledel. »Odklopile so telo. Niso ga več potrebovali.«

In prav na tem »odklopljenju« telesa je zagovornik zasnoval obrambo. Do tega trenutka namreč je, po njegovem, pretepečevu življenje, pa čeprav samo s pomočjo aparatur. Tako naj torej sodišče upošteva, da je umrl zato, ker so zdravniki ustavili stroje. Smrti torej ne more biti kriv obtoženec, ampak kvocijemu zdravnik, ki je ustavil aparature.

Branilec s svojimi nenavadnimi argumenti na sodišču sicer ni uspel, toda razprava se zdaleč ni potekala tako gladko, kot so pričakovali v začetku.

Vzrok za težave pri določanju krivde ubijalca je v tem, da je napredek medicine razrahljal meje med življenjem in smrtjo, in da razlikovanje, ki je staro kakor človeštvo, da je namreč človek lahko samo mrtev ali samo živ, ne velja več.

Ze od nekdaj je tako, da so bila nova odkritja v začetku v nasprotju s obstoječimi nazori, da pa so končno povzročila

spremembo meril in moralnih norm, ki so pred njimi veljale za absolutne. Zaradi izredno naglega razvoja medicine in biologije moramo biti pripravljeni na vse večja presenečenja.

LJUBEČE MATERINSKO SRCE IZ SILIKONKEGA GUMIJA

Zdravniki in očitno tudi države, ki financirajo njihove poskuse, so prepričani, da bo najkasneje v petih letih že živel človek z umetnim srcem.

Ti prvi ljudje z umetnim srcem bodo menda doživeli kaj nenavadne odnose s svojimi soljudi. Njihova eksistenca bo vendar v nasprotju s starožitno podobo človeka, ki se je že tako zelo ukoreninila v nas. Srce se nam vendar ne zdi samo organ, ki je nujno potreben za življenje, samo votla mišica, ki deluje kot črpalka, ampak nam je danes še vedno sim-

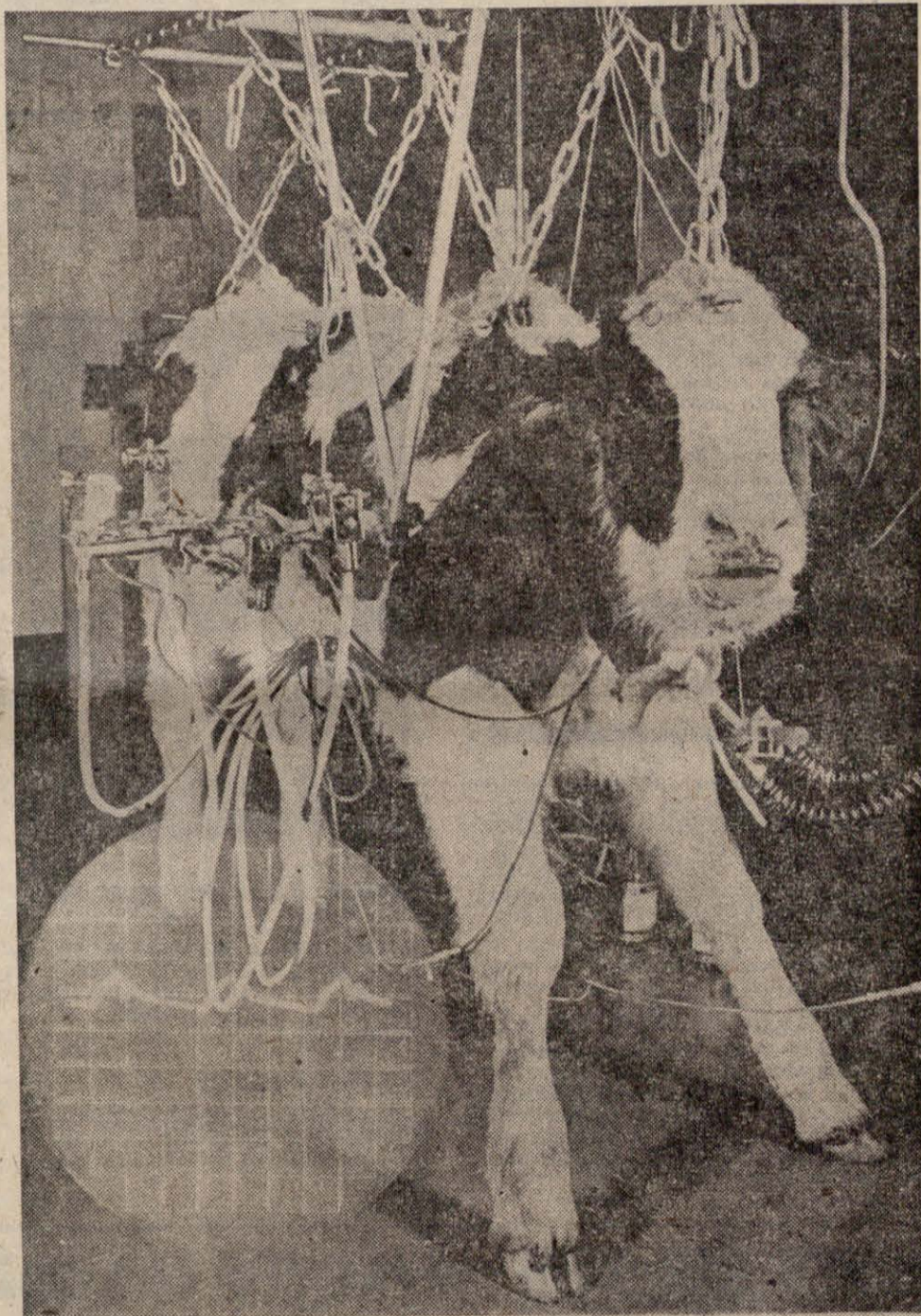
le redki so, ki se zavedajo, da bo ta velik korak postavil na glavo številne danes samo po sebi umevne nazore o človekovi »identiteti«, in da gre za tako korenite spremembe v človeški družbi, ki jih je mogoče primerjati samo s spremembami, ki jih je v tehniki prineslo odkritje jedrske energije.

Angleški biolog J. B. S. Haldane je pred nedavnim v nekem radijskem predavanju obžaloval, da ne bo mogel po njegovi smrti neki drug človek hoditi z njegovimi nogami. Ko bo prebilo »imunitetni zid«, bodo postale možnosti presaditve malodane neomejene.

»Medicina rezervnih delov« bo postala ena od najbolj pomembnih zdravniških specialnosti.

Poskusimo si samo predstavljati, kako bo na svetu, ko bodo potrebovali na leto nekaj sto tisoč src, da bi jih presadili v telesa ljudi, ki bi sicer umrli zaradi infarkta. Morda si bodo pri srcu lahko pomagali s črpalko iz silikonskega gumijskega. Toda kje dobiti »rezervna« jetra, ledvice, žleze z notranjim izločanjem?

Nesmiselno si je zatiskati oči. Povejmo naravnost: Da bi dobili dovolj organov za presaditve, ne treba trupla umrlih prav tako razkosati, kot danes razderejo stare avtomobile, da dobe še uporabne dele. To bo seveda na začetku gotovo naletelo na ogorčeno nasprotovanje svojcev umrlega. Toda zdi se, da bodo države morale sprejeti zakone, ki bodo

Enaintrideset ur je živel teliček na kliniki v Clevelandu, ko mu je dr. Kolff naravno srce nadomestil z umetnim. Krivulja na zaslonu pripoveduje o utripu umetnega srca.

bol življenja. Govorimo o človeku, ki ima hladno ali toplo srce, in pri tem mislimo na njegove človeške odlike.

Toda nikakor ni utopija, da bo čez deset let na svetu že živila mati, ki bo imela srce iz silikonskega gumijskega, in ki ga bo upravljala elektronski regulator. Pa bo vendarle prav tako ljubila svojega otroka, kot mati z opevanim »naravnim« materinskim srcem. In vendar bodo imele morda prve matere z umetnim srcem težave, da bodo o svoji dobroti prepričale druge.

UMOR BO POKOPATI MRTEV ZDRAV ORGAN

Ze v prejšnjem nadaljevanju naše serije smo zapisali, kako pomembne so raziskave, ki naj bi »prebile imunizacijski zid«. Ko bo znanstvenikom to uspelo, bodo spremembe starih »resnic« še veliko bolj radikalne. Ko bodo znali obvladati obrambni mehanizem telesa proti tujim celicam, bodo presaditve organov mnogo pogostnejše in uspešne.

Če hočemo danes premagati »obrambni mehanizem« človeškega telesa, ki napade tuje beljakovine presajenega organa v telesa, morajo bolniki, ki mu na primer hočejo presaditi ledvice, s hormoni, prevelikimi dozami rentgenskih žarkov in drugimi nasilnimi posegi zelo zmanjšati obrambno moč telesa in s tem ustvariti vsaj majhne možnosti, da se bo nadomestni organ »prijel«. V korak z zmanjševanjem obrambne moči pa morajo bolniki dajati velikanske doze antibiotikov, saj bi sicer zaradi izrednega zmanjšanja telesne obrambe podlegli vsaki, še tako majhni infekciji. Za kratek čas je v telesu mogoče umetno ohraniti opisano ravnotežje, potem pa se nenadoma spet sprosti obrambne sile in tuji organ odmre.

Strokovnjaki sodijo, da bodo v desetih letih končno uspeli premagati »imunitetni zid«. To bo odločilni korak. Toda

urejali odnose v zvezi z »rezervnimi organi«. Spremeniti se bodo morale moralne norme. Ljudje bodo spoznali, da je pokopati zdravo srce mrtvega, ki je umrl zaradi tumorja v možganih, pravzaprav skrivnja za umor srčnega bolnika, ki bi mu to srce rešilo življenje.

Ali je vse to samo fantazija? Spekulacije, ki so privlačne za laje? Ne. Ameriški Nobelov nagradjenec Francis Crick je že pozval svoje stanovske tovariše, naj pravčasno razložijo svojim vladam novi položaj, ki ga bo povzročila revolucija v medicini. Znanstveniki sodi, da bi lahko človeštvo zašlo v kaos in spekulacije, če se ne bi že vnaprej pripravilo na opisane posledice znanstvene revolucije.

PRIHODNICI:

»UMETNI« ČLOVEK — MEJE KI. RUGLJE — NAJBOLJ OSAMLJE. NI MOŽGANI SVETA

HOTEL „SLON“

IN SE PREPRICAJTE O NAŠIH PRVOVRSTNIH SPECIALITETAH TER SOLIDNI POSTREŽBI!

KO BI NEKAJ DNI NE BILO ELEKTRIKE

Kaj bi bilo, če bi »velika tema«, ki je pretekli torki ohromila ameriški severovzhod, trajala pet dni, in ne samo dvajset ur? Trideset milijonov ljudi, ki so samo pol dneva ostali brez električne energije, in posledice v gospodarstvu so dovolj zgovorni, da si lahko ustvarimo grozljivo podobo vlemesta, ki bi za nekaj dni ostalo brez električne energije.

»Velika tema«, pravijo, je imela vsaj eno dobro lastnost: Na sveto je prišlo, kako nepopolni in lahko zlomljivi so temelji, na katerih je superstehnična družba zgradila svoje metropole.

Kakšna bi bila katastrofa zaradi nekajdnevne prekinitve toka, si lahko predstavljamo, če sklepamo po dogodkih preteklega torka:

Prvih dvanajst ur bi prebivalstvo ostalo še razmeroma mirno. Noč je in ljudje so odšli spat. Toda trgovina in industrija sta v teh 12 urah brez elektrike imeli za več kot sto milijonov dolarjev (125 milijard dinarjev) škode.

V supermarketih in velikanskih hladilnikih so se odtajala globoko zamrznjena živila. Cele gore sladoleda so se raztopile. V New Yorku so imeli samo »Schraff's Restaurants« čez noč 200.000 dolarjev škode zaradi sladoleda.

Tudi hladilniki v gospodinjstvih so prenehali hladiti. Ko bi čez 12 ur še ne bilo elektrike, bi se začela kvariti živila — najkasneje v dveh dneh bi bili newyorški meščani navezani samo na konzerve.

Potem bi se začela velika žej. V nebotičnikih in nekoliko višjih zgradbah bi ne bilo več vode, zakaj zaradi prekinitve elektrike. Cene piva, limonade in sodavice bi zrasle brez primere. Mleka bi ne bilo več mogoče dobiti, saj bi se ustavile aparature za pasteuriziranje in stroji za polnjenje steklenic.

Zejni meščani bi začeli piti vodo iz Hudsona. Reka je zaradi velikanske industrije tako onesnažena, da bi večina zbolela. Začele bi se nalezljive bolezni. Stranišča ne bi več delovala, ker ne bi bilo vode, in epidemija bi se naglo širila.

Tretjega dne »velike noči« bi prišla smrt v nebotičnikih. Telefonsko omrežje bi bilo preobremenjeno, in ker bi se akumulatorji že izčrpali, ne bi bilo mogoče poklicati zdravnika.

Bolnišnice pa tudi prostori, ki so namenjeni za bolnike in jih imajo v vsaki dvajsetnadstropni zgradbi, bi bili prenapolnjeni.

Vse več bi bilo ropov in vlomov v trgovine s živilom.

Vlada bi poklicala na pomoč vojsko, da bi napravila red in bi začela prizadeti New York oskrbovati z najpotrebnejšim. V pristanišču bi pristajali konvoji ladij z najnujnejšim, toda pri iztovarjanju bi bile velike težave, ker nakladalne naprave in žerjavi brez elektrike ne delujejo.

Organizirana evakuacija bi le slabo potekala, saj bi vlaki komaj vozili, ko pa ne bi delovale električne signalne naprave.

Mnogi meščani poskusijo na svojo roko zapustiti mesto. Toda v nebotičnikih elektrika odpira jedlena vrata garaž. Zmanjka varilnih aparatov, da bi vložili vrata, ki so blokirana. Dvigala stojijo, in tako je mogoče odpeljati samo avtomobile iz pritličja garažnih nebotičnikov.

Predori, ki vodijo z Manhattan, so zaprti, ker ne delujejo naprave za prežračevanje.

Nihče prav ne ve, kaj naj ukrene, saj so sredstva za obveščanje odpovedala. Tiskarne stojijo, in samo tisti, ki imajo baterijske radle, še zvedo novice.

Tako bi menda bilo, ko bi New York za nekaj dni ostal brez elektrike.

Toda še prekinitev v torki, ki je trajala samo 12 ur, bi povzročila pravo zmedo, ko bi se na primer zgodila vročega poletnega dne in bi prenehale delovati vse klimatske naprave, ali če bi zmanjkalo elektrike v hudi zimi, ko je že sedaj, novembra, kurjava zelo nagajala.

Seveda mnogi mislijo, da je nemogoče, da bi naenkrat prišlo do takšnih okvar na omrežju, ki bi povzročile nekajdnevno prekinitev električnega toka.

V Washingtonu sedaj iščejo krivca. Sum, da je nekdo vklopil eno od napadnih glavnih stikal, opazil vsujo napako in jo popravil, toda kratke stike na ogromnem področju se je že začel, se zdi vedno bolj verjeten.

Za letošnjo zimo pravijo, da si velja poleg rezervnih žarnic kupiti tudi svečnike. Navsezadnje pa so včasih ljudje živeli celo pri plamenicah, nebotičnikov pa še tudi nimamo prevedč.

ČELADE NA GLAVO

V preskusnem laboratoriju sika stisnjen zrak. Poskusne sani, na katerih je pritrjen avtomobilski sedež, drse s hitrostjo 50 kilometrov na uro po tračnih preskusne naprave. Na sedežu sedi mrtič.

S sunkom se sani ustavijo tik pred armaturno ploščo osebnega avtomobila, ki je pritrjena na koncu naprave. Mrtvi voznik zleti s sedeža in se zaleti v vetrošno sipo.

Možje, ki delajo poskus, sedaj začno zapisovati podatke s številnih instrumentov, katerih kontakti so bili pritrjeni na telesi mrtveca. Potem zabeležijo poškodbe, ki so nastale na telesu potem, ko je prebilo vetrošno sipo: lanični sta zdrobljeni in zlomljene so vse nosne kosti. Nos je skoro odrgalo. Na celu je globoka rana. Prebita je leva arkada.

Grozljiv poskus je le eden od mnogih, ki jih opravljajo na univerzi avtomobilskega središča ZDA Detroita. Gre za najbolj korenite raziskave prometnih nesreč, kar so se jih bili kdaj prej lotili. Prvič v zgodovini avtomobilske industrije uporabljajo pri poskusih trupla.

Velike avtomobilske tovarne v Evropi in v ZDA so že dolgo ukvarjajo z raziskavami, kako zmanjšati usodno delovanje energije zaradi udarca, ko se avtomobil zaleti. Tako na primer Mercedes, ki menda od vseh evropskih avtomobilskih tovarn največja za varnost svojih kupcev, že od leta 1960 naprej opravlja preskuse, pri katerih se serijski avtomobili zaletavajo v zidove ali se prevrtačo.

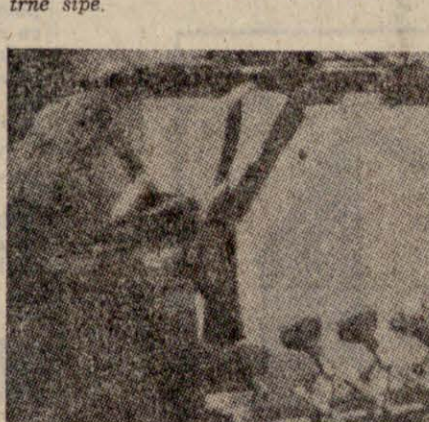
Filmska kamera posname celotno namerno prometno nesrečo. V preskusnih avtomobilih sede človeku podobne lutke iz umetne snovi. Rezultati namernih prometnih nesreč naj bi pomagali boljše konstruirati nove avtomobile. Mercedesu so na osnovi preskusov izdelali nos in krmo tako, da se pri nesreči zelo zmečkata in se tako porabi za deformacijo pločevine velik del kinetične

energije, ki bi bila sicer za potnike usodna. Bolji ali manj dosledno poskušajo tudi drugi izdelovalci avtomobilov zaščititi ljudi, ki so jim zaupali življenje: gumbje za upravljanje na armaturni plošči pogolito, ročico namestijo tja, kjer naj bi bila najmanj nevarna, oblažijo krmilo in senčnike.

Toda poskusi, pri katerih voznika nadomešča lutka, le deloma pokazujejo realno stanje in rezultatom ne gre posem verjeti.

Tako se je skupina raziskovalcev z univerze v Buffalu (ZDA) lotila raziskav resničnih prometnih nesreč. 50.000 prometnih nesreč so statistično obdelali, največkrat so prišli znanstveniki na kraj nesreče kmalu potem, ko se je bila zgodila. Ugotovili so, da sta tretjino vseh poškodb voznikov povzročila krmilo in njegova os, 23 odstotkov armaturna plošča in 17 odstotkov pa vetrošno sipa.

Avtomobilska industrija je financirala nadaljnje raziskave. Poskuse so delali s sanmi, ki jih je poganjal stisnjen zrak, na sedežih pa so sedela trupla, ki so zaradi sunka zletela v krmilne ose, vzrode za prestave, armaturne plošče in vetrne sipe.

Povito truplo je s poskusnih sani zletelo v kuliso notranjosti avtomobila.

KOMUNALNA BANKA LJUBLJANA

NAGRADE: ZA 200.000 DINARJEV:
1 FIAT ZASTAVA 1300, 1 FIAT ZASTAVA 750, 1 ROČNA MOTORNJA KOSILNICA, 12 GARNITUR JEDILNEGA PRIBORA, 10 NAGRAD PO 30.000 DINARJEV ZA NAKUP POHISTVA PO IZBIRI.

ZA 50.000 DINARJEV:
1 HLADILNIK, 1 PRALNI STROJ, 5 MIKSERJEV, 5 SESALCEV ZA PRAH, 10 GRAMOFONOV, 3 FILMSKE KAMERE.

urejali odnose v zvezi z »rezervnimi organi«. Spremeniti se bodo morale moralne norme. Ljudje bodo spoznali, da je pokopati zdravo srce mrtvega, ki je umrl zaradi tumorja v možganih, pravzaprav skrivnja za umor srčnega bolnika, ki bi mu to srce rešilo življenje.

Ali je vse to samo fantazija? Spekulacije, ki so privlačne za laje? Ne. Ameriški Nobelov nagradjenec Francis Crick je že pozval svoje stanovske tovariše, naj pravčasno razložijo svojim vladam novi položaj, ki ga bo povzročila revolucija v medicini. Znanstveniki sodi, da bi lahko človeštvo zašlo v kaos in spekulacije, če se ne bi že vnaprej pripravilo na opisane posledice znanstvene revolucije.

UMOR BO POKOPATI MRTEV ZDRAV ORGAN

Ze v prejšnjem nadaljevanju naše serije smo zapisali, kako pomembne so raziskave, ki naj bi »prebile imunizacijski zid«. Ko bo znanstvenikom to uspelo, bodo spremembe starih »resnic« še veliko bolj radikalne. Ko bodo znali obvladati obrambni mehanizem telesa proti tujim celicam, bodo presaditve organov mnogo pogostnejše in uspešne.

Če hočemo danes premagati »obrambni mehanizem« človeškega telesa, ki napade tuje beljakovine presajenega organa v telesa, morajo bolniki, ki mu na primer hočejo presaditi ledvice, s hormoni, prevelikimi dozami rentgenskih žarkov in drugimi nasilnimi posegi zelo zmanjšati obrambno moč telesa in s tem ustvariti vsaj majhne možnosti, da se bo nadomestni organ »prijel«. V korak z zmanjševanjem obrambne moči pa morajo bolniki dajati velikanske doze antibiotikov, saj bi sicer zaradi izrednega zmanjšanja telesne obrambe podlegli vsaki, še tako majhni infekciji. Za kratek čas je v telesu mogoče umetno ohraniti opisano ravnotežje, potem pa se nenadoma spet sprosti obrambne sile in tuji organ odmre.

Strokovnjaki sodijo, da bodo v desetih letih končno uspeli premagati »imunitetni zid«. To bo odločilni korak. Toda

urejali odnose v zvezi z »rezervnimi organi«. Spremeniti se bodo morale moralne norme. Ljudje bodo spoznali, da je pokopati zdravo srce mrtvega, ki je umrl zaradi tumorja v možganih, pravzaprav skrivnja za umor srčnega bolnika, ki bi mu to srce rešilo življenje.

Ali je vse to samo fantazija? Spekulacije, ki so privlačne za laje? Ne. Ameriški Nobelov nagradjenec Francis Crick je že pozval svoje stanovske tovariše, naj pravčasno razložijo svojim vladam novi položaj, ki ga bo povzročila revolucija v medicini. Znanstveniki sodi, da bi lahko človeštvo zašlo v kaos in spekulacije, če se ne bi že vnaprej pripravilo na opisane posledice znanstvene revolucije.

PRIHODNICI:

»UMETNI« ČLOVEK — MEJE KI. RUGLJE — NAJBOLJ OSAMLJE. NI MOŽGANI SVETA

HOTEL „SLON“

IN SE PREPRICAJTE O NAŠIH PRVOVRSTNIH SPECIALITETAH TER SOLIDNI POSTREŽBI!

COSMOS

generalni zastopnik za Jugoslavijo
Ljubljana, Celovška 34, tel. 313-141

Vam dobavi v 5 dneh po vplačilu deviz z osebnega deviznega računa na devizni račun COSMOS — Narodna banka Ljubljana 600-12-618351-250-493

RENAULT 4L

845 ccm — 32 KM (SAE) — 5 vrat

ekonomičen — zložljivi zadnji sedeži — praktičen za vse vrste

Cena 888,2 US dolarjev ali 3.552,80 DM

in v ostalih valutah ter 679.000 din za carino in ostalo

R4 FURGONET

praktičen dostavni avto

Iste tehnične karakteristike kakor R-4-L ista devizna cena

Plačilo možno kot poklon brez deviznega računa in 603.000 dinarjev za carino in ostale stroške.

Zahtevajte ponudbo!

RENAULT 4L

R4 FURGONET

praktičen dostavni avto

Bivši slaščičar je začel svojo krvodajalsko kariero leta 1935 in od takrat pa do danes ji je ostal zvest. Izračunal je, da bi s 780 litri krvi lahko napolnili štiri kopalne kadi ali 39 bencinskih sodov. Ne da bi hoteli podcenjevati zasluge Wilhelma Kleina, pa moramo vendar povedati, da je bila njegova darežljivost nagrajena, saj karovalec krvi so v Nemčiji dobro plačali za svoje usluge. Klein se še do

Nov način »zavijanja« daril je vele-
blagovnici »Adam's« že obitno poveča-
ljivo prodajo daril, še večji trgovski uspeh pa
si obetajo za božić in novo leto. Dve veli-
ke količine konzerv za darila imajo na zalogi
visoko konzervo za »velikodušna darila«
in manjšo konzervo za »darilo najdražje-
mu svetu«. Za šaljivce imajo pripravljene
prazne zaprte konzerve. Odbarovanec se
pač zamaši z odpiranjem pločvine
darila in Ameriška šalja

Že v drugem pismu je Laura prejela ček za 450 dolarjev, ki naj bi ji nadomestil izgubljene delovne dni in kril stroške potovanja. To pa je zdrastilo domišljijo in podjetnost mlade Laure. Raymond je odpisala, da trenutno ne more odpotovati, ker je mati hudo zbolela. Potem pa

S 1450 dolarji v torbici se je Laura odpravila v Chicago, da bi spoznala Petra. Na tistišču sta se prvič srečala. Delela je dokazila, da je odlična igralka, saj je bila oblečena v preprosto krompirsko, lešna da ji tendenci osluditi dopušča, možda muhi muhavosti. Kavaleristi Peter ji je bral odprti račun pri neki modni hiši, kjer so jo obekli od pete do glave. V pogovoru ji je Peter povedal, da je član "Kluba osamljenih srčk", kjer se zbirajo ljubezensko plašni moški. S tem pa je bila nova ideja že rojena, zakaj Laura je takoj pomislila, kako bi svojo dejavnost razširila na še druga "osamljena srčka". Potem ko je prejela za več kot tri tisoč dolarjev raznih daril, je napisala Petru, da ji je zelo želo, vendar pa v svojem srcu ne

... v BEVERLY HILLS: Raz-
vajejen otrokom, ki jim nikoli no-
beno dario ni dovolj dobro, je na-
menjena posebna torta za rojstni-
dan. Slaščičar zahteva zanj 250
dolarjev. Kako tudi ne, ko pa gre-
že za Alpe iz sladkorja in skozi tortne
gorovje vozi miniaturna električna
gorska železnica.

1 HLADILNIK, 1 PRALNI STROJ, 5
MIKSERJEV, 5 SESALCEV ZA PRAH,
10 GRAMOFONOV, 3 FILMSKE KA-
MERE

ZAVEZNIKI NE BI PODPRLI NAPADA NA KUBO

Svetovalci so se ponovno zbrali v konferenčni dvorani zunanjega ministrstva. Opaziti je bilo določene napredek pri definiranju spornih vprašanj. Ko smo imeli odmor za večerjo, sva skupaj z Robertom Kennedyjem odšla na letališče počakat predsednika. Njegovo letalo

Nemški zdravniki pa nagajajo prodajalcem savn. Praviijo, da je savna nevarna za krvni obtok. Uvozniki se jeze: »Zdravniki zamenjujejo finsko suho savno z rusko parno savno, ki so jo bili spomali med vojno...«

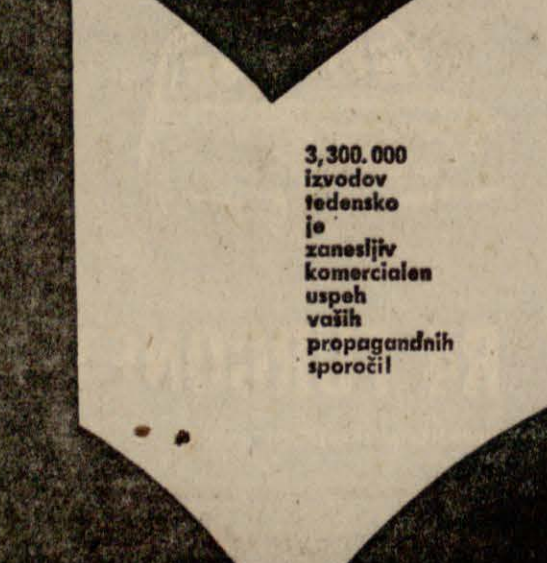
Takoj ko je Kennedy prišel v pisarno, me je poklical in mi naročil, naj se ob 11.45 udeležim seje v vladni dvorani. Pred sejo pa naj pripravim vse njegove javne izjave, ki jih je bil dal v zvezi s tem, kako bomo reagirali, če bi Sovjetska zveza zgradila na Kubi raketna oporišča.

SAP

Ljubljana

v Palači »Slovenija cestee
— nasproti Kozolca

Turistična poslovalnica

3.300.000
izvodov
tedensko
je
zanesljiv
komercialen
uspeh
vaših
propagandnih
sporočil

A collage of logos for various Russian media outlets. The logos include:

- BORBA** (top left)
- NOVOСТИ** (top left, below BORBA)
- CNews** (top left, below NOVOСТИ)
- СВЕТ** (top center)
- TV NOVOСТИ** (top right)
- Ekonomika politiki** (top right, below TV NOVOСТИ)
- BORBA** (bottom right)

more odkriti potrebnih čustev, ki bi jo vezala na njega. Naj ji oprostí vendar...

Od tistega dne dalje je dvajset časopisov, ki izhajajo v ZDA za »osamljena srca«, postalo priljubljeno čtivo podjetne Laure. Izpisala si je več kot sto naslovov premožnejših moških, ki jim je pisala pisma o svojih problemih in težavah. Na fotografije ni pozabila, saj so jo spretno kazale kot prikupno, a očito plašno in neizkušeno dekle.

Prihajala so darila, denar in zaročni prstani. V nepolnem letu je že imela na svojem bančnem računu petindvajset tisoč dolarjev in seveda Cadillac. Težko je reči, koliko časa bi trajalo tako dopisovanje, če se ne bi po naključju vmešala policija. Nekega bančnega blagajnika so tako prevzela Laurina pisma, da je povelil denar. Ker primanjkljaja ni mogel pravočasno nadoknaditi, se je na prizorišču pojavila policija, ki se je končno začela zanimati za romantično Lauro in Klobič se je pričel odvijati.

Nekega jutra so jo aretirali. V njeni torbici so našli kar deset pism na deset različnih naslovov. Kasneje so odkrili, da je bilo vsaj dvesto moških že pripravljeno priskočiti na pomoč v ljubezni razočarani Lauri.

»Ne morem jim menda preprečiti, če sami pošiljajo denar. Še nikogar nisem prosila niti za en cent,« je dejala policistom. Potem so jo obtožili, da je s svojim pisanjem »moralno« prisilila blagajnika v krajo denarja. Šibka obtožba, ki so jo kajpak morali kmalu umakniti. Vsi napori, da bi jo oškodovanci tožili, so prav tako padli v vodo, saj kdo bi prostovoljno letal po sodiščih in se smešil. Oblastem ni preostalo drugega, kot da so jo izpustili na svobodo, le blagajnikov denar je morala vrniti. Ostalo ji je lepo premoženje, kožušina in Cadillac — in kdo ji kaj more!

PARIZ

NAROBE ROMUL

Pred nekaj dnevi je levinja v živalskem vrtu Saint Vincent De Tyrosse dobila štiri mladiče, toda kot se v ujetništvu pogosto dogodi, jih samica ni hotela hraniti. Obupan direktor je zamljal iskalo kako drugo žival, ki naj bi nadomestila levkom mater. Vendar zamljal, saj so medtem pomrli od lakote že trije mladiči. Do kraja nesrečni direktor se je končno domislil svoje nečakne, ki je pred štirim meseci povila krepkega sina. Tako se je temu pridružil še levček in dvojica se zdaj skupno hrani na prsih mlade matere. Seveda pa je to le izhod za silo in na poti so že tri psi, ki bodo v nekaj dneh nadomestile pravo mater.

MILAN

TRIKRAT SO UDARILI

V manj kot pol ure so v Milanu oropali tri banke. Svojevrstni rekord, o katerem so se razpisali svetovni časopisi in ne zamljal, saj kaže, da je Milano postal lahek teren za vse, ki jim je ljub tuj denar. Ne gre toliko za vsote, ki so jih naprali — skupno so pobrali nekaj več kot 17 milijonov lir — pač pa za drznost roparjev in za to, da so banke vse prelahek plen gangsterjev.

12. IX. 1965 so ob 11.03 oropali Banco del Monte, 4 milijoni plena; ob 11.15 so naprali v Banci Popolare di Milano 6,5 milijona in končno so ob 11.35 olajšali še Banco Popolare di Novara za 7 milijonov. V vseh treh primerih je sodelovala zakrknana trojka, ki je hitro in strokovno pobrala, kar se je pobralo dalo, ne da bi izgubljala čas in se podajala v nevarnost, da skrivne alarmne naprave obvestijo policijo. In res je policija vedno le za nekaj trenutkov prepozno prišla na prizorišče ropov. Izvedenci so prepričani, da so vsi trije ropi, ki so si sledili v tako hitrem zaporedju, gotovo delo ene same dobro vodene roparske skupine. Ker pa so si ropi sledili tako naglo, je tudi gotovo, da je bil glavni namen roparjev znesti policijo, ki je tako morala drobiti svoje sile v treh nasprotnih smereh. Gangsterski napadi so v vseh primerih presenetili uslužbence, saj so roparji delali izredno hitro in metodično. Nobene nervoze, nobene izgubljanja časa, čeprav bi lahko pobrali še več denarja, toda tvegali niso sekunde za to, da bi morala še bolje počistiti predale in blagajne. Dobro so vedeli, koliko časa bo minilo, preden bo policija prihitela na pomoč.

Storilci so bili zakrknani in dobro oboževani, pripeljali pa so se, kot je to menda že običajno, z ukradenimi vozili. Te je policija sicer kasneje našla na milanski periferiji, žal pa za drznimi roparji ni ostala niti najmanjša sled. Prav ta organiziranost da slutiti, da je vse tri rope vodil en sam človek, ki je napade na posamezne banke časovno razporedil tako, da so bile policijske akcije razmetane po celotnem območju Milana.

LONDON

ZA VICTORJA SO KLINIKE KOT HOTELI

Medicinska revija, ki obravnava ta primer, sicer ne omenja priljka, vendar precej ostro slika nenavadnega goljufa, ki je oskočeval 83 bolnišnic in ki je znan prav do Skotske. Za kaj pravzaprav gre? Victor je v devetih letih kar 178-krat obiskal razne bolnišnice v Veliki Britaniji, seveda brezplačno, saj ga varuje »socialna«. Res je, da ni edini, ki izkorišča bolnišnice in klinike za hotele, ko se mu za hoče, zato pa je najpogostejši gost medicinskih ustanov. »Zbolis« takole, ko se ti za hoče, potem pa hajd v bližnjo bolnišnico na brezplačno hrano in čisto posteljo po skrbno nego. Victor je star 57 let, prejema državno pokojnino in je baje neprekosljiv mojster simuliranja vnetega sle-

piča in koronarne tromboze. Kot velik igralec simulira hude bolečine in še drugo, kar sodi zraven. Z Victorjem je že takoj komaj porabi pokojnino — za kar potrebuje le nekaj dni — že začne s simptomi...

RIM

NA LAŠKEM STO IN DESET

Poje tako nežno, da je v dveh letih prodal osem milijonov plošč. Toda skupaj z uspehom je postal tako nemogoč, da sta se italijanski radio in televizija RAI ločila od svojega sicer najbolj priljubljenega pevalca. Pevec popev Bobby Solo v prihodnje ne bo več pel na zaslonih italijanske televizije.

Leta 1964 je bil debutant v San Remu in pel o solzi na obrazu (»Una lacrima sui visce«), pesmico je prodal na treh milijonih gramofonskih plošč. Televizija ne joka za njim, pa čeprav je v preteklih letih nastopal pri njih vsak teden.

Prepozno je prihajal na vaje, milansko radijsko postajo je ogorčeno zapustil, ker vratar ni dovolil vstopiti eni od njegovih prijateljev. V Hamburgu so ga morali radijski producenti čakati nekaj ur, potem pa jih je obvestil, da ga ne bo.

Solo pravi, da so ga s televizije izgnali zato, ker »ženske obožujejo njegov glas, moški pa ga zato sovražijo«.

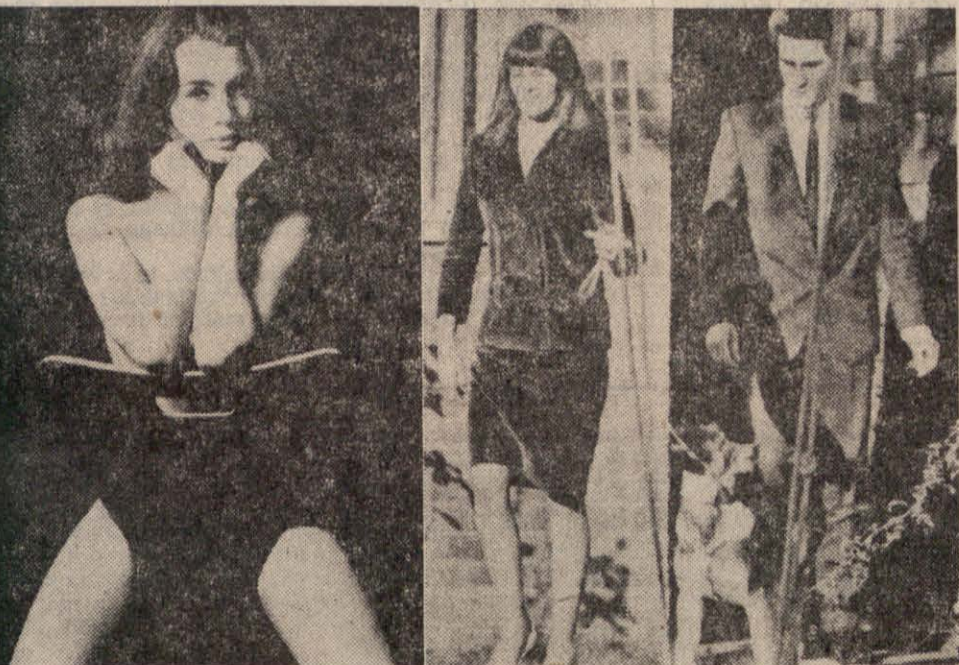
To trditve je menda dokazal letos v San Remu, ko je povprečna popevka »Se piangi, se ridi« (Naj se smeješ ali jočeš) zmagala, pa čeprav tega noben strokovnjak ni pričakoval. Do uspeha so ji pomagale ženske, ki so bile v žiriji.

Sedaj namerava Solo ustanoviti lastno produkcijo gramofonskih plošč. Solo: »Čas je, da se končno izkaže, kaj se skriva v mojem angleškem obrazu, da za njim nore ženske; kaj je v mojem glasu, ki deluje na endokrine žleze mladih deklet; gre za moza, ki se pripravja, da osvoji Ameriko, in ki je imel doslej 110 žensk iz vseh krogov, in so ga bile pripravljene moliti, mu služiti, metale so se mu pred kolena«.

Pravijo, da Solo ni posebno vesel svojega vpliva na ženske žleze. Da bi se otepel žaljubljen, ki so mu bile »pripravljene služiti«, jim je že zagrozil, da si bo dal operirati svoj angelski obraz.

Mozartov Don Juan poje: »Na Španjolskem tisoč in tri...«

Kaj pa Solo? Raziskuje le hipoteze?

MISTER CHRISTINE KEELER? NE!

V preteklih letih ponavadi ni bila oblečena, kadar so jo fotografirali. Sedaj, za poroko, pa se je napravila v strogo ukrojen moder kostim, krilo ji je segalo doleč kolena, v roki je imela nežne mačice in poročajo o solzi v levem očesu. Nevesti je ime Christine Keeler (23).

Matičar angleškega provincialnega mesteca Wokingham ji je, kakor je navada, pokazal meter osemdeset visokega črnosivega ženina in vprašal: »Ali hočete tega moža za svojega zakonitega soproga. Ga boste ljubili, spoštovali in ubogali, dokler vaju smrt ne bo ločila?« Christine je šepnila: »Hočem.«

»Če se bom že poročila,« je zapisalo najbolj znano britansko dekle za zabavo po aferi z ministrom Profumom, »potem bo moj mož bogataš, in poročila se bom šele takrat, ko se bom že dovolj zmolela.«

Christine je vzela besedo nazaj. Njen izvoljenec je inženir za ogrevanje in zasluži komaj 24 funtov (84.000 din) na teden in vse, kar lahko danes najbolj znan angleški ženin ponudi svoji življenjski družici s preteklostjo, je malomeščanska sreča v enodružinski hiši iz opeke. (Stala je 17 milijonov dinarjev.)

Pred kamionom v dnevi sobi svojega skromnega doma je novoporočenec James Levermore s povesnim pogledom izjavil reporterjem: »Christine je moja stara ljubica iz mladosti in dolgo sem moral čakati nanjo.«

Jamesu je bilo petnajst let, ko se je bil zaljubil v svojo sošolko Christine, ki je bila ponavadi v rumenem puloverju in je tako rada vozila kolo. Christine je v svojih spominih zapisala: »Takrat sem imela precej fantov, toda niti najmanj si nisem želela stalnih razmerij.«

Ko je Christine zapustila Solo, Levermore ni več srečala. Najprej je delala v sprejemnici (»Šeš me je preganjal okrog pisalne mize«), potem je bila otroška negovalka (»Prenehala sem spoštovati otroke, ker so me pripeljali domov in me poskušali poljubiti«) in končno končala v majhnem penzionu (»Kjer me je lastnik poskušal posiliti«).

Sele potem ko je pričakovala otroka s podoficirjem ameriškega letalstva, novorojenček je po šestih dneh umrl, in je veseljaško dekle spet spomnilo svojega sosolca. Christine v zgodbi svojega življenja: »Tako kot vedno, kadar sem imela težave, mi je tudi takrat stal ob strani. Ponudil mi je zakon, pa sem odklonila. To je bil zanj težak udarec in doživel je tak živčni pretres, da so ga morali zdraviti. Zaradi vsega tega sem popustila in mu obljubila zaroko. Toda priznati moram in sram me je, da sem ga pustila na cedilu in na proslavo zaroke sploh nisem prišla.«

Begunka z zaroke se je naselila v Londonu. Bila je natakarka in »showgirl«, dokler se ni navezala na bogatega šejka, kjer je tudi spoznala zvodnika visoke družbe dr. Warda, ki je lepotico predstavil ministru Profumu.

Afera Profuma je znana.

Christine danes: »Imam eno samo željo — normalno zakonsko življenje kot vsi drugi ljudje.«

Kako živeti kot vsi drugi ljudje, je problem, ki tare tudi njenega mladega moža. V minulem medenem tednu ga je množica reporterjev in fotografov, ki je oblegala njuno hišo, neprestano spominjala, kako prominentno damo je pripeljal domov.

Mister Levermore novinarjem: »Ne maram biti Mister Christine Keeler!«

Na slikah: levo — nekoč; desno — danes

SORENSEN O PREDSEDNIKU KENNEDYJU (8)

je pristalo nekaj minut pred 21. uro. Ostala sva v avtomobilu, da ne bi vzbudila pozornosti.

Natanko se spominjam, kako se je nasmejani Kennedy, govornik z volilnega zborovanja, prdno spustil po stopnicah letala, pomahal občudovalcem in takoj potem, ko je sedel v avtomobil, snel masko. Vsa teža bližnje krize se je pokazala na njegovem obrazu. »No, pojdimo,« je dejal soferju Billu, potem pa sva mu začela s pravosodnim ministrom natanko poročati o vsem, kar se je bilo zgodilo med njegovo odsotnostjo. Pripravil sem bil štiri tipkane strani poročila o tem, o čemer smo si bili svetlovali edini, in kje so žarišča nasprotnih mnenj. Izvleček je vseboval tudi vse možnosti, kako naj bi ZDA reagirala na postavitev raket v neposredno bližino. Seznan vprašan, ki so ostala brez odgovora, je bil zelo dolg in je bil napisan na koncu.

Osemnajstega oktobra je imel predsednik v Beli hiši dveurni pogovor s sovjetskimi zunanjim ministrom Gromikom, ki se je bil udeležil zasedanja OZN v New Yorku in se je tedaj vračal v domovino. Sestanek je bil zelo davno prej napovedan. Spraševali smo se, če bo Gromiko na sestanku obvestil Kennedyja o raketah na Kubi. Vsi pa smo menili, naj Kennedy molči o tem, da smo jih že odkrili.

Kennedy je za vsako ceno hotel preprečiti Gromiku, da bi ga na pragu Bele hiše obvestil o oporiščih na Kubi. Sodil je, da si bo pridobil zaupanje ameriškega ljudstva samo tako, če ga bo sam obvestil o oporiščih na otoku. V isti sapi pa je predsednik nameraval tudi obvestiti javnost o ukrepih vlade ZDA.

Pred sestankom je bil zelo zaskrbljen, vendar se mu posrečilo, da se je prijazno smehljaj, ko sta prišla ministri Gromiko in Dobrinin, poslanik SZ v Washingtonu.

Gromiko, ki je sedel na zofi nasproti Kennedyjevega gugalnega stola, ni niti z besedo omenil raketnih oporišč. Glavna tema pogovorov je bil Berlin. Ko sta se pogovarjala o Kubi, je Gromiko označil omejitve pomorskega prometa ameriških zveznikov s Kubo kot »trgovsko blokado, ki je v nasprotju z mednarodnim pravom«. Gromiko je nadaljeval: »Le kako naj ostane sovjetska vlada prekrizanih rok in naj ne ukrene ničesar... ko pa je v načrtu agresija in obstaja nevarnost vojskega napada velesile na majhno državo.«

Kennedy je odgovoril tako, da je »ponovil svoje septembrske izjave, kako bodo reagirale ZDA, če bi Sovjetska zveza na Kubi zgradila raketna oporišča.«

Gromiko se je gotovo spraševal, zakaj sem mu navajal svoje stare izjave, mi je kasneje dejal Kennedy, »toda reagiral nis«.

BLOKADA ALI BOMBARDIRANJE

Medtem ko se je sovjetski zunanji minister še isti večer udeležil slavnostne večerje v osmem nadstropju zunanjega ministrstva, je samo nadstropje pod njim zasedala celotna skupina zunanje političnih svetovalcev. Manjkala sta le Rusk in pa poslanik ZDA v Moskvi Thompson, ki sta bila na slavnosti večerji.

Čeprav smo o položaju na Kubi razpravljali samo tri dni — zdelo se nam je, da je minil že mesec — smo bili pri odločitvah zelo na tesno s časom. Kennedy je namreč sodil, da koncentracije ameriške vojne mornarice v Karibskem morju ne bomo mogli več dolgo razlagati samo kot okrepitev zaradi povečanih kubanskih letalskih sil, ampak da bo skrivnost kaj kmalu prišla na dan.

Večina svetovalcev se je sedaj zavzemala za blokado Kube. Končno smo bili tako daleč, da smo lahko predsedniku predložili celotno skalo alternativ in vprašan brez odgovorov.

Ošli smo v Belo hišo. Da bi ne vzbujali pozornosti, je namestnik zunanjega ministra predlagal, naj se ne odeljemo v koloni velikih črnih službenih avtomobilov. Tako smo se vsi razen referenta za Južno Ameriko Edwina Martina, ki je šel pes, stlačili v avtomobil pravosodnega ministra.

»Če pride do prometne nesreče, bodo imeli vsaj kaj reševati,« se je nekdo šalil.

V ovalni predsednikovi delovni sobi smo poročali o vseh alternativah: tako o blokadi kakor tudi o možnostih, da se sprijaznimo z raketnimi oporišči na Kubi. Kennedy je sedaj prestopil iz tabora zagovornikov letalskega napada med tiste, ki so se zavzemali za blokado otoka.

Naslednjega dne je bilo ukazano vsem vojaškim poveljstvom v bližini Kube in Panamskega prekopu, naj bodo v stanju pripravljenosti. Vsi poslaniiki ZDA v Južni Ameriki, ki so bili na dopustu ali pa na poročanju v ZDA, so se morali nemudoma vrniti v svoje ambasade. Thompson in Rusk sta po večerji z Gromikom izmenjala mnenji z Martinom in Johnsonom.

Toda dokončno še ni bilo odločeno. V petek, 19. oktobra zjutraj, se je zdelo, da bo treba na odločitev še zelo dolgo čakati.

Kennedy, ki se je bil odpravil na predvolilno potovanje na srednji zahod, kjer naj bi ostal čez vikend,

me je poklical k sebi. Pravkar je bil govoril z načelniki štabov, ki so se zavzemali za letalski napad in invazijo, medtem ko so temu nasprotovali vsi drugi svetovalci.

Predsednik je bil nestrpen in je izgubljal pogum. Pričakoval je, da bova brat Bob in jaz vplivala na svetovalce, in se bodo končno zedinili. Sodil je, da je to nujno potrebno, saj različna mnenja in zamuda v vsakem primeru vplivajo na njegovo odločitev, kakršnakoli že je. Predsednik je hotel kar najhitreje ukrepati, in zato ga bo Bob takoj poklical nazaj v Washington, ko se bomo svetovalci dokončno odločili.

Tiste noči sem delal do treh zjutraj. Okrepil sem se bil s prvim toplim jedilom v celem minulem tednu. Pripravil sem predsednikov govor, v katerem naj bi javnost povedal, za kaj gre, in napovedal ukrepe ZDA. Med besedili, ki sem jih bral zato, da bi govor bolj napisal, sta bila tudi govora Wilsona in Roosevelta, ko sta napovedala svetovni vojni. V soboto zjutraj ob devetih smo preretali govor, ga dopolnili, in so ga na koncu vsi pohvalili. Kmalu potem smo predsednika obvestili, naj se vrne v Washington.

»Predsednik se je na potovanju prehladil,« je nenadno povratek pojasnil novinarjem Kennedyjev predstavnik za tisk Salinger. Kennedy je bil sicer v resnici prehlajen, toda to seveda ni bil resnični razlog, da se je iz Chicaga vrnil v Washington.

Še preden je sedel v letalo za povratek v Washington, je Kennedy poklical Beno, ki je bila v Glen Ori, naj se z otrokoma vrne v Belo hišo. Predsednik je bil pred največjo odločitvijo svojega življenja in hotel je, da bi mu družina pri tem stala ob strani.

Ko je končno padla kocka, je vprašal Jacqueline, če ne bi z otrokoma raje zapustila Washingtona tako kot mnogi drugi; v kritičnem času naj bi prebivala v bližini posebnega predsednikovega zaklonišča, ki naj bi bilo varno tudi pred atomskimi napadi. Jacqueline je odklonila, češ da bo vedno — tudi v vojni — najraje v mozevi pisarni.

Predsednikov helikopter je pristal ob pol dveh popoldne. Potem ko je Kennedy prebral osnutek govora, sva v njegovi pisarni sproščeno klepetala, dokler se ob pol treh ni začela odločilna seja. Predsednik je začel sejo. Prosil je predstavnika obveščevalne službe McCone, naj poroča o najnovejšem fotografskem in drugem obveščevalnem materialu.

Ko je McCone končal, je bila v dvorani za trenutke grobna tišina. Pričakovali smo najtežjo in najbolj nevarno odločitev, ki jo je sploh kdaj prej moral ukazati kateri od ameriških predsednikov.

Prihodnjič:

»Karantena«, ne »blokada« — »To je bila popolnost«

MED DVEMA TEČAJEMA

MOŽ, S KATERIM NE SPIM

● Ko je Mary Lindsay, 37, sprogo novo izvoljenega newyorškega župana prebrala sestavek o svojem možu, je izjavila svojim prijateljem: »Saj to vendar ni mož, s katerim spim.«

MORDA PETIČ

● Znani hollywoodski zvezdnik Henry Fonda se je petič poročil. Njegova nova žena je nekdanja stewardesa Shirley Lee Adams, 30, ki jo je spoznal med potovanjem iz Los Angelesa v New York, in sta bila lani skupaj na počitnicah v Španiji.

»VI STE CEPEC!«

● Tako je odgovorila petinosemdesetletna znana igralka Tilla Duriex, ko jo je neki raziskovalec javnega mnenja vprašal na cesti: »Kaj sodite o seksu?«

MODNA EVA

● Pariški ustvarjalec mode Esterel je prišel na dan z novo verzijo, zakaj je Eva grešila: »Jabolko je ugriznila samo zato, ker ji je bilo že dovolj živeti brez zadovoljstva vseh žensk tega sveta — obleči novo obleko...«

TREZNI FINCI

● Finske oblasti so z zakonom izvirno poskrbele za napredek cestnega omrežja. Vsakega voznika, ki vozi vinjen, kaznujejo s tromesečnim delom pri gradnji cest. Pri tem se ne ozirajo na položaj, ki ga ima kaznovani v družbi.

CAROLIN NEDRČEK, ŠMINKA BB

● Slikar Henri Lavielle, ki je portretiral že večino filmskih umetnikov, je pokazal zbirko, v kateri ima po eno darilce teh slavnih zvezd. Stan Laurel mu je podaril korenino svojega zoba, Jean Marais svojo prvo igračo, Lolobrigida očala, Carol Baker mu je dala svoj nadržek, Gary Cooper majico, Alain Delon šop las in Brigitte Bardot rdečilo za ustnice.

ZAKON JE ZAKON

● Angleži še vedno ob nedeljah ne morejo kupiti opreme za konja. Zakon iz srednjega veka pa jim dopušča, da jo kupijo za meza. Zakon iz leta 1961 jim dovoljuje, da kupijo dele avionov, nadalje krste, nikakor pa ne morejo kupiti vložnega sadja. Ob nedeljah ne smejo kupiti avtomobila, lahko pa kupijo bencin. Tudi nakup rdečila za ustnice je ob nedeljah strogo prepovedan.

PASJA »LEPOTA«

● Tudi zelo grdi psi bodo lahko stranke lepotnega salona, ki ga bodo kmalu odprli v Parizu. Lastniki grdih psov pa bodo lahko sodelovali pri izvolitvi najgršega psa, ki bo dobil nagrado pet tisoč starih frankov. Pierre Lascaux je priredil volitve najgršega psa 17. novembra pod Eifflovim stolpom.

NOV ALKOTEST

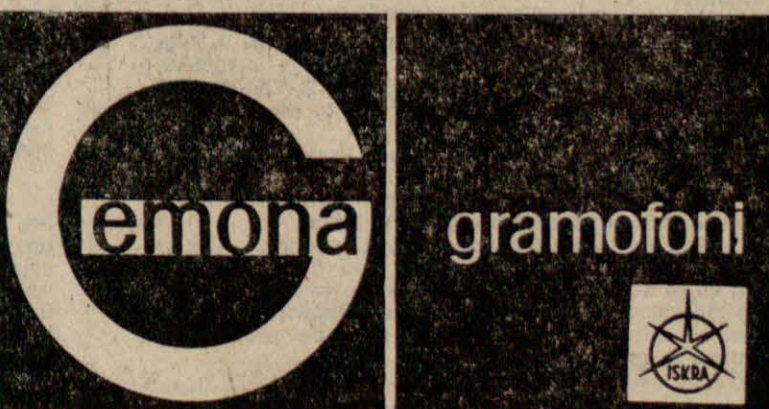
● V petnajstem pariškem okrožju je lastnik nekega bara prišel na izvirno idejo. Za goste, ki radi preveč pogledajo v kozarec, je za točilno mizo obesil ministurni napis: »Če tega ne morete več brati, ste že preveč popili!«

VŽIGALICE ZA NAJLONKE

● Tudi ženske, ki ne kadijo, bodo odslej rade kupovale vžigalice. V Franciji bodo kmalu prodajali posebne vžigalice, katerih konice so prepojene s snovjo, ki takoj ustavi zanko na nogavici.

SUKARNO O LJUBEZNI

● »Ljubi svojo domovino, ljubi svoje ljudstvo, ljubi žene in umetnost, ljubi samega sebe.« Tako je zapisal Ahmed Sukarno, predsednik republike Indonezije, v svoji četrti avtobiografiji, objavljeni v ameriški reviji »Esquire.«

IZDAJA V ATENAH

Čes trenutek je govorjenje utihnilo in oči tisočih mož so strelale v vodo. Tišina so trgale le osamljene molitve...

— Osvobodil se, zaboga! Osvobodil se! Osvobodil se! je prosil Mike.
Z nočjo je nitka upanja postajala čedalje tanjša. Tudi za najbolj trmoglave je postalo očitno, da se ladja ne bo pravočasno rešila s pešine, da bi vkrcala moža. Morrisson se je vrnil v gozd. Zagnal je mehur na tla:

— K vragul!
Obklesel je spet uniformo...

Zdaj ni bil trenutek, da bi objokoval usodo. »Dovolj je drugih stvari, da mi ni treba biti v skrbeh zase,« si je dejal. Bil je trdno prepričan, da je britanski ekspedicijski korpus v salamski kaši.

Treba je bilo ukrepati. Ni mogel venomer bežati pred Mosleyem in tistim malim. Prej ali slej ga bosta dobila. Čez dan? Čez uro? V svojem besu je spet pomislil na otroka. Ne sme se zgoditi, da bi Jay in Lynn postala sirota in se vedno čudila nad skrivnostnim in nerazložljivim izginitjem njunega očeta.

Kmalu se bo zdanilo. Mike je mrzlično razmišljal. Morebiti so v Atenah odnehali in ga ne iščejo več. Se vedno ima čas, da se vrne tja. Grške in angleške zaščitnice so še vedno v severnem delu mesta. Če mu uspe, da se izvleče od tod, se bo že znebil Mosleya in tistega drugega. Šel bo v Naupliu in se kje rešil uniforme. Od tam bo potreboval največ dva, tri dni do Aten. Ljudje so mu naklonjeni in mu bodo spotoma pomagali.

— Pojdite, fantje. Vrnite se v gozd.

Polagoma so se vojaki vračali v kritje, preveč potrti, da bi govorili.

Mike se je oddaljil in stalno pazil, da bi ga ne videli. Za trenutek je obstal in opazoval sončni

22 vzhod. Ladja je bila napol iz vode, nemočna kot želva na hrbtu. Posadka je v dolini na vso moč veslala k bregu. Z jutranjo zarjo pa se je spet oglasilo brnenje letal.

Nekaj minut pozneje so štuke razdejale SLAMAT. Morrisson je zagledal avstralskega kapetana in palestinskega narednika, ki sta šla proti njemu. Skril se je za drevo, a ju je slišal govoriti, ko sta šla mimo.

— Ste slišali zadnje novice, narednik?
— Kakšne novice, sir?
— Nemci so vkrcali v Atene.

10.

Novica je potrla Morrissona. Zastokal je. Kakšna usoda! Saj ta vojna vendar ni moja, je tiho ugovarjal, zakaj sem torej vpleten vanjo, ko me vendar prav nič ne zadeva? Nemci se bodo uredili v Atenah in čez kak dan bodo že drveli čez Peloponez. Tedaj ne bo sovražnik iz zraka edina grožnja.

Motorizirani konvoj se je ustavil na poljski poti kilometer od gozda. Disciplinirano je začela popuščati. Vojaki so hiteli iz kritja in plezali na kamione. Ni bilo treba, da bi jih podčastniki spodbujali.

Mike se je moral naglo odločiti. Bilo je preprosto: ostati ali odpotovati. Ostati? Naj hodi pred nemško armado? Zdalj ne more več priti v Atene. In če mu uspe, kaj bi imel od tega? Ambasada je gotovo obkoljena. Nemci so nedvomno nadzorovali železniške postaje... ceste, posebno pa vse ameriške državljane. Mike je opazoval vojake, kako so drug za drugim skakali na kamione...

Edina rešitev je bila, da se jim pridruži. Tvegati s čedalje večjo verjetnostjo, da ga Mosley in tisti drugi ne najdejo več. Še enkrat poizkusi srečo, da bi z Britanci pobegnil Nemcem.

Noč je zagrnila gore. Vojake je v kamionih tako premetavalo, da niso čutili niti utrujenosti niti bolečin.

Dolga kolona kamionov se je jela spuščati z gora proti morju. Neskončna vrsta žarometov, ki se je vijugala, vzpenjala in spuščala. Vrsta, ki je spominjala na romarje s svečo v roki na poti v Sveto deželo.

Strahotni kriki so se razlegli v noč, ko je neki kamion spregledal ovinek in stresel človeški tovar na ostro stmo skalovje. Mnogo vozil je obtičalo zaradi okvare. Morali so jih prevrniti v grapo, kjer so se vnela; potem so se močje zgneli v druge, že tako prenapolnjene kamione.

Mračna procesija se je vila dalje...

Zora!
Kakih sto kamionov se je razbilo v globeli. Dunkerque na kolesih se je spustil z gora in se ustavil blizu mesta Kalamata ob Mesinijskem zalivu. To je bilo konec poti. Kalamat, mesto na odprtem brez vsakršne obrambe, je bilo kup pepela.

Vojaki so se razkropili po nešteti nasadih limonovcev okoli Kalamata. Nad njimi je na stotine letal bombardiralo in obstreljevalo vsak kvadratni meter že tako opustošenega področja.

Mike se je stisnil k tlom. Ure in ure so štuke nehoma tulle. Medtem ko je okrog Mike gori svet, se je v njem iznenada zbudilo silovito sovraštvo. Zdalj je vedel, kdo je njegov sovražnik.

Poldne. Bombardiranje še ni pojenjalo.

Narednik z angleškim našitkom se je priplazil k Miku in ga stresel za ramo.

— Pridi sem, bučan. Ljudi potrebujemo. Kamion z živili se je pokvaril v Kalamatu.

Mike je šel za njim.

Srečavala sta zdravnike in bolničarje, ki so na

24 moč utrujeni mrzlično obvezovali ranjence, ki jih je bilo vsako uro več.

Narednik je nabral kak tucat mož.
— Veste kaj novega o evakuaciji?
— Rečeno mi je bilo, da nas ne bodo mogli odpeljati z ladje prej kot jutri zvečer.

— Kaj pa Svabi?

— Naša zaščitnica jih še vedno zadržuje pri Korintu.

Prispeli so do roba nasada, kjer je čakal kamion. Možje so stekli k njemu, splezali nanj in odbrzeli so proti Kalamatu.

Kamion je pripeljal na trg. Tri štuke so ga takoj napadle. Možje so se brž razkropili po cesticih. V trenutku je bil kamion v plamenih.

Mike je zdrvel čez trg. Spotaknil se je ob mrtvega konja. Nekaj trenutkov je tam kot hipnotiziran ležal iz oči v oči z življem in zdelo se mu je, kot da se norčuje iz njega: »Tudi moja ni ta vojna.« Mike se je pobral in stekel k nizu sosednjih hiš. Ko so priletele bombe, je skoraj na glavo skočil na stopnišče neke kleti.

Starček in trije mornarji so se stiskali k zidu. Zenska je objemala otroka, ki je kričal; skušala ga je pomiriti in mu ponudila prsi, a pri vsaki eksploziji je otrok še bolj vplil. Starček se je prekril in tiho molil. Neka druga ženska je dobila živčni napad. Mike se je obrnil, da ne bi gledal tega žalostnega prizora.

Pretekle so tri ure, preden je minil napad. Mike je opotekajoč se stopil iz kleti. Zmračilo se je. Iz pogorišč Kalamata se je kadilo. Mrtvi konj s čudnim pogledom je še vedno ležal na trgu. Mike je z omahujočim korakom odšel po cesti iz mesta. Kamion, ki je privozil mimo, ga je naložil in pripeljal v gozd

Previdno se je splazil skozi gozd v bližino ceste. Mimo so vozili kamioni. Ko se je približal zadnji, mu je Mike pomahal. Vozilo je toliko zmanjšalo hitrost, da je lahko zadaj splezal gor s pomočjo vojakov, ki so že bili vkrcani.

Naglo se je ozrl okoli sebe. Niti Mosleya niti matega ni bilo gori. Prekril jih je oblak prahu. Bil je rešen... vsaj za nekaj časa.

Blizu križišča z glavno cesto nad Nauplijem se je konvoj pridružil večji koloni, stotinam kamionov, nabito polnih z vojniki angleških, avstralskih in novozelandskih divizij, ki so se borile severno od Aten v Termopiskih ožinah. Ker Grki niso mogli privedi iz Albanije glavnine svojih čet, so se morale umakniti južno od mesta in se braniti pred napadi iz zraka in z zemlje. Rečeno je bilo, da se umikajo, da bi Grčiji prihranili novo opustošenje.

Te divizije so se naglo spuščale proti južni Grčiji, potem ko so pustile pri Korintu večjo zaščitnico v upanju, da bo mogla zadržati Nemce, da ne bi vdrli na Peloponez, dokler se ne bi glavnina čet vkrcala na ladje.

V nešteti majhnih pristaniščih in zalivih so ladje mornarice in angleške in grške trgovske ladje obupno hitre evakuirali kakih petdeset tisoč Britancev, ujetih v past. Medtem ko jih je sovražnikovo letalstvo in zdaj že njegova armada na kopnem napadala, so se trudile, da bi svoje ljudi odpeljale iz te obsojene dežele. Ladje so vkrcavale ponoči, toda množice tisočev pripeljale v Libijo ali na Kreta.

V koloni je krožilo na tisoče govorice: da je grški kralj pobegnil z vodnim letalom... da je grški ministar predsednik napravil samonar... da so Britanci potokili Italijane v pomorski bitki... da je bila v Albaniji zajeta glavnina grških čet...

kaka dva kilometra od morja. Tam so ostanki ekspedicijskega korpusa čakali na evakuacijo.

Z nočjo je prišel hudourni naliv. Michael Morrisson je bil preveč izčrpan, da bi pojedel ostanek kruha in sira, da bi mislil, da bi se vznemirjal. Kot snop je padel v blato in zaspal.

11

Jutranje sonce je grelo Miko. Zvalil se je na bok v blatu, ki se je skoraj že strdilo na njem. Odstranil si je blato z oči, z ust, z las, potem je sedel.

Cete so bile že na nogah in zlagoma so se razkropile po bližnjih grčih, kjer je bilo boljše zavetje. Po Miko je prišel neki podčastnik; vstal je in odšel za njim. Na majhni vzpetini si je z izposojenim orodjem izkopal jamo in sedel vanjo.

S svojega mesta je Mike lahko videl dobršen del zaliva. Pod njim se je čisto blizu vode skrival Kalamat z dolgimi vrstami limonovcev, oljk in trt. Onstran so se dvigale strme skalnate stene peloponeških gor. Kako je bilo na videz vse mirno, gledano od zgoraj. Celo letala, ki so krožila nad mestom, so se zdeli kot majhne nedolžne mušice. Kruh se mu je razlezel v kašo, sir pa je bil še dober. Pojedel ga je in spil ostanek vode.

Ni vedel zakaj, a kar naprej mu je prihajala pred oči deklica, ki je stiskala k sebi punčko iz cunj. Tvevalo ga je in imel je čuden vtis, kot da je na Twin Peaksu in zre na San Francisco... Vojak v bližini mu je velikušno ponudil čik. Mike se mu je zahvalil in takoj potegnil nekaj dimov.

— Si slišal? Svabi so prišli čez Korintski zaliv.

Tedaj je bila XII. armada v južni Grčiji. Se tisto noč bi se morali evakuirati, razen če bi angleška zaščitnica napravila čudež.

23 Bilo je tudi nekaj novic, ki so jih malo ohrabile: med drugimi tudi ta, da so evakuirali večji del ekspedicijskih čet. Še je bilo upanje.

Na vsakem križišču se je dolga kolona povečala. Z glavne ceste, kjer je bilo prenevarno, je krenila na težavno gorsko cesto.

Kamioni so se majali in sklopotali po skoraj neprehodnih poteh, vozili tik nad prepadi, sopihali po strmih vzpetinah in skripali ter cvili, ko so savirali po klancih navzdol. Ovijali jih je oblak prahu, da je ljudem jemalo sapo v dušeci vročini.

Sredi tega vrtnega dogodka, ki sodi na eno najmračnejših strani zgodovine, je nekega osamljenega moža, Michaela Morrissona, ameriškega pisatelja, premetavalo med bednim človeškim tovorom. Bežal je... brez identitete.

Zakaj je bežal? Ni vedel. Cesto si je dopovedoval, da ima vse svoje dobre in slabe strani. Smrt njegove žene je dala njegovemu pisateljskemu talentu moč in zrelost, ki sta mu primanjkovali. A katera sila ga je pahnila v to razbeljeno peč? Morebiti bo nekega dne spoznal tudi to...

Zakaj prav jaz? Je premleval eno in isto. To vendar ni moja vojna.

Toda mar je ta vojna vojna tistega vojaka, ki se krčevito drži tam zadaj, da bi si rešil življenje? Tistega vojaka, ki je nemara redil ovce na Novi Zelandiji? Gotovo se tudi on sprašuje, kaj počne tu na jugu Grčije...

Mar je to vojna tega mladega Angleža, ki se sklanja čez rob in bruhra? Ali tistega velikega Arabca, ki sedi poleg njega?

In kaj ima s to vojno mala deklica, ki je ležala na vaškem trgu, stiskajoč k sebi punčko iz cunj?

Bolj je premišljeval o tem, manj se je smilil sam sebi.

25 Mike je ležal v luknji, opazoval nebo nad seboj in premišljeval. Mislil je na vse, kar ga je doletelo zadnje dni. Skoraj podzvestno je pobrskal po notranjem žepu. Gledal je majhno belo pismo. Gledal ga je in mrščil obrvi. Z lepo Stergiujevo pisavo je bilo napisano: SIR THOMAS WHITLEY, 12, BEAUCHAMP PLACE, LONDON S.W.3. IZROČITI NASLOVLJENCU V ROKI.

Mike je nekaj časa obračal pismo. Ugriznil se je v ustnice, ko je začutil, kako ga prileplja skušnjava. Njem, sklenil, odprl ga je in prsti so živčno brskali po njem. Razgrnil je majhen list papirja. Videl je s Stergiujevo roko napisan seznam imen in mest. Na drugi strani ni bilo nič.

Gledal je imena. To nikakor niso imena Grkov... ali pa je kakšna šifra. Mike je bil malce razočaran. Pričakoval je vsaj kakšno tajno sporočilo...

bral je seznam:

John Peterson, Johannesburg, S.A.

Lorrie Daniels, Sydney.

Elmer Jackson, Montreal.

Sarah Moonstone, Montreal.

Adam Piper, Montreal.

David Main, Christchurch, N.Z.

In tako je naprej... imena... mesta.

Mike je kar gori od radovednosti. Kdo so ti ljudje? Kakšen smisel ima ta seznam? Vsaka domneva ga je le še bolj vznemirjala. Za gotovo pa je vedel le to: kdorkoli so že ti ljudje, seznam je pomemben tako za Britance kot za Nemce.

Tisti, ki iščejo ta imena, prav nič ne cenijo človeškega življenja. Če seznam dobe pri njem, je toliko, kot da bi bil mrtev. In če ne bi bil več pri njem? Potem bi nemara še imel možnosti, tudi če ne bi bilo več upanja za evakuacijo. Če bi se na pamet naučil ta imena? Bilo bi kaj preprosto, potreboval bi le ma-

26 ta. Sovražnik se je preuredil in s številčno premočjo potisnil nazaj Britance, ki so se počasi umikali v mesto. Tam so drago prodajali srebreno ped terena. Znočilo se je, boji pa so še vedno besneli.

Rušili in transportne ladje so plule po Mesinijskem zalivu navzgor in čakale na trenutek, da bodo izrgale sovražniku svoje ljudi.

Mike Morrisson je z besno odločnostjo hitel navzdol, da bi prisel na krov kake ladje in zapustil Grčijo. Ko je prisel na obalo, je izginila sleherni sled discipline. Neoboroženi možje so mrzlično čakali, da bodo odšli. Mike je stal za vpijočo množico, ki je segala dvesto metrov daleč in v kateri je sleherni mislil samo na eno.

Mora priti do obale... Mora biti tamkaj, ko bodo prišli čolni. Slišal je, kako se je za njim bojni hrup blizal... blizal...

S sklenjeno glavo se je zaril v gnečo razburjenih mož. Prodiral je čedalje globlje v zmedo in pri tem napenjal vse sile. Možje so suvali, odirali... se upirali... vplili... Odpiral jih je na levo... na desno... Vrtinec ga je spravil na kolena. Uspešno mu je, da se je dvignil, a stopal je po skoraj do smrti pohojenih telesih. Pomagal si je s komolci, pestmi, branci... Klobčič prerivačih se ga je spet podrl na pesek, teža kakih dvajsetih teles ga je tiščala na hrbtu. Grizel in praskal je, se zvlekel iz gneče, zrinil skozi poslednje vrste in se zgrudil v morje... Vstal je do kolen v vodi in lovil sapo. Uniformo je imel razcapano, po obrazu je krvave roke je imel otekle.

Na mah je zavladala tišina.

Britanski polkovnik je stopil nekaj korakov v morje in se obrnil k vojakom. Ponosno se je vedel, vendar se ni mogel premagati, da mu ne bi glas trepetal:

— Vojni ujetniki smo, je počasi dejal.

lo časa... Imel pa je še en skrivni razlog... razlog, ki si ga ni hotel priznati. Izkusnje zadnjih dni so precej pripomogle, da je v njem zamrl duh nevtrnosti. In vendar ne, si je dejal. Imel ga bom toliko časa, dokler bom mogel, in ga bom učil, če se bo položaj poslabšal. Če bi se naučil imena na pamet, bi se kompromitiral.

Toda... če bo seznam uničen, ga tudi Britanci ne bodo dobili...

Mike je znova legel, toda imena mu niso dala miru. V duhu je ponavljal in ponavljal... John Peterson... Lorrie Daniels, Elmer Jackson...

Vzdihnil je in se vprašal, če ne postaja nor. Na pamet se je naučil vsa imena s seznama, raztrgal papir na drobne koščke in jih raztrosil v veter. Dan je minil brez hujšega, in ko se je jelo mračiti, je Mike vedel, da bodo štuke odšle. Opazoval je vodno prostranstvo in zagledal na obzorju prvo majhno črno piko, ki ji je sledilo še mnogo drugih.

V Mesinijski zaliv so prihajale ladje.

Vojaki so prilezli iz lukenj in gledali. Tokrat ni bilo ne petja ne vzklíkanja... samo molitve. Toda niso bile uslišane. Po gori je šlo od ust do ust:

— Pri Kalamatu so pristali sovražni padalci!

Ostanki in podčastniki so vstali in vplili:

— Si tisti, ki imajo orožje, naprej! Drugi pojdite k obali!

— Hitro, fantje! Vzemite orožje in v dir!

— Pokažite tem umazanim Svabom!

Gora je podivjala.

Najprej v desetinah, nato v stotinah so hoteli proti Kalamatu z željo po ubijanju. Možje so razdraženi, besni napadali z nasajenimi bajonetmi. Nekateri so bili oboroženi le s pištolami, drugi s strojnimi puškami ali pa celo samo s krepelci...

Ta zagrizen napad je pregal Nemce iz Kalamata.

— Nacistični gnoj, je dejal Mike.

— Lahko bi se reklo, da ne znaš izgubljati, Morrisson... Mosley je skomignil z rameni. — Saj, veš, kako je s takšnim poslom.

— Nacistični gnoj.

— Bolje bo, da prihraniš svoje ljubeznivosti za Herr Heiserja, se je posmehnil Mosley.

Odjeknil je revolverjski strel.

Na Mosleyevem obrazu se je zarisal čuden izraz. Revolver se je zamajal v njegovi roki, ki se je odprla, in padel na tla. Mosley se je zamajal. Stopil je korak naprej k Miku... sekunda... Kolena so mu kleknila, zgrudil se je in se zvalil Miku pred noge. Še nekaj trzajavev, potem se ni več zganil. Čeljust mu je omahnila, v mrtvih očeh se mu je še zrcalilo silno začudenje.

Mikeove mišice so bile napete, da bi počile.

Stal je pred truplom Jacka Mosleya in strmel vanj z izbuljenimi očmi.

Izza bližnjega drevesa je stopil neki mož. Zelo majhen mož, nekoliko višji kot meter petinpetdeset; nosil je očala v okviru in držal revolver, ki se je še kadil.

Naglo se je sklonil, pobrskal po Mosleyevih žepih, potem zavall truplo pod grmovje. Pobral je mrtvečev revolver in ga potisnil Miku v roke:

— Skrij to pod pas.

Mike je še vedno strmel v truplo.

— Pojdi, fant. Naglo se morava pobrati od tod. Še vedno zmedeni Mike se je pustil vleči skozi gozd. Po dolgem ovinku sta se vrnila na obalo. Vojaki so zbirali puške, da bi jih izročili Nemcem.

Mike je sedel na pesek in zmajal z glavo.

— Imam dušilec, je dejal mali. — Nihče ni slišal strela.

28 Mike je pogledal moža, ki je stal pred njim.

V tem trenutku ne bi zaupal niti svoji materi. Mož se je spustil na tla poleg njega in mu govoril s prita-jenim glasom. Mike ni črnil besede.

— Jaz sem Soutar, sodelavec majorja Howe-Wil-kena. Naj v miru počiva njegova duša.

Mike se je trudil, da bi razumel, kar mu je pravil Soutar, a čudna misel mu ni šla iz glave. Bežal je pred tem možem, prepričan, da je delal z Mosleyem. Morebiti sta ga hotela v gozdu samo prevarati, da bi ga izrabila. Ne, to ni mogoče. Mike je videl, kako je kri brizgala iz Novozelandskih ust.

— Morrisson, zdaj ni čas za odličnost. Gre za resne zadeve.

Mike je še molčal.

— Vidiš tisto cesto? Čez nekaj minut bodo prišle po njej nemške čete. Pripravili so se za ujetniško tabo-rišče blizu Korinta.

Morrisson še vedno ni rekel nobene.

— Dobro, pa molči, kolikor te je volja. Drži jezik. V nekaj dneh te bo našel Konrad Heiser. Bomo videli, če boš molčal, ko boš v njegovih rokah. Poslušaj, Morrisson. Nemci so zažgali več kot sto vaših. Pobjabili so civiliste kot muhe. Ne bo lepo, ko bodo spoznali, da so zajeli brigado palestinskih Židov.

Mož, ki se je imenoval Soutar, si je prižgal ciga-reto.

— Ne bodi neumen. Ubil bi te hkrati z Mosle-ym, če bi le za trenutek podvomil, da nisi v redu. Slišal sem, kaj si mu rekel.

— Morebiti je bil revolver nabit s strašnim nabojem,« je premišljal Mike. Kazalo je, da se mu zman upira. Pozna njegovo ime, ve, kdo je. Tako ali drugače je izgubljen, če je ta Soutar nemški agent. Srce mu je utripalo. Še neodločen je odprl usta:

Zarek upanja je ugasnil.

Tri besede so še vedno odmevale po ušesih tiso-čerih vojakov, zbranih pri Kalamatu... vojni ujetniki... vojni ujetniki... vojni ujetniki...

Svetli plamenčki tabornih ognjev so migotali ob obali. Michael Morrisson je tresoč se sedel ob enem od njih. Bilo ga je strah kot še nikoli. Že je videl, kako na njegovo glavo pada črn pendrek, možje ga brcajo v zadnjico in polivajo njegovo nezavestno telo, da bi ga obudili za novo mučenje. Hotel se je prepričati, da je pogumen... toda bilo ga je strah. Za trenutek ga je že obsla misel, da bi izdal imena skrivnostnega seznama v zameno za svoje življenje. Sam pri sebi je hotel opravičiti ta načrt, pa mu ni uspelo. Vedel je, da bi do zadnjega dne ne imel niti minute miru, če bi storil kaj tako podlega. Grizel si je prste in skušal premagati stud, ki je rasel v njem. Počasi se je oddaljil od tabornega ognja. Ho-tel je biti sam, da bi v miru premislil, preden bi se zdanilo.

Vso tisto dolgo noč se je Mike držal sam zase in se spominjal toliko lepih ur. Spet se je videl z Ellie na univerzitetnih počitnicah... Držal je otročička v rokah... Odpiral je pismo in bral: Z VESELEM SPREJEMAMO VAŠ ROMAN... Da, to so dragoceni spomini...

Zora je jela spodrivati mrak. Prevzel ga je ne-navađen, čudovit mir. Nič več se ni bal.

Na gozdnem obronku je velik svetloslasec v novo-zelandski uniformi mirno opazoval Miko.

Nad Mesinijski zaliv se je dvignilo sonce.

Veliki svetloslasec je krenil med drevesi in stopil za še vedno sedečega Miko. Mike je začutil, da je nekdo za njim, obrnil se je in ujel leden pogled Ja-cka Mosleya. Ni bil ne presenečen ne prestrašen; mirno je sprejel položaj.

27 — Tako, Morrisson, vstani... niti besede... pojdi v gozd.

Mike je vstal in hodil pred Mosleyem toliko časa, da ju niso več videli z obale. Mosley je potegnil revolver in ga uperil v Miko. Naslonil se je na drevo, na upadlem obrazu se mu je zarisal nasmešek.

— Zadet, — je rekel in posmehljivo pozdravil z revolverjem. — Tisti tvoj prizorček pijanosti je bil zares prepričljiv, moram priznati. Za lep čas nam je zmešal sled. — Prižgal si je cigareto. — Zadet drugič med tem prijetnim zasledovanjem.

Mike ni zinil besede. V očeh mu je gorelo sovra-štvo. Čakal je na trenutek, ko bo Mosley nepozoren.

— Gotovo te

ZALJUBLJENI STRAH

Enid
Bagnold

Bilo je nekega poletnega jutra, okoli petih. Pičli, ki so se bili zbudili že ob treh, so se že zdavnaj razkropili in so zaspalo skakljali okrog. Velika bela hiša z zelenimi oknicami se je bleščala sredi rosne trate, medtem ko je njen lastnik nemirno korakal sem in tja po travi. Njegovi težki gumijasti škornji so puščali temne lise na lesketajoči se rosi. Njegovi lasje so bili skustrani in pod plaščem je imel na sebi pižamo. Pri vsakem zasuku na koncu trate je pogledal kvišku na eno izmed oken; bilo je okno spalnice, ki jo je delil s svojo ženo. Kot pri vseh drugih oknih na pročelju hiše so bile oknice priložne k zidu in zastori blede rumenkaste barve so padali v težkih gubah. Lastnik hiše, ki je v tej nenavadni uri in tako neudobno naravnjen hodil sem in tja po trati, namrečno da bi udobno ležal v topli postelji, si je mel premisliti roke in se zdrnil, ko je ura nad hlevom odbila šest. Tedaj je stopil v kopalnico. Postana voda iz cevi je bila še mlačna in hitro se je okopal. Ko je šel iz kopalnice v oblačilnico, je zaslišal hišno v spodnjih dnevni prostorih in ob sedmih je pozvonil slugi.

Ker se je bilo to zgodilo že prejšnjega dne, je bil sluga na zvonjenje pripravljen; zehal je in se mrščil, toda bil je oblečen. »Dobro jutro,« je rekel gospod Templeton nepričakovano in precej glasno. Navadno ni tako pozdravljal, toda danes je hotel preizkusiti kvaliteto svojega glasu. Ker se mu je zdel miren in čvrst, je govoril naprej in si zaželel melono iz rastlinjaka.

Pri zajtrku je imel le skromen tek in ko je pojedel reženj melone, je razgrnil časopis. Vrata jedilnice so se odprla in servirka in hišna sta vstopili in povedala, da odpovedujeta službo. »Čez mesec dni greva, sir,« je ponovila servirka, da bi premostila molk, ki je zavladal v sobi.

»S tem nimam nobenega opravka,« je tiho rekel. »Vaša gospa pride nočjo domov, bosta morali že njej povedati.«

»Le kaj jima je?« je vprašal gospod Templeton slugo, ki je prišel prav tedaj v sobo.

»Nič mi nista rekli, sir,« je lagal sluga, »vendar pa mislim, da ju je nekaj spravilo iz tira.«

»Ker sem izjemoma precej zgodaj vstal?« je vprašal gospod Templeton, »in se šel sprehajati, zato?« Komaj je prikril drget v glasu.

»Da, sir. Pa še drugi vzroki so.«

»Tako? Kateri?«

»Hišna,« je ravnodušno rekel sluga, »ko da bi govoril o letanju muhe, ste našla v vaši sobi vse polno razmetanih oblačil.«

»Mojih?«

»Ne, sir.«

Gospod Templeton se je usedel. »Spalno srajco?« je vprašal s slabotnim glasom, ko da bi ga rotli, naj bo razumen.

»Da, sir.«

»Eno ali več?«

»Dve, sir.«

»Sveta nebesa!« je rekel gospod Templeton in živčno stopil k oknu.

Sluga je tiho pospravil mizo in odšel. »Ni mogoče tajiti,« je zamrmral gospod Templeton. »Slekla se je ... za naslonjačem.«

Potem je sklenil, da bo šel na zrak. Šel je čez polja in skozi gozd. Hotel se je pogovoriti z Georgeom Cassonom. Toda Georgeja ni bilo doma. Za ves dan se je bil odpeljal v London in spriču jutranjega sonca na bleščečih durih, spriču brhke hišne in treznega pogleda na zložen »Morning Post« na vežni mizi je bil gospod Templeton pravzaprav čisto zadovoljen, da mu neverjetne zgodbe ni bilo treba nikomur zaupati. Osvežen in okrepljen od sprehoda se je vrnil domov.

»Telefoniral bom Hettie,« je sklenil, »zvedeti moram, ali bo res prišla nočjo.«

Poklical je torej svojo ženo, ji povedal, da mu je dobro, da je vse v redu, in z zadovoljstvom poslušal, da je tudi njej dobro in da se bo nočjo, brž ko bo konec njene prireditve, odpeljal v vlakom ob enajstih trideset in bo torej ob dvajsetih petnajstih na domači postaji.

»Prej ne pelje noben vlak,« je rekla. »Poslala sem na postajo vprašati. Zaradi strajka ni nobenega vlaka med sedmo in poldnavnajo.«

»Poslal ti bom voz na postajo. Ob pol enih boš že lahko doma. Morda bom že v postelji, zelo sem utrujen.«

»Pa menda nisi bolan?«

»Ne. Samo nemirno noč imam za seboj.«

Veter je rahlo zibal rumenkaste zastore pred oknom. Poleg kamina je stal visok naslonjač, opet z vzorčastim blagom. Nasproti tega naslonjača in kamina je stala široka zakonska postelja, v kateri je bil gospod Templeton pretežno noč ležal in se ukvarjal s svojim rokopisom. Zdal je bil zamišljeno k naslonjaču, vtaknil roke v žepe in se zagledal v pisani vzorec. Potem je odkorakal k predalniku in potegnil ven zgornji predal. Na desni strani so bile zložene Hettiejeve kombineze in hlačke, skrbno zlikane in poravnane. Na levi strani so bile njene spalne srajce, zložene, vendar ne zlikane. Gospod Templeton je opazil, da je bila svila ponekod zmečkana.

»Dokaz,« je rekel, vtem ko je šel proti oknu, »to je dokaz, da se je v tem prostoru nekaj dogajalo, potem ko sem jutraj odšel. Dekleti sta prepričani, da sta našli spalni srajci tuje ženske. Srajci sta ležala zmečkani na tleh.« Vzdihnil je. »V resnici pa sta Hettiejin spalni srajci. Zdravnik bi najbrž rekel, da sem ju sam zmečkal v neke vrste transu.«

»V zadnjih dveh nočeh?« je pomislil in spet pogledal posteljo. Zdelo se mu je, da traja že teden dni. Predpretekle noč je ležal v postelji in delal, blazine si je bil nagrmadil pod hrbet in papirje razgrnil po odeji. Ko je okoli dveh ponoči, zatopljen v delo, dvignil pogled in se zagledal v vzorec na naslonjaču, ki je bil z naslonjalom za roke obrnjen k njemu, je videl: bele roke so bingljale z naslonjala, ko da bi nevidno telo postrani čepelo na sedežu. Strmel je v roke in mrzlo ga je spreletelo po hrbtu. Negibno je sedel in opazoval roke.

Minilo je deset minut, nato so se roke iznenada umaknile, ko da bi se nevidno telo presedlo.

Gledal je in gledal, udje so mu trdili od groze in medtem ko je čas mineval, se je trudil, da bi omilil učinek nenavadnega dogajanja.

»Preutrujen sem,« si je rekel. »Bral sem že o tem. Možgani ne morejo več. Začnejo karkoli zrcaliti.« Srce se mu je umirilo, previdno se je zleknil in skušal zaspati. Razmetanih papirjev se ni upal dotakniti, negibno je pri luči ležal do zore. Ob petih je vstal in ne da bi odmaknil pogled z naslonjača, brez halje in copat zbežal iz sobe. Na hodniku je našel plašč in za skrinjo gumijaste škornje, odpahnil je hišne dur in začel hoditi po rosi travi.

Drugo noč (prejšnjo noč) je delal kot po navadi. Tako zelo si je v dolgih urah hoje na svežem zraku zagotavljal, da je bilo doživetje pretekle noči samo posledica domišljije, posledice prehudega napora, preutrujenosti oči in duha, da se ni spomnil niti na to, kako je hotel naslonjač obrniti s sedežem proti postelji. Zdal, ko je spet na pol ležal v postelji in delal, je kdaj pa kdaj kradoma pogledal na njegovo vzorčasto naslonjalo in si želel, da bi ga bil obrnil.

Ni še delal dve uri, ko je opazil, da se na stolu nekaj dogaja.

»Kdo je?« je zavpil. Rahlo sušenje, ki ga je bil slišal, je za hip ponehalo in se potem ponovilo. Zazdelo se mu je, da je zagledal roko in potem bi lahko prisegel, da se je izza naslonjala pokazal pramen svetlih las. Čez čas se je tisto na stolu premaknilo in nekaj, nekak prednet ali kaj, je švinstilo po zraku in pristalo na tleh. Ni mogel videti, kaj je bilo. Minilo je pet minut in po ponovnem preseganju se je na naslonjalu pojavila roka in položila nanj nekaj belega, trdega, nekak sveženj, s katerega je bingljal ozek trak.

Gospod Templeton je imel za seboj dve razburilji noči in mnogo razburilji ur. Ko je ugotovil, da je sveženj steznik, s katerega visi podveza, je njegovo srce začelo nemirno biti in milijon črnih las mu je kot oblak zaplesalo pred očmi. Izgubil je zavest.

Ko se je prebudil, je bila soba temna. Svetilka ni več gorela in počutil se ni prevedo dobro. Ko se je obrnil v postelji, da bi udobneje ležal, se je zavedel svoje groze. Ozrl se je v temi v sobi in videl, da se za zastori že svetlika dan. Potem je zaslišal šum pri umivalniku, ki je bil nekaj metrov blizu kot naslonjač. Ni bil sam; tisto je bilo še zmeraj v sobi.

Pri slabotni svetlobi, ki je pronicala skozi zastore, je lahko ugotovil, da si njegov obisk daje opravičilo okoli umivalnika. Zaslišal je rahel klenket porcelana in šum tekoče vode. Zagledal je obrise ženske.

»Slekla se je,« si je rekel, »umiva se.«

Pri naslednji misli mu je postalo slabo. Ali je mogoče, da hoče ženska k njemu v posteljo?

Ta misel ga je poglajala iz postelje in iz sobe. Drugo jutro je tako spet dočakal na rosi travi in hodil sem ter tja, dokler ni ura odbila šest in so se oglasili glasovi služinčadi.

»In zdaj,« je pomislil gospod Templeton, »ko je popoldne stal v pospravljeni spalnici in se oziral po njej,« bo Hettie prepičana, da sem ji nezvest, ali pa da pri nas strši.«

Stopil je k naslonjaču, ga zgrabil in ga hotel potisniti na hodnik, ko si je premislil. »Ne, nočjo naj se ostane, kjer je,« je pomislil, »šel bom spat kot ponavadi. Za oba bo dobro, če zvezem kaj več o tej stvari.«

Preostanek popoldneva je prebil na prostem. Po čaju je igral golf in šel potem po zelo lahki večerji spat. Glava ga je neznansko bolela, saj že dve noči skoraj očesa ni bil zatislil, toda pomirjen je ugotovil, da mu srce normalno bije. Vzel je dve tableti aspirina, da bi si omilil glavobol, in je legel v posteljo. Odprl je nevzdržljiv roman, da bi lahko mirno opazoval. Hettie bo prišla ob pol enih, toda sluga je bedel, da ji bo odprl. V kotu spalnice je bil zanjo pripravljen pokrit plačlenj z obloženimi kruhki.

Zdal je bilo pol enajstih. Čakati bo moral poldruge uro. »Vsak trenutek utegne priti,« je pomislil (in mislil pri tem na svojo nočno obiskovalko). Naslonjač je bil obrnil tako, da je lahko videl sedež.

Minilo je četrte ure in glava ga je tako bolela, da je knjigo odložil na kolena in ugasil veliko svetilko pri postelji. Prižgal je lučko na uri nad kaminom, tako da je sam ležal v temi. Pet minut kasneje je zaspal. Zlezel je globlje in ležal je z glavo zakopano v blazinah in bolečina, ki jo je čutil celo v spanju, mu je še vedno butala v glavi. V podzavesti je slišal svojo ženo, kako je vstopila, in potihem je upal, da ga ne bo prebudila. Slišal je rahlo sušenje in potem njeno hojo po sobi. Toda glava ga je tako silno bolela, da se ni mogel dvigniti, niti roke ni mogel premakniti, in kmalu, medtem ko se je iz polsna potapljaj v spanec, je začutil, kako se je odeja ob njem rahlo dvignila in slišal je svojo ženo, kako je smuknila v posteljo.

Drgetaje od mraza je potegnil odejo tesneje nase. Bilo mu je, ko da je v postelji zapihal veter, prepil, in meglice spanja so se razgubile. Bil je v trenutku buden. V navalu kesanja, ker je bil bil pozdravljen, ko je prišla, je stegnil roko in pod odejo tipal k njej. Otčpal je njeno zapestje in ga oklenil s svojimi prsti. Bilo je mrzlo, nenavadno, ledeno, in ker se ni ganila, je mislil, da spi.

»Vožnja od postaje je bila hladna,« je pomislil. »Ubožica. Ampak vsa postelja je shladila,« je zamrmral potem. Stisnil je njeno zapestje, da bi ji ga ogrel, in zaspal.

Zbudil ga je ropot avtomobila pod oknom. Pramen svetlobe je polzel po steni, kakor sij žaromet. Presenečen je slišal, kako se je premaknil zapah na durih. Na razsvetljeni številčnici velike ure nad kaminom je videl kazalca, ki sta kazala sedemindvajset minut čez dvanaest.

»V tem je gospod Templeton, ki je še vedno oklepal zapestje poleg sebe, zaslišal zvonki glas svoje žene spodaj v veži.«

VLADO BULATOVIĆ - VIB IZ NOVE ZBIRKE SATIR MENJALNICA IDEALOV

SATIRA
NE
POZNA MEJA

PLANINCI

V planinah sem videl osamjenega človeka, ki je žalosten strmel v gorski vrh. Ta bela privlačnost je blestela v daljini.

»Kaj čakate, zakaj ne plezate?« sem vprašal človeka v gozdarjih.

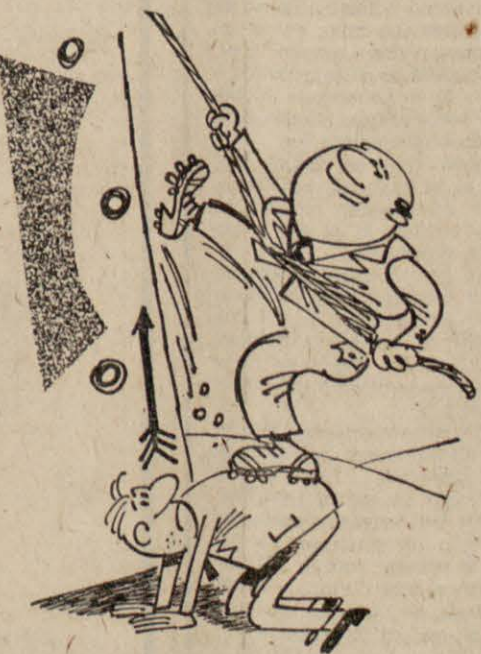
»Ne morem sam.«

»Kje so drugi?«

»Ni več pravih planincev!«

»Mar to pomeni, da plantinstvo odmira?«

»Narobe, plantinstvo cvete, vendar tam spodaj, v nižinah. Ko se boste vrnili, se ozrite okrog sebe. Videli boste, da se ljudje neprestano vzpenjajo. Na primer, skupina se napoti, da bi osvojila vrh. Najprej se zvežejo med sabo, naredijo navezo. Najspodobnejši gre prvi. Povzpne se na položaj in se na njem okrepi. Potem potegne k sebi naslednjega iz skupine.«

Tako sta že dva na vrhu. In medtem ko se eden pripravlja na napredovanje, se drugi povzpne višje. Ko se povzpne, se okrepi in potegne za seboj tovariša s nižjega položaja.

Ce komu izmed njih spodrsne, ne bo treščil v prepad, zadržala ga bo vrv — naveza, zadržala ga bo skupina s svojimi telesi.

Plantinstvo je krepek šport! Ni vrha, ki ga skupina, med seboj povezana, ne bi mogla osvojiti. Planinci so krepki fantje. Tovariški. Drug drugemu dajejo korajžo, ploskajo si, drug drugega vlečejo...

Ti osebno si sicer lahko slabši, s krivimi nogami: poglavitno je, da je skupina močna. Tudi če ti rado spodrsne ali te vleče navzdol — drugi te bodo že izveliki!

Zaradi redkega zraka se s plantincem ni sva dolgo pogovarjala. Pustil sem ga, naj razmišlja v samotni.

Spustil sem se v dolino. Tam sem obiskal ustanove, predstojništva in direktije. Zrl sem ljudem v oči. Mnogi izmed njih so nosili okovane gozdarje.

Prestrašen sem stekel na ulico. Dvignil sem pogled. Brž ko bi zagledal zagorel obraz, bi se ga izognil. Bal bi se plezalske strasti, ki buri v njegovih očeh.

Morda se bo kdaj kakšnemu tujemu planincu zazdelo, da sem jaz kamen, na katerega mora stopiti, ko se bo začel vzpenjati.

ABECEDOVCI

V mojem mestu je mnogo nepismenih. Razkropljeni so, žive v vseh občinah. Včeraj sem napisal prošnjo, naj bi vse nepismene preselili v eno občino in ta rezervat imenovali OBČINA ABECEDOVCI. Nova občina bi bila eksperimentalnega značaja. Novi predsednik bi podpisoval akte

s tremi križi, sekretar z dvema, odborniki z enim križem.

V občini bi lahko zelo varčevali. Ne bi potrebovali niti pošte niti šole, niti reforme niti stenskih časopisov.

Najbolj znan občan bi bil človek z največjim prstnim odtisom. V Abecedovcih bi živeli ljudje z najmočnejšimi žilci. Občani ne bi dobivali nobenih pozivnic.

Mladi bi se zaljubljali na prvi pogled, ker si ne bi mogli dopisovati. Fantje bi se lahko ženili samo z dekleti iz te občine, da bi se tako ohranila rasa, oziroma, da bi se jim rodili nepismeni otroci.

Na tem občinskem ozemlju ne bi bilo niti gramofonov niti pismenih ovačuhov in čenč.

V občini nikoli ne bi vedeli, kateri letni čas je. Kadarkoli bi deževalo, bi mislili, da je jesen.

Vsi ljudje bi bili srečni. Ne bi brali časopisov. Ne bi vedeli, da pri nas ljudje kradejo.

V tej občini bi živeli najbolj mirni otroci na svetu. Najbolj nemirne otroke bi strašili z abecedo in fotografijami Vuka Karadžića.

Med obiski tujih delegacij bi se občina Abecedovci spremenila v rezervat za gluho-neme. Tujci bi bili ganjeni nad našo skrbjo za defektne.

Splošno uredništvo, Vsem mladim — pa tudi starejšim gospodinjam — svetujemo:

1. Nikoli ne pripravljajte jedi, ki družini ne dišijo.
2. servirajte okusno ter vsaj s malenkostno dekoracijo.
3. hrana naj ne bo preveč ne prehladna (nikoli pa postana).
4. Če se član družine zakasn približno za 1 uro, mu pripravite namesto slabega krompirja vroče žiljence ali kaj podobnega, da bo jed sveža.
5. bodite nasmejani ter vljudni in med kosilom ne govorite preveč. Če kateri izmed članov družine kaj pove, poslušajte pozornost, in če je snov pogovora resna, dajte temu vsakokrat primeren odgovor. Če vam čas dopušča, sedite po kosilu vsaj za dve minuti in položite noge višje od nedeže ter ne mislite na nič. Le tako boste ohranili zdravo živce. Izplača se. Seveda pa bodo člani družine, če so bistr, to opazili in bodo temu primerno bolj občirni do vas.
6. S posodo, s pohištvom in drugim aparati ravajte nežno, saj jih s grobo uporabo hitro pokončujemo.
7. Posodo pomivamo po vsaki uporabi najprej v vroči, ki smo ji dodali pralno sredstvo, nato jo splaknemo pod toplo, tekočo vodo. Od časa do časa je priporočljivo posodo oplakniti s vodo, v katero smo dali ž razljeno limono in jo nekajkrat stisnili; posoda ne bo imela vonja po hrani.
8. Posodo mišite na mraznem stolpu, ki ga lahko — če ste dovolj spretni — napravite doma. Za pomivanje imajte dve krpi, ki ju včasih prekuhajte v kisli ali limonini lupini.
9. Tla pometajte vsak dan. Vsi gospodinjstvi ne bi dolgačasno, če pa je katera že manjša, pa naj svoja tla čistijo dnevno, navadno pa vsaj dvakrat na teden.
10. Pri vsakdanjih opravilih uporabljajte vsakega člana družine, ki ga redno prebrinjate, sem brala vprašanje bralke, kako naj ne greze ozel nos.
11. To seveda ni zdravniški, temveč domači nasvet, ki pa lahko tudi koristi, saj sem ga že večkrat prekusila in je zelo uspešen za vse ozebline.
12. Vsak večer je treba ozeblino mazati z maslom. Zjutraj nos seveda umijemo in namažemo z vazelino, da ga zaščitimo pred mrazom. To ponavljamo vsak dan, vsaj teden dni. Prepričana sem, da bo to vsaj bralki pomagalo.
13. Sama sem imela ozeblino na petah in prstih in sem si jih z maslom popolnoma odpravila. Prav tako sta storila dva moja znanca, ki sta imela prste na rokah že otekle od ozeblin.
14. Želim, da ta moj nasvet objavite. Zelo bi me razveselilo, če bi tisti, ki se bodo ravnali po njem, sporočili, ali jim je med pomagal ali ne.
15. Lepe pozdrave,

J. C. Črnuša

PAULA ZUPAN

SREČNA DRUŽINA

2. KOLO

SREČNA DRUŽINA — Kupon 4

Izpolnite s tiskanimi črkami!

Ime in priimek:

Točen naslov:

Odgovor na četrto vprašanje: Koliko ste v tem mesecu potrošili za gospodinjstvo?

Tako, mesec november se bo iztekel in z njim drugo kolo naše nagradne igre »Srečna družina«. Danes objavljamo zadnji, to je četrti kupon drugega kola. Kot veste, bomo izrebrani družini povrnili vse gospodinjstve izdatke za ta mesec: sem sodi stanovanjska najemnina, hrana, kurjava, obrok v banki, vstopnice za gledališče, kino itd.

Kaj morate storiti? Izpolnite vse štiri kupone, denite jih v kuverto in pošljite do 27. nov. na naš naslov:

UREDNIŠTVO »TT«

LJUBLJANA

p. p. 150

»SREČNA DRUŽINA«

Prosimo vas, da v kot kuverte obvezno napišete »Srečna družina«, kajti s tem nam prihranite mnogo dela pri sortiranju pošte.

Želimo vam mnogo sreče. Vendar, če je tokrat ne bi bilo, bo pa nemara prihodnjič: že v naslednji številki začnemo objavljati TRETJE KOLO nagradne igre!

Z OBISKA V KOZMETIČNEM SALONU

NEGA OBRAZA

Ta zapis naj bo kot odlomek iz dnevnika, lahko pa prijateljski klepet, ko si ob skodelici kave zaupamo vse najhine in velike dnevnogodke, izmenjamo nasvete, kajemo načrte.

Včeraj sem ves popoldan tekala iz trgovine v trgovino in iskala blago za zimski plašč, pa nisem imela sreče, da bi našla »ta pravega«. Vsa nevoljna in utrujena, nezadovoljna s seboj in z drugimi, sem se vračala po Miklošičevi s postaje proti središču mesta, da bi končala zakleti krog brezuspešnega iskanja.

Na vogalu, kjer se Pražakova ulica stiče z Miklošičevo, sem se čisto iz navade ustavila pred izložbo trgovine s kozmetiko in začela pregledovati, če so morebiti dobili kaj novega. Ne vem. Pozornost mi je pritegnila lepo urejena izložba kozmetičnega salona Cutis. Nega in čiščenje obraza, poživitev polti, odstranjevanje aken in mozoljev, masaža lasišča in zdravljenje las so stvari, ki vzbujajo pozornost vsake ženske, saj bi bila rada lepa, privlačna, negovana in samozavestna. Utrujena, nemirna sem kar čutila, kako se mi koža na obrazu zbira v žalostne gube in ob odsevu klavnice podoče v izloženem oknu sem bila še bolj nezadovoljna.

V trenutku sem se odločila in prestopila prag kozmetičnega salona.

V simpatični sprejemnici, okusno in preprosto urejeni, me je sprejela voditeljica salona. Takoj mi je vtila zaupanje, ko

mi je s prijaznim nasmeškom pomagala sleči plašč in me vprašala po željah in naročilu. Pravzaprav niti sama nisem vedela, kaj bi bilo treba storiti, zato sem ji kar zaupala svoje žalostno počutje. Prepuščila sem ji, da ukrene vse potrebno. Peljala me je v salon, ki je z zavesami pregrajen v štiri prostore. Eden je bil še prost, tako sem že čez nekaj trenutkov udobno ležala na premičnem ležalniku, do vratu prekrita z belim pregrinjalom.

Čiščenje obraza je potrebno vsak dan! Če hočemo, da bomo imele lepo in zdravo kožo, jo moramo tudi pravilno in skrbno ter redno negovati. Ni dovolj, da se vsak dan umivamo z vodo in čistimo obraz z najrazličnejšimi losioni in čistilnim mlekom. Vsaj enkrat na teden moramo temeljito očistiti pore, ki so se zamašile, in obraz »prezračiti«, kot se temu v kozmetiki pravi. Sele nato začnemo kožo utrjevati in masirati, kar pa zahteva veliko pazljivosti in vaje. Brez posveta s kozmetičarko se raje ne lotimo tega, ker lahko naredimo več škode kot koristi. Kozmetičarka najprej ugotovi, kakšna je koža na obrazu, potem se odloči za nego, ki jo ta koža potrebuje. Najprej je na vrsti čiščenje, potem masaža, ki je lahko ročna, vse pogostejše pa uporabljajo različne električne aparate, ki utrjujejo obrazne mišice in tkiva ter poživljajo krvni obtok. Uporabljajo jih tudi za masažo lasišča, saj je v večini primerov prav nepravilen krvni obtok kriv izpadanje las

in še vrste drugih »modernih« bolezni las.

Po masaži, ko se ob enakomernem gibanju prstov kozmetičarke po obrazu, namazanem s hranljivo vitaminsko kremo, sproščajo in obenem krepijo obrazne mišice, sem se z masko — oblogo hranljivih snovi — na obrazu nimno prepuščila desetminutnemu počitku.

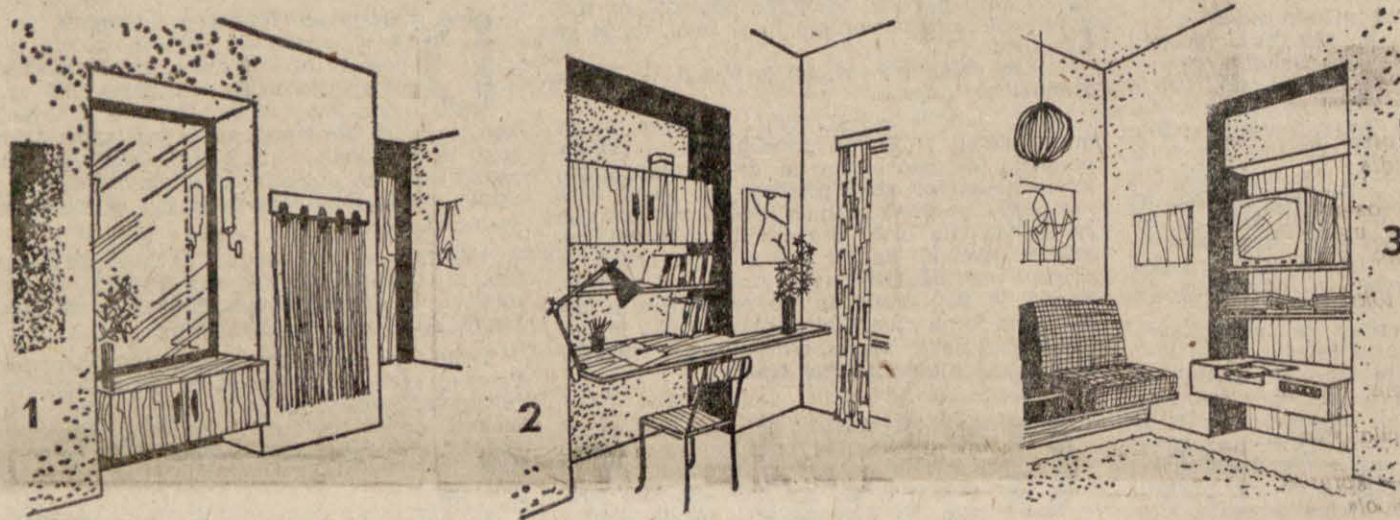
Vdrušje v salonu je pomirjajoče, slišim le rahle zvok glasbe in pritažene glasove kozmetičark, ki svetujejo svojim pacientkam in jim dajejo navodila za uporabo raznih kozmetičnih preparatov.

Ko so mi odstranili vitaminsko oblogo, je bilo treba samo še urediti obraz — »maquillage«, kot se temu po francosko pravi, ali smake-ups.

Ko sem se spet pogledala v ogledalo, ni bilo več na obrazu prejšnjega nemira in utrujenosti. Svež in spočit obraz, notranja mirnost in dobra volja — življenje je spet lepše. Seveda je bila tokrat utrujena najbrž kozmetičarka, saj sem jo med nego radovedno spraševala to in ono, kar pa ji ni preganilo prijaznega nasmeška.

Med drugim sem izvedela, da je kozmetični salon Cutis v enoletnem delovanju v sklopu podjetja »Drogerija« dosegel že lepe uspehe, kar dokazuje tudi število stalnih pacientk. Bila sem tudi pomirjena, ko sem ugotovila, da sem plačala v salonu zmerno vsoto denarja in tako sem si rekla, da bom še kdaj prišla.

PROBLEMI MED VRATI IN TEČAJI

Med vsemi, ki smo opazili, da imamo v stanovanju vrata, ki ne koristijo ničesar, nas je precej takih, ki smo ta problem rešili silno preprosto. Pred vrata smo porinili omaro, ali pa celo zabili vanje nekaj žebčev, na katere obehamo obleko, krpe, morda celo metle in krtače.

Napek mislijo tisti, ki pravijo, da najdemo odvečna vrata samo v starejših hišah z velikimi sobami. Tudi projektanti modernih stanovanjskih »obednjakov« imajo mnogokrat kosmato vest na račun nepremišljeno zasnovanih prostorov. V še tako ali tako majhnih sobah so radodarno prodrli z vrati kar največ sten.

Niste torej edini, ki bi jih najraje razsekali, odprtno v zidu pa zazidali. Storitve raje tako kot vsi tisti, ki najdemo obliži tudi za tovrstne rane v zidovih.

Predvsem moramo vedeti, da vrata niso ni le varčevanje s prostorom, temveč ima tudi neprecenljive praktične prednosti. Oprema niše je cenejša kot pohištvo, ki bi ga kupili za to, da bi zakrili odprtino.

Odlična pri izdelavi vratne niše je globina. Če je dovolj debela zid, ce je dovolj debel, lahko vgradimo v nišo delovni kotiček, garderobo ali, denimo, police za televizor, radio in gramofon. Manj globoke niše spremenimo v prostore za knjižne police, ki skoraj zanesljivo sodijo v vsak prostor. Tudi omarica za lepoticje in zrcalo ne zavzame veliko prostora. Niso torej idealno izpolnimo tako, kot zahteva sam prostor.

V starejših stanovanjih je navadno na vratih in podobnih reliefni opaz. Kljub temu da so ga naše stare matne zelo cenile, je danes boljše, če ga prekrijemo z gladko oblogo, ali celo odstranimo, tako da bomo namesto njega imeli gladek zid, ki ga bomo pobarvali ali prekrili s tapeto. Najbolj preprosto je, če podboje in vrstne površine prekrijemo z deskami, vezano ploščo ali furnirano iverko. Oblogo pritrdimo tako, da jo na osnovno pribijemo s tankimi žebčji brez glav, tako kasneje sploh ne bo opaziti, kje so zabiti. Edina sled za njimi so le drobne luknjice v površini obloge, če pa oblogo odstranimo, je videti le malenkostno sled na podboju. Pod oblogo na vratih damo plast izolacijskega materiala, denimo pe-

nasto gumo, stropor ali klobučevino.

Najpreprostejša rešitev je niša s predobno garderobo in stenskim ogledalom. Dodaten kos na skici 1 je stenski obešalnik, kakršnega izdelamo sami in se tako izognemo nakupu skoraj vedno kicaste garderobne stene, kakršne prodajajo v naših trgovinah. Za obešalnik potrebujemo le lepo desko, nekaj obešalnih kljuk in oblogo za zid, ki jo naredimo iz rafije, napete na podlogo, ali iz čiste mreže, ki jo prebarvamo s črnim lakom za table.

Skica 2 naj bo dokaz za trditve, da kdor piše, ne potrebuje pisalne mize. Prijeten kotiček, ki po uporabnosti odtehta pisalno mizo, je lep in hkrati ne bode v oči v prostoru, kamor bi — posebno v majhnih stanovanjih — sicer ne sodil. Če je v sobi, kjer stoji, dovolj svetlobe, se kljub spredaj zaprti steni ni treba bati za otrokove oči, ki bo imel ob niši prostor za učenje.

Primer niše za televizor, radio, gramofon in podobno bi bil morda na skici 3. Aparate in zvočnike moramo, kajpak, razvrstiti po svojih potrebah.

Ves material, ki ga potrebujemo, bomo — sicer ne brez težav — dobili v trgovinah. Tudi omar-

rice, ki jih bomo vpeli v nišo, bomo morda našli pri Lesnini ali v podobni trgovini. Poiskali jih bomo med elementi za regal omaro, ki jih že prodajajo po posameznih kosih. Uvožene tapete za oblogo so sicer drage, ker pa jih ne bomo potrebovali veliko, se le odločimo za nakup. Dobili jih bomo pri Chemo.

Pri izbiri barv in materiala moramo paziti, da niša ne bo preveč krtače opremljena. Za lep videz je vsekakor najbolj važno, da niša smiselno sodi v prostor

elegantni
udobni
Čevlji
Leda

ZA MLADE GOSPODINJE

POSPRAVLJANJE OMAR

ce ob slabem vremenu. Mastne, smolnate in teraste madeže zdrgnemo z mehko krpo, ki jo pomakamo v čisti terpentini, blato pa najprej temeljito skrtamo, nato s čistimo z vodo in detergentom. Svetleče dele hlači in kril prelikamo z vlažno krpo, ki smo jo namočili v vodi, kateri smo dodali par žlic kisa. Da bo moška obleka zares nared, ko jo bomo vzele iz omare, moramo pritrditi zrahljane gumbce, zamenjati raztrgan obešalnik in razefrati ščitni trak pri hlačah ter na novo obzankati načete gumbnice. Ko obleko obešimo v omaro, zapremo gumbce in zadrga, da se nam obleka ne zavisi v grde gube.

Tudi mimo pletenih ne gremo brezbrizno. Pravzaprav bi jih morali urediti že takrat, ko smo jih odložili, a kaj ko nismo našli časa za to. Operemo jih v mlaki vodi, z dodatkom praška za volno, do čiste

ga splaknemo in položimo na posebno desko, da se odtečejo. Potem jih zravnamo na stari rjuhi ali fotirki v njihovo obliko, zavijemo in ko so že skoraj na pol suhe, v senči dokončno posušimo. Da bo ostala volna prožna, dodamo zadnji vodi žličko glicerina, če pa je pletenina neobstojašnih barv, vodi primesimo kis. Likamo jih z neprevročim likalnikom, če pa so iz sintetičnih vlaken, jih sploh ne likamo. Pletenik nikoli ne mencamo, posebno še ne onih, ki so iz umetnih vlaken, ker izgubijo v mokrem stanju precej svoje trdnosti.

Otroško garderobo pospravljamo posebno pazljivo. Oblekam, kvilom in plaščem, ki bodo jeseni ali spomladi gotovo prekratk, odparamo spodnji rob pri rokavih ter zalikamo in deloma že umazano črto dobro očistimo. Šele take obešimo v omaro, kjer se bodo čez zimo ali poletje izvise.

li. Veliko lažje bomo zakrili zopremo mejo med starim in novim, ki velikokrat kaže še sicer kar čedno obličje.

Posteljno in telesno perilo bomo zložili na police ali v predale, lepo poravnano s prepognjeno stranjo navzven. Vmes bomo položili košček ali dva toaletnega mila, da se bo po omari razlezel prijetni vonj.

Se pogled na vrhno polico v omari, ki je namenjena klobukom, torbicam in raznim drugim drobnarijam.

Gotovo čepi na polki klobuk, ki ni prav nič estetski s starim zamaščenim trakom, in svetla torbica, ki je čez poletje kar potemnela.

Trak pri klobuku odparamo in ga nadomestimo z malo širšim, ki bo zakril morebitne madeže, ki so se že razlezli po klobučevini. Letos so menda celo moderni do 5 cm široki trakovi.

In še pametni nasvet! Ko jeseni ali spomladi pregledujemo garderobo, izločimo iz omare, kjer se kar gnetajo obešalniki, bolj navadne sezonske obleke in jih spravimo na police, v prazne kovečke ali zalikamo v staro rjuho. Drugi kosi bodo zadilali, ko ne bodo mečkali več drug drugega.

M. P.

10
MILIJONOV
Jugoslovanov, to je
DEJSTVO

Dejstvo pa je tudi to, da pojé vsak Jugoslovan letno 12 krožnikov juhe, izdelek »PODRAVKE«. Dejstvo je, da nad dve tretjini potrošnikov koncentriranih juh pri nas z zaupanjem kupuje juhe — izdelek »Podravke« — glede na povpraševanje je to 70 % vseh juh.

PODRAVKA

Brez besed

Brez besed

Brez besed

Brez besed

Brez besed

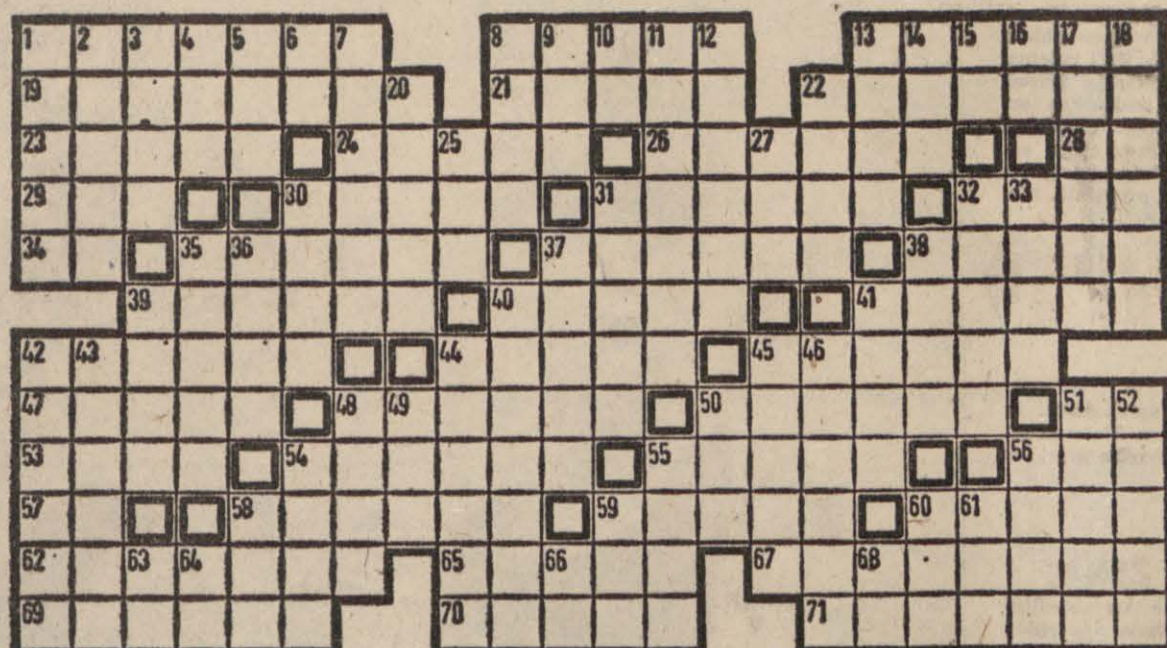
Brez besed

Brez besed

TEONIK

izdaja in tiska časopisno podjetje
"Delo" v Ljubljani - Odgovorni
urednik Zoran Jurić - Uredništvo:
Ljubljana, Tomšičeva 3/II, p.p.
150/III, tel. 23-522 do 23-526 - Pro-
dajni oddelki: Ljubljana, Titova 1,
tel.: 20-463 - Naročnina: celotna
3600 din, polletna 1800 din, četrt-
letna 900 din, mesečna 300 din. Za
izposojnino plačana v Jugoslaviji -
celotna 6.000 din, mesečna 500 din;
plačana v tujini: v USA dolarjih 6,4
dolarja, v britanskih funtih 2 funta
3 šilingi, v zahodnonemških mar-
kah 26 mark, v švedskih kronah
33,5 kron, v italijanskih lirah 4.000
lir - Oglasi oddelki: Ljubljana,
Titova 1, tel.: 21-896, štev. žiro raču-
na NB 5011-167 - Rokopisov
ne vračamo.

VODORAVNO:

1. slaven fran. dramatik, avtor
geraca (Edmond), 8. žensko ime,
slovene drame »Cyran de Ber-
13. iz desčice sestavljen pod, 19.
glasbeni izraz za razlomljen
akord, izveden na harfi, 21. iz-
kop, odkopavanje, 22. slaven
španski baročni slikar, največjo
vrednost imajo njegove reali-
stične slike iz vsakdanjega živ-
ljenja (Bartolomeo Estéban), 23.
tolpa, drhal, sodrga, klapa, 24.
ostror rezilo, britva, 25. gosta rja-
va telokodna, preostanek pri pro-
izvodnji sladkorja, 28. ime orke,
29. velik jelen, ki živi v močvir-
nati predelih severovzhodne
Evrope in Azije, 30. pernat ži-
val, 31. klor odda glas, volivec,
32. glavno poveljstvo oboježenih
sil, 34. začetnik slavnega šved-
skega kemika, izumitelja dina-
mita, 35. reka v vzhodni Srbiji,
ki se izliva v Donavo, 37. znak
dobrega pranja, belost, 38. sre-
dozemna rastlina s smiradelnimi
listi, ki imajo mnogo eteričnih
olj in zaradi tega močno diši, 39.
iz ljudstva sestavljeno sodišče,
40. slovenski športni list, 41.
morje v severni Evropi, 42. bit-
ka, vojna, boj, 44. pripadnik ene
od ras, 45. žensko ime, 47. na-
rodno moško ime (Egidij), 48.
potepuh, vagabund, postopac,
50. angleški humoristični pisa-
telj 18. stoletja (Lawrence), 51.
avtomobilski oznaka za okraj
Kruševac, 53. mesto v zahodni
Romuniji, blizu jugoslovanske
meje, 54. osnovna surovina za
izdelavo porcelana, porcelanka,
55. ime sodobnega italijanskega
slavista Salvini, ki je izdal
zbirko o »slovenski moderni li-
riki«, 56. časovno razdobje 60
minut, 57. oznaka za »neznanca«,
58. ime močnega celjskega
grofa, 59. reka, ki teče skozi
glavno mesto Anglije, 60. grapa
ob cesti, poti, odtočni kanal za
vodo, 62. italijanski matematik,
izumitelj posebnega vpetja gre-
di, ki ležita ena na drugi pravo-
kotno (Geronimo), 65. pojem
iz slovstva, 67. »kraljica« sporta,
69. knjiga z zemljeveri, atlas, 70.
skrivnost, tajinstvenost, 71. oro-
žarna, tovarna orožja, skladišče
orožja;

NAVPIČNO:

1. preklica po kateri se
vzpenja tižol, fizičlovka, 2. umet-
no vlakno, napravljen iz akr-
ilnitrila, posebno primerno za

mešanice s volno, 3. uradni
akt, zapis, 4. lahkoletniška di-
sciplina, 5. nekdanji turški vele-
poselnik, 6. začetnik kraja na
Primorskem, 7. narek, pisanje
po nareku, 8. zemeljski pas,
območje, predel, 9. pesem hval-
nica, hvalospev, 10. kratka hu-
manitarne ustanove, 11. del roke
v pregibu, 12. tek do jedi, slast,
13. šema, maškar, 14. naplačilo,
predujem, 15. avtomobilski
oznaka za Rijeko, 16. zaporedni
črki abecede, 17. pripadniki Ze-
nonove filozofske šole, 18. zlit-
na bakra in cinka, imenovana
rdeča med, 20. oljkin sadež, 22.
sladek izcedek nekaterih trop-
skih dreves, 25. mlada kravica,
27. važna tekstilna rastlina, in
obenem tudi surovina, 30. nane-
sno rečno kamenje, 31. mostvo
prve nogometne lige iz Mostar-
ja, 32. majhna merica za žrane
pijake, stamper, 33. kulturna
rastlina iz katere pridobivamo
vino, 35. vrsta lahkega motoci-
la, maiokubiten motor, 36. luka
v Alžiriji, vinogradniško in sad-
jarsko območje, 37. rečna riba
roparica, 38. velik nemški pisa-
telj, ki je za časa vojne živel v
Ameriki (»Smrt v Benetkah«),
39. osnovna mera za papir, 40.
peti ton od osnovnega, kvinta,
41. pristanišče v južni Italiji, ob

Jadrano, 42. kitica iz osmih ver-
zov, osmerica, 43. slovenski ri-
sar, odlični satirik in karikatu-
rist (Nikolaj), 44. nepotrebnost
stvar, napota, breme, navlaka,
45. medicinski izraz za jetiko,
tuberkulozo, 46. tekma čolnov
na vodi, 48. barva igralnih kart,
49. refrakcija svetlobnih žarkov,
50. sumničanje, 51. rudnik pre-
moga v centralni Bosni, 52. zver
iz rodu psov, podobna volku, ki
živi pri nas na polotoku Pelješ-
cu, 54. grofija v jugovzhodni
Angliji, glavno mesto Maidstone,
55. veletoč v vzhodni Sibiriji,
dolga 4246 km, izliva se v Sever-
no ledeno morje, 56. človeški iz-
loček, 58. krčma s prenočišči,
gostišče, 59. glas, zvok, 60. vod
na pregrada, bran, 61. grška bo-
ginja nesreče, 63. avtomobilski
oznaka Libanona, 64. pritrilni-
ca, 66. nedeljiva soglasniška sku-
pina, 68. različna soglasnika.

KAM REŠITEV UGANK IZ PREJANJE STEVILKE

KRIZANKA: 1. listek, 7. svatba, 13.
klakar, 19. Ostwald, 21. valček, 22. Ari-
zona, 23. Vera, 24. orgle, 26. stolet, 28.
rod, 29. Kri, 30. nagoba, 31. pešček, 32.
pita, 33. ee, 34. pekel, 35. breva, 36. di-
nar, 37. karat, 38. strela, 40. plast, 42.
Marko, 44. porok, 45. krena, 46. KM,
48. ena, 49. diolen, 51. carina, 53. PAA,
54. set, 55. tonkin, 56. Kolima, 57. panj,
58. oborina, 60. strina, 62. Aristot, 64.
Ratina, 65. tarpan, 66. Tartar.

BERITE PO KOSILU

»Na kaj pa misliš, Cilka?«
»Na nič!«
»Tipična ženska logika! Saj
vendar ne moreš na nič misliti.«
»Pač, ljubi Filip, pravkar mis-
lim na to, kar si mi podaril za
lanski rojstni dan!«

Telefon zvonil. Lenčka dvigne
slušalko.
»Tvoj prijatelj Vinko je, tisti,
ki si bil z njim sinoči, Janez.«
»A tako — hm,« momlja mož.
»Da, zanimal se je, kako ti gre,
ker te baje že najmanj pol leta
ni videl...«

Prijateljci sedita ob kavi in
se pogovarjata. Mož pa mirno
sedi na svojem stolu in molči.
Ko se prijateljica postavlja,
reče:
»Ali je tvoj mož vedno tako
molčec?«
»Ne vedno! Ti bi ga morala
slušati jesti!«

Mlada nevesta se vsa v solzah
postavlja od svojih domačin.
Mater objame okrog vratu in
 ihti:
»Ne morem se ločiti od tebe,
draga mama, ne morem!«
Pa meni njen oče:

»Vzeml jo s seboj, otrok moj,
mirno jo vzemi s seboj!«

»Beti, kako si prosila jala
svoj rojstni dan?« je vprašala
Regina svojo najboljšo prijate-
ljico.

»Moj mož me je tokrat res
presenetil!«

»Res, s kom pa?«

Ona: »Danes pa vem, kaj je
delo, Benjo!«

On: »Ali si pospravila stano-
vanje?«

Ona: »Dosti huje — spravila
sem v red svojo torbico!«

Sodnik: »Dajte no, pobotaite
se vendar s svojo ženo.«

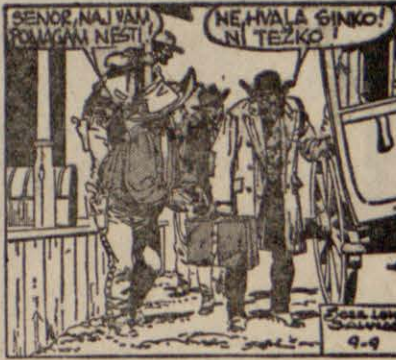
»Ne!« odločno odvrne mož.
»Ona je nemogoča! Niti z mojo
prijateljico se ne razume!«

Grof Bobby je bil na obisku
pri starejši dami. Da bi ga krat-
kočasila, mu je pokazala dru-
žinski album.

»Ta deček na sliki je moj sta-
ri oče, ko je bil star 10 let.«

»Neverjetno!« strmi Bobby.
»Z desetimi leti, pa že stari
oče!«

PUSTOLOVŠČINE CISCA KIDA

Brez besed

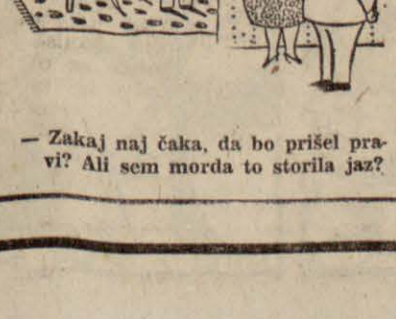
Brez besed

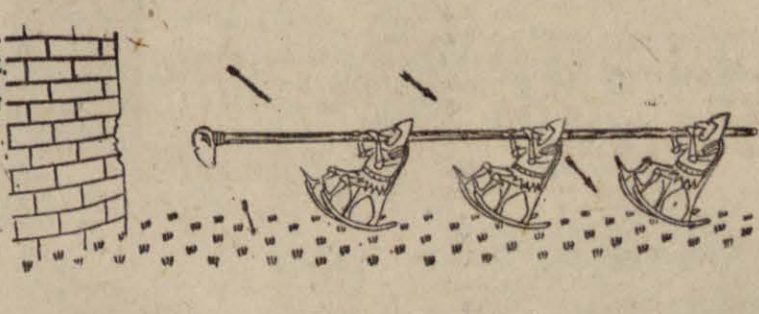
Brez besed

Brez besed

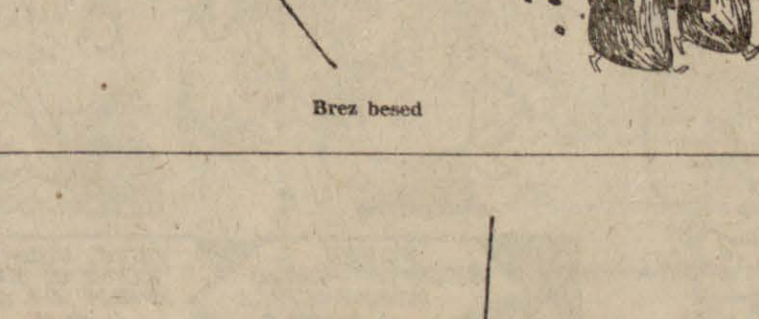
Brez besed

Brez besed

Brez besed

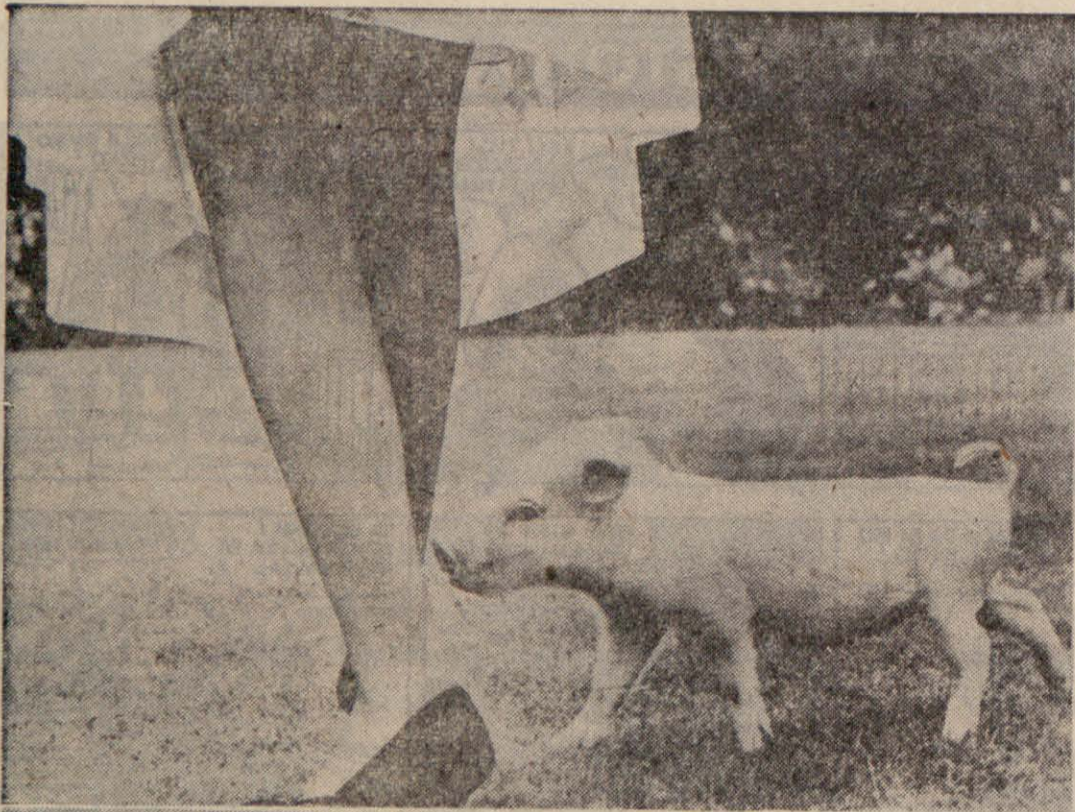
Brez besed

Brez besed

— Milan, jutri moraš odpovedati službo v avtomobilskem servisu.

— Zakaj naj čaka, da bo prišel pra-
vi? Ali sem morda to storila jaz?

MODNI ustvarjalci trde, da bo letos mila zima, in zato tudi večerne obleke za predpust krojijo bolj poletno. O uporabnosti (pravijo priročnosti) pričujoče toalete so objavili tri fotografije. Prvi dve, s kožuškom in brez njega, sta začetek serije. Četrto podoba pa so celo Parižani prepustili fantaziji gledalcev.

PRAŠIČ! Je vzkliknila sprehajalka. In res je bil prašiček. Zlobneži pa trde, da je imel moško srce. Inkarnacija?

D'KAR JE ŽENA, to je mož... Se ena potrditev stare resnice prihaja z letališča Fair Oaks, kjer se akrobatska zakonca Luis in Juanita Benjamin ravno pripravljata na polet.

SEDEM novinarjev se je postavilo na stražo nad zelo nevaren ovinek na avtomobilski cesti v Kentu, da bi fotografirali in opisali morebitno nesrečo. Niso dolgo čakali. Mini cooper S je nerodno pripeljal v ovinek, in že ga je zaneslo, da se je postavil na glavo in obstal v jarku. Potnika sta se kakor po čudežu le opraskala.

KDO JO POZNA? Poročajo, da je dekle, ki je padlo v kanal na dunajski ulici, jugoslovanska filmska igralka Sonja Romanov in da ravno vadi za kader iz novega filma, ki ga snemajo na Dunaju. Pri tem »resničnem« prizoru sta bila dva prava policijska agenta in pa junaški filmski partner, ki Sonji podaja roko.

AMERIŠKIM davkoplačevalcem je menda vojne in oboroževanja že čez glavo. Da bi jih vsaj malo pomirili in jim pač razložili, koliko vse to stane, in da oborožene sile pač potrebujejo veliko denarja, so v New Yorku odprli razstavo sodobnega orožja in primerke opremili tudi s cenami. Mitraljez za 894 dolarjev, »bazuka« 172 dolarjev...

NEKROZEN
MIKI MUSTER

